

**TAIDE-
YLIOPISTO**

X TEATTERIKORKEAKOULU

2022

OPINNÄYTETYÖ

KAISA RAJAHALME

SUHTEELLISEN TURVALLINEN TILA

KEHOSUHTAUTUMISESTA, KOLLEKTIIVISUUDESTA

JA NAUTINNOSTA

ESITTÄVIEN TAITEIDEN LAVASTUKSEN MAISTERIOHJELMA

TIIVISTELMÄ

PÄIVÄYS: 9.5.2022

TEKIJÄ Kaisa Rajahalme	KOULUTUS- TAI MAISTERIOHJELMA Esittävien taiteiden lavastus		
KIRJALLISEN OSION / TUTKIELMAN NIMI Suhteellisen turvallinen tila - kehosuhtautumisesta, kollektiivisuudesta ja nautinnosta	KIRJALLISEN TYÖN SIVUMÄÄRÄ (SIS. LIITTEET) 94		
TAITEELLISEN / TAITEELLIS-PEDAGOGISEN TYÖN NIMI Pleasure Ride kollektiivi (nimeämättä): Veera Kopsala, Milla Kuikka, Kaisa Rajahalme, Menni Renvall ja Anna Suhonen Ensi-ilta 13.1.2022, Taideyliopiston teatterikorkeakoulu Taiteellinen osio on Teatterikorkeakoulun tuotantoa ☒ Taiteellinen osio ei ole Teatterikorkeakoulun tuotantoa (tekijänoikeuksista on sovittu) ☐ Taiteellisesta osiosta ei ole tallennetta ☐			
Kirjallisen osion/tutkielman saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä ☒ Ei ☐	Opinnäytteen tiivistelmän saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä ☒ Ei ☐
TIIVISTELMÄ Tämä kirjallinen opinnäyte koostuu kolmesta osiosta: Kollektiivi, <i>Pleasure Ride</i> ja Kehosuhtautuminen. Nämä kolme osiota voi lukea lineaarisesti tai yksittäin, melko itsenäisinä kokonaisuuksina. Ensimmäisessä osiossa avaan vielä toistaiseksi nimeämättömän kollektiivimme (nimeämättä) perustamisprosessia. Toisessa osiossa reflektoin <i>Pleasure Riden</i> prosessia melko seikkaperäisesti, tarkoitukseni pohtia ja avata sosiaalisesti kestävämpiin työtapoihin pyrkineen kollektiivin taiteellista prosessia. <i>Pleasure Ride</i> -osio on lisäksi eräänlainen raportti, yritys tallentaa ja purkaa vääjäämättä katoavan esittävän taiteen teoksen prosessia. Kehosuhtautumista käsittelevässä kolmannessa osiossa pohdin kehorepresentaation, fatphobian, kehopositiivisuuden ja kehorauhan käsitteitä, ilmiöitä ja liikkeitä, sekä kokemustani kehosuhtautumiseen liittyvien teemojen integroimisesta <i>Pleasure Riden</i> prosessissa. Maisterinopinnot kirjallisella opinnäytetyöllä on kaksi minulle tärkeää tavoitetta. Näistä ensimmäinen on tuoda kehosuhtautumiseen liittyviä käsitteitä fatphobiaa, kehopositiivisuutta, kehorauhaa ja kehorepresentaatiota integroidummaksi osaksi esittävien taiteiden diskurssia. Toinen tavoitteeni on sanallistaa kollektiivisia työskentelytapoja ja esittää näistä havaintoja sekä purkaa ja tallentaa näiden työskentelytapojen avulla tehtyä taiteellista työtä <i>Pleasure Ride</i> teoksessa. Tämä työ on maisterin tutkinnon opinnäytteeni esittävän taiteen lavastuksen koulutusohjelmasta, mutta sen pääpaino keskittyy lavastajuutta enemmän esittävän taiteen tekijyyteen. Koen olevani ensisijaisesti esittävän taiteen tekijä, jolloin käsite sisältää lavastajuuteni, esiintyjyyteni ja henkilökohtaisen minuuteni tämän yhteiskunnan jäsenenä. Käsittelem opinnäytteen aiheita subjektiivisesti tästä esittävän taiteen tekijän näkökulmasta. Sidon opinnäytteen osioita yhteen suhteellisen turvallisen tilan käsitteellä. Suhteellisen turvallisen tila on kattotermin, jonka alla käsittelem tämän opinnäytteen pääteemoja: kollektiivisuutta, taiteellista työtä ja kehosuhtautumista. Käsitellessäni tässä opinnäytetyössä tilaa, käsittelem sitä olosuhteena, joka koostuu sen fyysisistä elementeistä, ympäristöstä, tunnelmasta, ihmisistä sen sisällä ja näiden vuorovaikutuksesta.			
ASIASANAT Kehosuhtautuminen, fatphobia, läskifobia, lihavuusfobia, kehorauha, kehopositiivisuus, kehokomentointi, kehorepresentaatio, läski, lihavuus, inklusiivisuus, keho, kollektiivisuus, purku, purkaminen, prosessi, turvallinen, turvallisempi, kestävä, kestävämpi, työkalut, työtavat, mystisyys, pyhyys, kompositio, olosuhde, nautinto, alastomuus, kysyminen, kysymys			

Kiitos

Veera Kopsala

Milla Kuikka

Menni Renvall

Anna Suhonen

Liisa Ikonen

Elina Lifländer

ja

perhe

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	3
Kiitos	4
Johdanto	7
KOLLEKTIIVI	12
Kollektiivin perustaminen ja tarkoitus	13
Mystisyys ja pyhyys	15
Kestävämmät työskentelymallit ja työkirja	16
Kysymysmanifesti	16
Melkein satunnainen otanta kysymysmanifestista 2022	17
Turvallisemman tilan periaatteet	19
Kollektiivin turvallisemman tilan periaatteet 2022	20
Kollektiivisuus – UA Talks	21
Miksi kollektiivisuus?	21
Viekö kollektiivisuus perse edellä puuhun?	22
Onko kollektiivisuus antikapitalistista?	24
Luoko kollektiivisuus kompromissitaidetta?	25
Onko olemassa kollektiivisuuden opasta?	26
PLEASURE RIDE	30
Mikä on <i>Pleasure Ride</i>	31
Nautinto	32
Otteita nautinnon kokemuksistani	33
Prosessin muoto	35
Aktivoiva kysyminen ja nautinnon kokemuksen kerääminen	38
Esitysten sisältö ja muoto	42
Katsojat/yleisö	45
Työkaluja kollektiiviseen työskentelyyn	47
Puheenjohtaja ja kirjuri	47
Tunteet, konfliktit ja kuulumiskierros	48
Ehdottaminen	50
Työasioista puhuminen ja ei-aktiivisen työskentelyn aika	50
Muun työskentelyn aika	51
Lavastajuuteni <i>Pleasure Ridessa</i>	53
Tilan elementit	55
Kompositio	57
Miten lavastajana luon tilaa esityksen sisältä käsin	58

KEHOSUHTAUTUMINEN	60
Kehorepresentaatio	62
Fatphobia / lihavuusfobia / läskifobia	66
Kehoposiitivisuus – kannattaako siitä enää puhua	69
Kehorauha	72
Keho ja <i>Pleasure Ride</i>	74
Kehokomentointi	74
Kuka ja mitä termejä?	75
Kehorauha / kehoposiitivisuus workshop	76
Naiskehon representaatio	78
Katse ja male gaze	79
Alastomuudesta	81
Keho luomassa tilaa / tilan inklusiivisuus	82
Loppusanat	86
Lähteet	88
Kuvatiedot	92
Liitteet	92

Johdanto

Kuinka keskustella kehoista ja kehollisuudesta? Kuinka kehot luovat tilaa? Kuinka on mahdollista, että päädyin hillumaan melko vapautuneena alasti Teatterikorkeakoulun studiossa yleisön edessä? Mutta etenkin, miten on mahdollista, että se tuntui minusta kehollista taustaani ajatellen edes suhteellisen turvalliselta? Tämän opinnäytteen kirjallinen ja taiteellinen osio ovat lopultakin työntäneet minut läskiaktivistikaapistani ja tuoneet oman vapauttavan kokemukseni kautta tarpeen pohtia ja sanallistaa tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet kokemukseeni suhteellisen turvallisen tilasta.

Tämä kirjallinen opinnäyte koostuu kolmesta osiosta. *Kollektiivi*, *Pleasure Ride* ja *Kehosuhtautuminen*. Nämä kolme osiota voi lukea lineaarisesti tai itsenäisinä kokonaisuuksina. Sidon opinnäytteen osioita yhteen *suhteellisen turvallisen tilan* käsitteellä. Suhteellisen turvallisen tila on kattotermi, jonka alla käsittelen tämän opinnäytteen pääteemoja: kollektiivisuutta, *Pleasure Ride* teoksen prosessia ja kehosuhtautumiseen liittyviä aiheita. Kirjallisella opinnäytetyölläni on kaksi minulle tärkeää tavoitetta:

Tuoda kehosuhtautumiseen liittyviä käsitteitä *fatphobiaa*, kehopositiivisuutta, kehorauhaa ja kehorepresentaatiota integroidummaksi osaksi esittävien taiteiden diskurssia.

Sanallistaa kollektiivisiä työskentelytapoja ja esittää näistä havaintoja, sekä purkaa ja tallentaa näiden työskentelytapojen avulla tehtyä taiteellista työtä *Pleasure Ride* teoksessa.

Taiteellinen opinnäytetyöni *Pleasure Ride* oli minusta ja neljästä kollegaystävästäni koostuvan ja toistaiseksi nimeämättömän kollektiivin ensimmäinen taiteellinen teos. *Pleasure Ride* toteutettiin vuosina 2021 ja 2022 ja se sai ensi-iltansa Taideyliopiston Teatterikorkeakoululla tammikuussa 2022. *Pleasure Ride* oli prosessikeskeinen teos, joka esitti kysymyksiä nautinnon etsimisestä, tekijän ja katsojan nautintojen välisestä yhteydestä. Toimimme kollektiivina kaikissa teoksen tarvitsemissa rooleissa, ja muun muassa esiinnyimme kaikki teoksessa. Määrittelimme että minä olen teoksen lavastaja, sillä teos oli taiteellinen opinnäytteeni, mutta muut roolit olivat jaettuja.

Minun kokemuksessani *Pleasure Riden* prosessia ympäröi suhteellisen turvallinen tila, joka mahdollisti vapautuneen ja inspiroivan taiteellisen työskentelyn sekä kollektiivin työskentelytapojen kehittämisen. Suhteellisen turvallinen tila on termi, jota yksi kollektiivimme jäsenistä käytti tilastamme eräänä harjoituspäivänä *Pleasure Riden* prosessin aikana. Se tuntui kuvaavan niin hyvin omia ajatuksiani työskentelymme tilasta, että tajusin tuolloin termin olevan kirjallisen opinnäytteeni aiheen ytimessä. Suhteellisen turvallinen tila tuntui kuvaavan minulle täydellisesti tilaa, joka pyrkii turvallisuuteen, ja onkin melko turvallinen, mutta joka ei unohda yhteiskuntamme ennako-oletuksia ja syrjiviä malleja.

Olemme kollektiivina pyrkineet luomaan tilastamme turvallisempaa muun muassa turvallisemman tilan periaatteilla, joka on melko yleinen käytäntö kollektiivien, ryhmien ja tapahtumien yhteydessä. Turvallisemman tilan periaatteet pyrkivät luomaan henkisesti ja fyysisesti turvallisia, tasa-arvoisia ja syrjinnästä vapaita tiloja. Kunkin tilan turvallisuus tai ajatus sen turvallisuudesta on subjektiivista, eikä ole yleistettävissä, mutta koen voivani käyttää *Pleasure Riden* tilasta termiä, suhteellisen turvallinen tila, sillä puhun sitä käyttäessäni omasta kokemuksestani, eikä termi ole vieras myöskään kollektiivin muille jäsenille. Ajattelen suhteellisen turvallisen tilan pitävän sisällään vaihtelua, ylä- ja alamäkiä, eikä se ole siten stabiili ja lopullinen, vaan herkkä ja hienovarainen olosuhde.

Käsitellessäni tilaa tässä opinnäytetyössä, käsittelen sitä olosuhteena, joka koostuu sen fyysisistä elementeistä, ympäristöstä ja ihmisistä sen sisällä ja näiden vuorovaikutuksesta. Taiteellisessa opinnäytteenissäni estetiikka oli ehdottomasti

osa prosessiani, mutta se ei ollut tässä työssä lavastajuuteni pääfokus. Keskityn tässä kirjallisessa opinnäytetyössä tilan estetiikan ja lavastuksen sijaan sosiaaliseen tilaan. Koen olevani ensisijaisesti esittävän taiteen tekijä, ja lavastajuuteni sisältyvän tähän määritelmään. Vaikka tämä työ on maisterin tutkinnon opinnäytteeni esittävän taiteen lavastuksen koulutusohjelmasta, työn pääpaino keskittyy lavastajuutta enemmän esittävän taiteen tekijyyteen. Käsittelen opinnäytteen aiheita subjektiivisesti tästä esittävän taiteen tekijän näkökulmasta sisällyttäen siihen lavastajuuteni, esiintyjyyteni ja henkilökohtaisen minuuteni tämän yhteiskunnan jäsenenä. Perustelen työn subjektiivisuutta sen sisällön kautta. Kollektiivisuus ja sen sisällä tehty taiteellinen työ on oman kokemukseni mukaan ollut erittäin subjektiivista. Olemme kysyneet kollektiivissa itseltämme ja toisiltamme mitä muutosta me tarvitsemme. *Pleasure Riden* prosessissa kysyimme, mikä on meistä nautinnollista ja kehollisiin aiheisiin liittyen esimerkiksi, mikä edesauttaisi meidän kokemaan kehorauhaa. Tämä kolmas aiheistani, kehosuhtautuminen on minun elämäni paljon taiteellisen työn ulkopuolellakin vaikuttava aihe, jolloin subjektiivisuus tuntuu sen osalta sikäläkin väistämättömältä.

Käytän tässä opinnäytteessä paikoin puhekielisiä ilmauksia ja sanoja, sillä en halunnut poistaa kieltä, jolla olen näistä aiheista keskustellut, kieltä, joka on vallinnut kollektiivissamme ja siten myös taiteellisen opinnäytteeni *Pleasure Riden* prosessissa. Kehosuhtautumisen osiossa syy puhekielisille ilmaisuille on, että sen aiheet ja diskurssi elävät enimmäkseen sosiaalisessa mediassa ja internetissä ja ovat siten muodostuneet puhekieleen istuviksi.

Pyrin subjektiivisen näkökulmani lisäksi kontekstualisoimaan kaikkia opinnäytteeni aiheita myös laajempaan kontekstiin. Subjektiivisen näkökulmani keskustelukumppaneita ovat muun muassa alun perin paneelikeskusteluna toteutettu, nyt myös podcastinä löytyvä UA Talks x Kansis vol 2., *Kollektiivisuus – uudet työskentelytavat ja muuttuvat metodit* (UrbanApa 2021), teatterikriitikko Maria Säkön Teatterikorkeakoulun esityksiin kurkistava artikkeli *Ovatko Teatterikorkeakoulun ensi-illat kurkistus tulevaisuuden teatteriin? Näkyvillä Harry Potter -inspiraatiota ja seksirobotteja* (Säkö 2022), sekä muun muassa podcastit *She's All Fat ja Pehmeä podcast (She's All Fat a.; Ruskeat tytöt toimitus 2021)*. Käytän keskustelukumppaneinani useita

kuunnellussa muodossa toteutettuja lähteitä, sillä se on itselleni tyypillinen ja luonnollinen tapa kerätä uutta tietoa. *She's All Fat* ja *Pehmeä podcast* ovat molemmat suurimmalta osin keskustelumuotoisia ja subjektiivisia podcastejä, joissa aiheita käsitellään podcastin pitäjien ja heidän vieraiden subjektiivisesta näkökulmasta sisältäen kuitenkin myös heidän keräämäänsä tietoa. Ne tuntuvat sopivalta keskustelukumppanilta opinnäytteeni, sillä ne näyttävät oman ajatteluni perua ja tuovat siihen toisen näkökulman. Nämä kyseiset podcastit ovat olleet inspiraation lähteitä yksityisessä elämässäni ja taiteilijuudessa, ja yhdessä UA Talksin paneelikeskustelun kanssa osa prosessiani sekä taiteellisen että tämän kirjallisen opinnäytetyöni aiheiden käsittelyssä.

Lopuksi esittelen vielä lyhyesti kirjallisen opinnäytteeni rakennetta ja sisältöä. Ensimmäisessä osiossa, *Kollektiivi*, avaan vielä nimeämättömän kollektiivimme perustamisen prosessia ja tavoitteita sekä kestävämpien työskentelymallien etsimistä muun muassa kehittämiemme turvallisemman tilan periaatteiden ja sekä kysymysmanifestimme avulla. Lisäksi pohdin kollektiivisuutta mainitsemani UA Talks paneelikeskustelun kanssa. Tällä *Kollektiivi* osiolla pyrin taustoittamaan *Pleasure Ride* -teoksen prosessia ja avaamaan pohjaa, jolle tämä teos ja kokemukseni sen suhteellisen turvallisesta tilasta ovat rakentuneet.

Toisessa, *Pleasure Ride* -osiossa, reflektoin *Pleasure Ride* teoksen prosessia melko seikkaperäisesti. Osion tarkoitus on avata kollektiivin ensimmäistä taiteellista prosessia ja siten tutkia miten kollektiivin perustamistyön hedelmät siirtyvät käytäntöön taiteellisessa työssä. Se on myös eräänlainen raportti, yritys tallentaa vääjäämättömästi katoava esittävän taiteen teoksen prosessi. Käytän osiossa osittain omia muistiinpanojani prosessin varrelta ja käsittelen muun muassa prosessissa käytettyjä työtapoja ja työkaluja sekä *Pleasure Riden* päätavoitetta, nautintoa. Avaan lisäksi *Pleasure Riden* tilallisuutta, lavastusta ja lavastajuuttani kyseisessä produktiossa. Olin *Pleasure Riden* prosessissa kiinnostunut kehollisuuden ja tilan yhteydestä. Henkilökohtaiset tutkimuskysymykseni *Pleasure Riden* prosessissa olivat: miten lavastajana luon tilaa esityksen sisältä käsin ja miten kehot luovat tilaa. Näistä ensimmäistä käsittelen *Pleasure Ride* -osion lopussa saman nimisessä alaluvussa ja toista *Kehosuhtautuminen* osiossa luvussa *keho luomassa tilaa ja tilan inklusiivisuus*.

Kolmannessa, *Kehosuhtautuminen* osiossa, pohdin kehorepresentaation, fatphobian, kehopositiivisuuden ja kehorauhan käsitteitä, ilmiöitä ja liikkeitä. Käsittelen aiheita omasta näkökulmastani suhteessa yhteiskuntaan, mediaan ja esittävän taiteen kenttään avaten samalla myös muiden aiheita pohtineiden käsityksiä. Pohdin osion luvussa *Keho ja Pleasure Ride* kuinka nämä kehosuhtautumisen osa-alueet vaikuttivat *Pleasure Riden* prosessiin ja kokemukseeni sen suhteellisen turvallisesta tilasta. Toivon tämän *Kehosuhtautuminen* -osion toimivan keskustelunavauksena sekä esittäville taiteille yleisesti, mutta erityisesti Teatterikorkeakoululle. Toivon tämän työn kautta lisääväni Teatterikorkeakoulusta kokemukseni mukaan puuttuvaa keskustelua näistä kehosuhtautumiseen liittyvistä aiheista ja lisääväni näihin liittyvää diskurssia ylipäätään.

Lopuksi opinnäytteen *Loppusanoissa* pohdin tämän opinnäytteen merkitystä, ja sitä toteutuivatko työni tavoitteeni. Pohdin myös opinnäytteen kirjoittamisen seurauksena nousseita huomioita esimerkiksi kysymisestä, turvallisuuden tunteesta ja taiteellisen työn purkamisesta. Lopuksi pohdin omaa *läskiaktivistiyttäni* ja kehotan kaikkia meitä keskustelemaan kehorauhasta, *fatphobiasta*, tiedostamaan omat etuoikeutemme ja ennakkokäsityksemme ja kyseenalaistamaan nykyiset normimme.

Kollektiivi

Tässä osiossa avaan vielä nimeämättömän kollektiivimme syntyä, perustamista, tarkoitusta ja tavoitteita. Avaan luomiamme käytäntöjä ja luon tällä pohjaa sille, että voin tutkia opinnäytteeni *Pleasure Ride* -osiossa näiden mallien tai käytäntöjen siirtymistä käytäntöön ensimmäisessä taiteellisessa työssä. Tämän lisäksi Kollektiivi -osion *Kollektiivisuus – UA Talks* alaluvussa keskustelen UA Talks x Kansis vol 2. paneelikeskustelun *Kollektiivisuus – uudet työskentelytavat ja muuttuvat metodit* kanssa pohtien kollektiivisuuteen sisältyviä teemoja ja kysymyksiä. Useaan *Kollektiivi* osion aiheeseen palaan *Pleasure Ride* -osiossa käytännön kokemuksen ja kokeilemisen tuoman informaation kautta.

Kollektiivin perustaminen ja tarkoitus

Perustimme neljän ystäväni kanssa esittävän taiteen kollektiivin talvella 2020. Loimme kollektiivin tarpeesta luoda kestävämpiä ja toistettavampia työskentelytapoja. Suurimpia pyrkimyksiämme alusta alkaen on ollut työryhmän sisäisten oletusten purkaminen työtavoissa, teosten sisällöissä ja työskentelyn muodoissa. Halusimme luoda kollektiivina turvallisemman tilan esittävän taiteen kunnianhimoiselle, mutta kestävämmälle tekemiselle. Haluamme antaa aikaa matalalle hierarkialle, ei-tietämisen ja keskeneräisyyden tutkimiselle ja tunteiden läsnäololle. Kollektiivin tarkoitus on vaikuttaa jäseniimme yksilötasolla, tehdä heistä omaäänisiä, rohkeita taiteilijoita, soveltaa ja integroida luomiamme käytäntöjä taiteelliseen työskentelyyn. Haluamme antaa aikaa reflektiolle ja purkamiselle, joiden avulla voimme kehittää työskentelytapojamme eteenpäin, tehdä niistä julkisia ja saavutettavia, ja näin vaikuttaa oman toimintamme lisäksi esittävän taiteen kentän rakenteisiin.

Vielä nimeämätön kollektiivimme koostuu viidestä esittävän taiteen tekijästä, joilla on erilaisia tittleitä ja ammattinimikkeitä: elokuva-leikkaaja, kuvataiteen maisteriopiskelija, näyttelijäntaiteen maiste-

riopiskelija, kätilö ja esittävän taiteen lavastuksen maisteriopiskelija. Tavoitteenamme on matalan hierarkian sisällä kokeilla itsellemme vieraita ja uusia osa-alueita sekä työrooleja ja liikkua vapaasti niiden välillä. Kollektiiviamme ei ole perustettu sen perusteella, että meiltä löytyisi kaikki tarvittava osaaminen esitysten tekemiseen. Kollektiivistamme ei löydy esimerkiksi valosuunnittelijaa tai äänisuunnittelijaa. Olemme ystäviä, jotka ovat halunneet tehdä toistensa kanssa töitä, mutta tämän rinnalla yhtä tärkeänä kollektiivin perustamisen motivoijana pidän tarvetta etsiä uusia keinoja esittävän taiteen tekemiseen.

Kollektiivin jäseniä ovat:

Veera Kopsala

Milla Kuikka

Kaisa Rajahalme

Menni Renvall ja

Anna Suhonen

Ennen kollektiivin perustamista työskentelimme yhdessä eri työryhmissä ja kokoonpanoissa vuosien ajan useita kertoja. Ajatus kollektiivin perustamisesta nousi tehdessämme lyhytelokuvaa *Paussin paikka*, josta kirjoitin kandidaatin tutkinnon kirjallisessa opinnäytteessäni *Minkä takana voin seistä - Lavastajan arvopohdintaa* (Rajahalme 2019, 18-21). Halusimme jatkaa yhteistyötä ja kehittää toimivampia työskentelytapoja ja koimme tähän oikeaksi muodoksi kollektiivisen pitkäjänteisen työskentelyn. Pandemia pakotti pysähtymään ja vaikka aloitimme kollektiivimme perustamisen jo ennen koronan Suomeen rantautumista, luulen tilanteen tuoneen meille rauhaa ja aikaa perustamisen prosessiin. Oli oiva hetki pysähtyä, keskustella ja ajatella uudelleen. Ei ollut kiire taiteellisen toiminnan aloittamiseen, kun maailma oli enemmän tai vähemmän kiinni.

Vaikka kollektiivimme perustamistyö alkoi talvella 2020, mutta sitouduimme siihen virallisesti vasta heinäkuussa 2021, jolloin teimme sopimuksen kollektiivisesta yhteistyöstä siitä hetkestä viideksi vuodeksi eteenpäin. Valitsimme määräaikaisuuden keinoksi pitää sitoutuminen motivoituna ja välttää toiminnan hiljattaista hiipumista. Päätämme määräajan päättyessä jatkosta, esimerkiksi teemmekö sopimuksen seuraavasta viidestä vuodesta, miten haluamme jatkaa, vai haluammeko enää jatkaa.

Käytimme kollektiivina kaksi ensimmäistä vuottamme (2020 ja 2021) kysymiseen, kaikkien keksimiemme mahdollisesti välillämme olevien oletustemme purkamiseen ja keskusteluun. Keskustelimme kollektiivin toimintatavoista, käytännöistä, toiveista ja tavoitteista. Kokoustimme luodaksemme pohjan, jonka päälle voisimme aloittaa taiteellisen työskentelyn.

Mystisyys ja pyhyys

Kollektiivina kokemuksemme on, että esittävien taiteiden prosesseja ja työskentelymalleja sanoitetaan ja jaetaan julkisesti liian vähän. Kollektiivin taustatavoitteena onkin sanoittaa työskentelymallejaan ja tehdä taiteellisista prosesseistaan läpinäkyvämpiä, sekä tehdä niistä toistettavampia ja näin poistaa tai vähentää esittävän taiteen prosesseille tyypillistä mystisyyttä ja pyhyyttä. Pyhyys näkyy prosesseissa esimerkiksi tiettyjen tapojen ja perinteiden vaalimisena. Näitä voivat olla esimerkiksi alkulämmittelyyn ja esitykseen valmistautumiseen liittyvät, jopa taikauskoiset rutiinit. Kokemukseni mukaan näiden rutiinien ja niiden pyhyiden taas saatetaan ajatella mystisesti vaikuttavan esityksen onnistumiseen.

Termi *toimii*, lisää kokemukseni mukaan esittävän taiteen mystisyyttä. Tätä termiä käytetään usein taiteellisissa prosesseissa, mutta mitä se oikeasti tarkoittaa ja kenen näkökulmasta. *Toimii* tuntuu sekä mystiseltä että arvottavalta termiltä ja olen yrittänyt vähentää sen käyttöä puheestani. Mystisyyttä esittävässä taiteissa lisää myös keskeneräisyyden piilottaminen, se jos esittävän taiteen työryhmät haluavat piilottaa kaiken keskeneräisyyden ja näyttää vain niin sanottua valmista jälkeä. Keskeneräisyyden piilottaminen lisää prosessien mystisyyttä ja tämä halu piilottaa keskeneräisyys tuntuu kumpuavan prosessien pyhänä pitämisestä. Haluamme kollektiivina haastaa näitä hiljaisesti alla kyteviä, totuttuja malleja ja aloitimme tämän ensimmäisen taiteellisen työmme, *Pleasure Riden* prosessissa. Vaikka kollektiivina olemme puhuneet mystisyyden ja pyhyiden poistamisesta tai vähentämisestä, koen tärkeimmäksi kuitenkin niiden sanoittamisen ja tiedostamisen. Silloin niitä voi käyttää työkaluina ja osana taiteellista prosessia, eikä oletettuna verhona, joka usein prosessien edessä lepää.

Kestävämmät työskentelymallit ja Työkirja

Kestävempien työskentelymallien löytäminen ja kehittäminen on ollut yksi kollektiivin alullepanevista voimista. *Kestävä* on terminä laaja ja sitä käytetään paljon esimerkiksi ekologisesti kestävämmistä keinoista puhuttaessa. Kollektiivimme sisällyttää tavoitteisiinsa myös ekologisen kestävyuden, mutta tähän mennessä keskiössä on ollut sosiaalinen kestävyys, kuinka tehdä työskentelystä nimenomaan sosiaalisesti kestävämpää. Tarve sosiaalisen kestävyuden eteenpäin kehittämiseen on noussut kokemuksistamme esittävien taiteiden prosessien kuormittavuudesta ja kokonaisvaltaisuudesta. Kokemuksemme on, että rajoja on vaikea vetää, ja oletuksia oman ja muiden työskentelystä tehdään jatkuvasti. Yhtenä tavoitteena kestävämpiä työskentelymalleja etsiessämme oli kehittää jonkinlainen tunnetyökalu eli keino integroida tunteet paremmin osaksi työskentelyä ja antaa niille tilaa.

Aloitimme uusien työskentelymallien kehittämisen niistä keskustelemalla, ja päätimme tehdä kollektiivillemme työkirjan. Työkirja koottiin kollektiivin perustamistyön aikana, ja se sisälsi kollektiivin tekemät turvallisemman tilan periaatteet, kysymysmanifestin, kollektiivin tavoitteet ja kollektiivin työskentelyyn laadittuja käytäntöjä kuten kokouskäytännöt. Avaan tässä luvussa kollektiivin kysymysmanifestia ja turvallisemman tilan periaatteita, joiden käyttöönottoon palaan opinnäytteen *Pleasure Ride* -osiossa.

Kysymysmanifesti

Kandidaatin opinnäytettä tehdessäni koin, ettei minun vielä ollut vielä siinä vaiheessa hyödyllistä tai tarpeellista tehdä omaa manifestia (Rajahalme 2019, 43). Olen ehkä silloisen minäni kanssa jo erimieltä, ja vaikka en ole omaa henkilökohtaista manifestia vieläkään tehnyt, koen sen ryhmäkokoontamassa todella hyödylliseksi ja tarpeelliseksi työkaluksi. Kun ensimmäisiä kertoja keskustelimme kollektiivin perustamisesta, koimme tärkeäksi sanoittaa, miksi ylipäätään perustaa kollektiivi ja miksi juuri tällä porukalla. Halusimme tehdä kollektiiville manifestin, jotta tiedämme kaikki

mikä kollektiivin ydin on. Olimme erikseen, ja nyt yhteisesti, tutustuneet Helsingin Feministisen Salaseuran julkaisun *Ajatuksia Feminismistä Taiteen Tekemisessä* lopusta löytyvään kysymyslistaan: *Feministinen kysymyslista työskentelyn tueksi*, joka on kahden sivun kysymyslista tueksi työskentelyn prosesseihin (Helsingin Feministinen Salaseura 2019, 59-60).

Inspiroidimme luomaan oman kysymyslistamme taiteellisen työskentelymme tueksi ja arvojamme aktivoivaksi tekijäksi. Aloimme tehdä tätä, manifestista erillistä, kysymyslistaa työkaluksi taiteellisiin prosesseihin. Lista koostui taiteellista ja sosiaalista ajattelua aktivoivista kysymyksistä, joita kerääntyi hirvittävä määrä. Kollektiivimme keskuudessa heräsi ajatus siitä, että manifestimme olisikin tämä lista kysymyksiä. Pallottelimme ajatusta ja kysymysten määrää ja päädyimme siihen, että manifestimme on kysymysmanifesti, joka koostuu tällä hetkellä noin 496 kysymyksestä ja lisäkysymyksestä. Kysymykset on ohjattu kysyttäväksi taiteellisissa prosesseissa ja ne on jaoteltu ennen, aikana, jälkeen ja produktioiden välissä -kysymyksiin. Kysymykset koskevat muun muassa työtapoja, sisältöä, muotoa, taiteellista toimintaa ja kollektiivin arvoja ja ne on jaoteltu työryhmälle osoitettuihin ja henkilökohtaisiin kysymyksiin. Ajattelen kysymysmanifestimme ennen kaikkea väittävän, että tekijöiden tulisi kysyä kysymyksiä. Tulisi kysyä kysymyksiä purkaakseen oletuksia. Tulisi kysyä kysymyksiä aktivoidakseen ajattelua. Tulisi kysyä kysymyksiä. Kysymysmanifestiamme ei ole vielä julkaistu, mutta se on ollut osa *Pleasure Riden* prosessia. Koemme kysymysmanifestin olevan alati keskeneräinen ja toimintamme mukana muuttuva toimintaamme aktivoiva työkalu.

Melkein satunnainen otanta kysymyksiä kysymysmanifestista 2022

Minkälaista tiedonvaihtoa harjoitetaan eri työpositioiden välillä?

Miten vastuu jakautuu?

Oletteko yrittäneet tiedostaa sisältönne representaatiot?

Minkälaista kehosuhtautumista esitys edustaa ja luo?

Miten esityksen/teoksen kesto määräytyy? (Kestääkö se puolitoista tuntia?)

Voiko prosessi olla teoksessa näkyvä?

Miten autat itseäsi ja muita työryhmän jäseniä tutkimuskysymysten työstämisessä?

Miten tunnistat ja haastat omia sekä työryhmän taitteellisia mieltymyksiä?

Miten tämä työ on taiteellisesti kunnianhimoinen?

Miten työskentelyssä otetaan kehorauha huomioon?

Miten edistätte yhdenvertaisuutta työllänne?

Kumpi on tärkeämpää prosessi vai lopputulos?

Miten olet auki sille mitä prosessissa (oikeasti) tapahtuu?

Innostutko muiden ideoista? Jos et, niin miksi?

Milloin lannistut?

Oletko ollut hiljaa ja kuunnellut muita?

Kenelle kerrot ensin ideasi ja miksi?

Miksi en näytä sitä miltä tuntuu?

Vienkö liikaa tilaa?

Miksi joku asia olisi epäolennaista?

Turvallisemman tilan periaatteet

Turvallisemman tilan periaatteet ovat olleet minulle tuttu asia jo vuosien ajan, sillä se on melko yleinen käytäntö erilaisten ryhmien, kollektiivien ja tahojen keskuudessa. Pidinkin lähes itsestään selvänä, että teemme myös kollektiivillemme turvallisemman tilan periaatteet. Koen turvallisemman tilan periaatteiden olevan yksi askel kohti yhtä kollektiivimme tärkeitä tavoitteita, sosiaalisesti kestävämpiä työskentelytapoja. Loimme nykyiset turvallisemman tilan periaatteemme kollektiivimme sisäiseen käyttöön ja muokkaamme niitä tarvittaessa toiminnan muuttaessa muotoaan ja uusien havaintojen tullessa. Turvallisemman tilan periaatteiden tarkoitus on tehdä tilasta henkisesti ja fyysisesti turvallisempaa luomalla ja sanoittamalla yhteiset pelisäännöt. Koen niiden tarkoituksen olevan sekä varmistaa, ettei ketään kohdella vahingoittavasti, että tehdä tilasta tasa-arvoisempaa, antaa kaikille tilaa ja mahdollisuuden olla oma itsensä.

Turvallisuuden tunne, etenkin henkinen turvallisuus on subjektiivinen kokemus, jota on vaikea yleistää ja sanallistaa edes viiden jäsenen kesken. Nykyiset kollektiivimme turvallisemman tilan periaatteet on A4 -kokoon mahtuva yhdentoista kohdan lista asioista, jotka kollektiivina koimme sen tekohetkellä mahdollisiksi turvallisempaa tilaa luoviksi tekijöiksi ja käytännöiksi. Luimme muiden ryhmien, kollektiivien ja tahojen turvallisemman tilan periaatteita ja safe space -käytäntöjä ja osittain niistä inspiroituen loimme omamme. Loimme Turvallisemman tilan periaatteemme ensimmäistä taiteellista työtämme, jossa ne olivat läsnä paperisessa muodossa seinällä. Turvallisemman tilan periaatteet otettiin osaksi toimintaa lukemalla ne ääneen jokaisissa esitystä seuraavissa harjoituksissa. Näin ne olivat paremmin muistissa ja integroituivat työskentelyyn helpommin.

Kollektiivin turvallisemman tilan periaatteissa löytyy muun muassa kehorauhaan ja kehojen kommentointiin sekä tunteiden käsittelyyn kantaa ottavat kohdat, joihin palaan *Pleasure Ride* ja *Kehosuhtautuminen* -osioissa.

TURVALLISEMMAN TILAN PERIAATTEET

Nämä turvallisemman tilan periaatteet on luotu kollektiivin sisäiseen käyttöön.

Niiden tarkoitus on luoda kaikille yhdenvertaisempi ja turvallisempi tila, jossa kunnioitetaan jokaisen oikeutta olla oma itsensä. Kollektiivin toiminnassa ei hyväksytä syrjintää, kiusaamista eikä häirintää. Jokainen on osaltaan vastuussa turvallisemman tilan luomisesta ja ylläpitämisestä.

UNOHDA OLETTAMINEN - MUISTA, ETTÄ OLETAT

Tiedosta, että teet koko ajan oletuksia toisista ihmisistä sekä itsestäsi. Pyri aktiivisesti miettimään miten voit purkaa näitä ennakkoluuloja ja oletuksia. Ole avoin, kuuntele ja kommunikoi.

KEHORAUHA

Älä kommentoi toisten kehoja tai omaasi, koska kaikenlainen kehojen kommentointi luo kehosuhtautumista. Myöskin ”positiivinen” kehon kommentointi on kommentointia. Anna kehojen olla rauhassa.

RAJAT

Jokaisella on oikeus määrittää omat rajansa. Muiden rajoja tulee kunnioittaa. Kunnioita myös omia rajojasi ja kommunikoi ne tarvittaessa muille. Rajat voivat myös muuttua. Tunnistakaa milloin rajoista pitää käydä päivitetty keskustelu.

TIEDOSTA ETUOIKEUTESI

Tunnista omat ja ryhmäsi etuoikeudet ja tiedosta miten hyödyt/hyödytte niistä. Näitä ovat esimerkiksi ihonväri, ikä, sukupuoli, keho, toimintakyky, seksuaalinen suuntaus, kieli, yhteiskuntaluokka, resurssit, uskonto ja koulutus. Mieti myös miten sinä ja ryhmäsi positioidutte taiteen kentälle.

OLE LIITTOLAINEN

Tunnista syrjintä, kiusaaminen ja häirintä. Osoita tukeasi syrjinnän/kiusaamisen/häirinnän kohteelle. Tukea voit osoittaa monin tavoin: esimerkiksi katseella ja/tai sanallisesti. Ennen kuin puutat häirintään häirityn puolesta, voi olla järkevää kysyä häneltä, onko se ok. Ole liittolainen myös silloin, kun häirintä ei kohdistu suoraan kehenkään tiettyyn henkilöön tai paikalla olevaan.

JAA TILAA

Tunnista kuinka paljon käytät yhteistä tilaa ja aikaa. Ole itse välillä hiljaa ja kuuntele. Mieti keinoja, miten tilaa ja aikaa voi jakaa tasapuolisesti osallistujien kesken.

ÄLÄ PUOLUSTELE

Teemme kaikki virheitä ja se on inhimillistä. Virheen tehdessäsi älä puolustele toimintaasi, vaan ota vastaan saamasi kritiikki. Se ei ole loukkaus sinua kohtaan. Pyydä anteeksi, myönnä virheesi ja toimi ensi kerralla toisin.

KOMMUNIKOI YMMÄRRETTÄVÄSTI

Pyri puhumaan niin, että kaikki ymmärtävät. Käytä mahdollisuuksien mukaan kieltä, joka ei sulje ketään ulos. Avaa tarvittaessa käyttämäsi termit ja vaikeat käsitteet. Puolestasi, jos et ymmärrä mistä puhutaan, ota itse vastuu asian selvittämisestä joko kysymällä tai hankkimalla tieto jollain toisella tavalla.

TUNTEET OVAT OK

Tunteet saavat olla läsnä työskennellessä. Niitä ei tarvitse varoa. Välillä asioita tulee sanottua tunteen kautta, se ei vähennä sanotun merkitystä. Kommunikoidessa pysy asiassa, äläkä mene henkilökohtaisuuksiin. Älä käytä hyökkäviä puheenvuoroja paikalla olevia tai paikalta poissaolevia kohtaan.

ÄLÄ JÄÄ YKSIN

Jos et pysty itse ottamaan jotain asiaa esille, pyydä toista ryhmän jäsentä auttamaan sinua asian puheeksi ottamisessa.

LÄPINÄKYVYYS

Muista, että ryhmän sisäisissä asioissa tulee olla läpinäkyvä, jotta sama tieto on kaikkien saatavilla.

Nämä periaatteet on luotu käyttäen lähdemateriaalina muiden tahojen luomia turvallisemman tilan periaatteita. Jos koet ettei jokin yllä olevista kohdista toteudu tai niitä tulisi päivittää, ota asia esille.

Kollektiivisuus - UA Talks

Tässä luvussa pohdin kollektiivisuutta aihetta käsitelleen paneelikeskustelun kanssa. Minä ja muutama kollektiivimme jäsen osallistuimme kaikille avoimeksi taiteilijakahvilaksi ja keskusteluklubiksi luonnehdittuun UA Talks x Kansis tapahtumaan 31.10.2021 (UrbanApa 2021). Paneelikeskustelun aiheena oli Kollektiivisuus – uudet työskentelytavat ja muuttuvat metodit. Olimme tässä vaiheessa tehneet kollektiivimme perustamistyötä yli puolitoista vuotta ja odotin kiinnostuneena, miten muut aiheesta kiinnostuneet ja meitä pidempään kollektiivisuutta pohtineet aihetta käsittelevät. Tapahtuman järjestäjä, UrbanApa on muun muassa erilaisia tapahtumia, festivaaleja, keskustelutilaisuuksia, julkaisuja järjestävä antirasistinen ja feministinen taideyhteisö. Panelisteina tapahtumassa olivat dramaturgi, esitysten tekijä, kirjoittaja ja Deep time trans –kollektiivin jäsen Even Minn, näyttelijä, käsikirjoittaja, ohjaaja ja viiksi kollektiivin jäsen Noora Dadu ja äänisuunnittelija, opettaja, esitysdramaturgi, kirjoittaja ja Wauhaus kollektiivin jäsen Heidi Soidinsalo. Keskustelua moderoi Olga Palo ja tapahtuman alusti koreografi ja Urban Apan taiteellinen johtaja Sonya Lindfors. (Lindfors 2021, 00:19.)

Miksi kollektiivisuus?

Olen tätä opinnäytetyötä suunnitellessani ja kollektiiviamme perustaessamme usein pohtinut, miksi perustaa kollektiivi. En ole niinkään kyseenalaistanut kollektiivin perustamisen tarpeellisuutta, vaan lähinnä yrittänyt sanoittaa itselleni sen merkitystä. Kollektiivimme jäsenet olisivat luultavasti työskennelleet yhdessä ilmeikkain kollektiivin perustamista, kuten teimme jo aikaisemmin mainitseman *Paussin Paikan* ydinryhmänä. Olisimme myös voineet vain jatkaa samanlaista työskentelyä, mihin olimme tottuneet ja nimetä ryhmämme kollektiiviksi, kuten tiedän monien ryhmien tehneen. Tämä olisi varmasti tuottanut hyvin erilaista työskentelyä, mitä meidän nykyinen toimintamme on tuottanut. Päätimme kuitenkin toimia toisin.

Panelisti Even Minn luonnehtii kollektiivisuuden liittyvän maailmankuvan kysymyksiin ja kumpuavan siitä, kenen kanssa hän haluaa työskennellä. Koen Minnin olleen kollektiivisuuden ydinkysymysten äärellä hänen jatkaessaan tätä ajatusta retorisella kysymyksellä: ”Kenen kanssa haluan ajatella?” (Minn 2021 23:23.) Heidi Soidinsalon kokemus taiteen tekemistä on, että jos sitä haluaa tehdä syvällisesti, niin siihen on annettava paljon itsestään ja se on melko raskasta. Hänen kokemuksessaan kaikilla on herkät pisteensä ja niitä tulee usein sohineensa etenkin ensimmäistä kertaa uusien ihmisten kanssa työskennellessä. Hän ajatteleekin, että pitkäjänteisessä kollektiivisessa työskentelyssä energia ei mene kysymyksiin kuten, *saanko minä olla minä*, vaan tällaiset kysymykset on pitkäjänteisessä kollektiivisessa työskentelyssä jo käsitelty, vaikka niitä täytyykin välillä käsitellä uudelleen. (Soidinsalo 2021, 20:55.) Minn on samoilla linjoilla Soidinsalon kanssa. Hänen kokemuksessaan yhden prosessin aikana voi kestää pitkään ennen kuin yhteiset työtavat löytyvät, mutta työskentely kehittyy, kun voi tehdä samojen ihmisten kanssa pitkään kollektiivista työtä (Minn 2021, 14:28). Näistä aikaisemmista perusteluista poiketen Soidinsalolle kollektiivisuus on ollut myös taiteen laajenemisen kannalta osin välttämättömyys, sillä hänellä on ollut taiteellisia ambitioita, jotka ovat vaatineet syvää taiteellista yhteistyötä (Soidinsalo 2021, 20:55). Tämä yhdistyy myös omaan kokemukseeni siitä, että pitkäjänteinen yhteistyö vaikuttaa oleellisesti taiteellisen työn sisältöön.

Viekö kollektiivisuus perse edellä puuhun?

Noora Dadu luonnehtii historiansa kollektiivisessa työskentelyssä tapahtuneen *puolivahingossa* ja *nykien*, esimerkiksi tarpeesta työskennellä ilman ohjaajaa. Hän kertoo tajunneensa yhtäkkiä vain olleensa uusien kysymysten äärellä ja *humpsahaneensa* tekijyyteen sitä artikuloimatta. Hän luonnehtii näiden hierarkioiden ja tekijyyden muuttumisen tuntuneen *perse edellä puuhun* tai sokkona menemiseltä. (Dadu 2021 15:02.) Aihe on minulle tuttu kollektiivimme keskusteluista kollektiivin perustamisen alkuajoilta siinä määrin, että tämä *perse edellä puuhun*, vaikkemme kyseistä käsitettä olekaan käyttäneet, on jotain mitä olemme pyrkineet aktiivisesti välttämään. Olemme kulkeneet kollektiivina hyvin erilaista reittiä, mihin sen jäsenet olivat tottuneet sitä ennen. Olemme pyrkineet sanoittamaan mahdolliset oletukset ja ongelmakohdat ennen niiden ajankohtaistumista, jotta kollek-

tiivinen työskentelymme ei kohtaisi samoja ongelmia, mitä olimme mahdollisesti aikaisemmissa projekteissamme kohdanneet. Tunnistan tämän *perse edellä puuhun* menemisen tunteen omasta historiastani projekteista kuten *Asbestos Art Space*. Kyseinen galleria/kaupunkitila on nykytaiteen tekijöistä muodostetun Asbestos kollektiivin tilahanke. Asbestos kollektiivi, jonka perustajajäsenenä toimin 2016-2017, ei työskennellyt keskustelematta, vaan yritti luoda itselleen toimintatapoja. Kuitenkin kokemukseni mukaan tärkeät työskentelyyn liittyvät keskustelut, kuten mitä oikeasti haluamme tehdä ja mitä haluamme tilamme olevan tulivat eteen vasta liian myöhään. Tajusimme vasta tilan perustettuumme, että kollektiivin jäsenet halusivat tilalta eri asioita. Noora Dadu avaa, ettei myöskään *Helsingin feministisen salaseura* (HFS), jossa hän on jäsenenä, tutkinut työskentelyyn liittyviä kysymyksiä kovinkaan tavoitteellisesti tai ratkaisukeskeisesti, vaan *tunnustellen ja hitaasti*, niiden noustessa esiin. Tähän moderoiija ja HFS:n koollekutsuja Olga Palo kommentoi myös HFS:N olleen osastoa: *perse edellä puuhun*. (Dadu ja Palo 2021, 16:50.) Hän pohjustaa, että viimeaikainen keskustelu vallasta, feminismistä ja antisismista on lisännyt tarvetta löytää uudenlaisia työtapoja, mutta kokee useiden työryhmiensä perustuneen ajatukselle: *haluan tehdä noiden tyyppien kanssa jotain*. Hän luonnehtii tämän johtaneen tilanteeseen: *Kutsun heidät koolle ja yhtäkkiä paska lentää tuulettimeen eikä kukaan tiedä miten tämä toimii*. (Palo 2021, 28:23.)

Myös Soidinsalon kokemukset kollektiivisuuden alkupisteistä ovat olleet Palon kokemuksen kaltaisia, alkupisteenä, että *lähtee tekemään ihmisten kanssa joista tykkää, ja olettaa, että he haluavat tehdä samoja asioita* (Soidinsalo 2021, 32:40). Dadu koki, että vaikka olisi kokenut työryhmän kehittäneen konkreettisia jaetun työskentelyn työtapoja, kuten hänen kokemuksensa mukaan tapahtui teoksessa *H. (Hidas esitys)*, he kohtasivat joka tapauksessa tietyt ennemmin tai myöhemmin toistuvasti vastaan tulevat kysymykset. Hän toivoi tämän kyseisen keskustelutilaisuuden auttavan näiden asioiden artikuloimista, hahmottamisesta ja sanoittamisesta jo prosessien alkuvaiheissa, jottei aina uudelleen kaksi viikkoa ennen ensi-iltaa tarvitsisi niistä yllättyä. (Dadu 2021, 17:53.) Vaikka koen tämän kyseisen paneelikeskustelun vasta raapaisseen kollektiivisuuden pintaa, se oli hyvä keskustelunavaus eri kollektiivien ja taiteen tekijöiden tiedon jakamiselle. Keskustelun sävystä heräsi nimittäin olo, ettei tämän kaltaiset keskustelut kollektiivisuudesta olleet näiden Suomen vapaan kentän kollektiivien kesken yleisiä.

Onko kollektiivisuus antikapitalistista?

Tilaisuudessa keskusteltiin myös kollektiivisuuden luonteesta ja paikasta yhteiskunnasta. Soidinsalon kokemuksessa kollektiivisuus on epätehokas ja sen myötä antikapitalistinen malli, joka vie aikaa ja perustuu neuvotteluun. *Se lähtee siitä, että neuvotellaan siitä, miten neuvotellaan ja mistä kaikesta aiomme neuvotella.* (Soidinsalo 2021, 1:00:10.) Tämä on myös oma kokemukseni kollektiivisuudesta. Kollektiivimme perustamisvaiheessa huomasimme usein keskustelevamme siitä, mistä kaikesta pitää vielä keskustella, tekemämme listoja siitä, mitä kaikkia listoja meidän tulisi vielä tehdä ja esittävämme kysymyksiä siitä, mitä kaikkia kysymyksiä meidän tulisi käsitellä ja minkälaisia kysymyslistoja meidän tulisi tehdä. Oma kokemukseni on, että kollektiivisen työskentelyn ydin on siinä, että näille kaikille kysymyksille ja keskusteluille annetaan aikaa, eikä pyritä suorittamaan niitä vain pois alta. Soidinsalosta olisi ihanaa, jos kollektiivit saisivat pidempiä rahoituksia, jotka mahdollistaisivat näiden keskustelujen käymisen rauhassa. (Soidinsalo, 2021 1:00:10).

Oma kokemukseni on, että kollektiivisuudessa suurin valuutta on nimenomaan aika. Perinteiset hierarkkiset mallit esittämissä taiteissa ja etenkin elokuvissa ovat varmasti syntyneet osittain ajan ja siten rahan säästämiseksi. On tehokkaampaa, että yksi ihminen päättää jokonaisuudesta ja jokaisella osa-alueella on oma vastuuhenkilönsä. Kuten aiemmin mainitsin, olemme kollektiivina pyrkineet ottamaan aikaa matalan hierarkian luomiselle ja tunnustelemiselle. Tavoitteemme on ollut antaa aikaa keskusteluille kestävydestä, tunteista ja työtavoista, joista puhuminen jää usein vähäiseksi ajan puutteen vuoksi. Olemme kollektiivina tehneet tätä työtä tähän mennessä palkattomasti, mikä ei sinänsä ole kovin kestävä, sillä se tarkoittaa, että elanto on hankittava muualta samanaikaisesti. Olen itse ollut opiskelija kollektiivin perustamisesta tähän päivään. Olen saanut opintotukea ja nostanut opintolainaa. Lisäksi kollektiivin työskentely on *Pleasure Riden* osalta ollut myös tärkeä osa maisterinopintojani, joten minun on sen osalta helppo suhtautua vielä palkattomaan työskentelyyn.

Minn viittasi antikapitalismista ja laiskuudesta kirjoittavaan sosiaalipsykologiaan, Devon Priceen, joka kirjassaan *Laziness Does Not Exist* uudelleen ajattelee laiskuuden käsitettä. Selatessani hänen

kirjaansa huomasi paljon yhtäläisyyksiä omaan *kympin tyttöyteeni* ja vaikeuteen sanoa *ei*. Price toteaa kirjassaan tajunneensa muun muassa sen, mitä ajattelemme usein laiskuudeksi, olevan oikeastaan usein intuitiivista itsesuojeluvaiston ilmentymistä. (Minn 2021, 1:13:36 & Price, 21.)

Luoko kollektiivisuus kompromissitaidetta?

Aloittaessamme kollektiivimme perustamisen yksi huolen aiheistani oli kompromissit. Kokemukseni teatterikorkeakoulun kursseilta, kuten *Devising* oli, että vastuun hajauttamisen ja konsensuksen hakemisen seurauksena päädyimme kompromissien kautta tekemään jotain, joka ei kiinnostanut enää ketään. Toisaalta tällaisilla kursseilla työryhmien kokoonpanojen valinta suoritettiin joko opettajien toimesta tai arvalla, jolloin henkilöt eivät olleet valinneet yhdessä työskentelmistä. Koen tämän, yhdessä tekemisen valinnan, yhdeksi kollektiivisuuden päämotivaattoriksi, jolloin tällaiset koulukokeilut voivat antaa väärää kuvaa kollektiivisesta työskentelystä. Kompromissipelko ei ole kuitenkaan täysin aiheeton silloinkaan, kun on saanut valita työkaverinsa. Kokemukseni mukaan on uskallettava keskustella, ja kohdata konfliktejakin, jottei taiteellinen työskentely valu johonkin kaiken välimaastoon. Soidinsalo on samoilla linjoilla pelkoni kanssa kysyessään, voiko teos olla monen ihmisen teos samanaikaisesti, vai tulee siitä silloin kompromissi. Hänen kokemuksessaan, jos teos on kaikkien yhteinen ja kaikki saavat sanoa mielipiteensä kaikkeen, voi lopputuloksena olla, ettei teos olekaan enää kenenkään. (Soidinsalo 2021, 49:00.)

Olga Palon kysymys siitä, kuinka iso osa kenenkin sielusta projekti on, oli minulle tärkeä kysymys lähestyessämme kollektiivina ensimmäistä taiteellista työtämme (Palo 2022, 44:50). Olin esittänyt kollektiiville ehdotuksen, että tekisimme teoksen, joka ajoittuisi niin että se voisi olla samalla minun taiteellinen opinnäytteeni. Näin päätyi tosiaan käymään ja kollektiivin jäsenten kieleen oli muodostua tapa puhua teoksesta *Kaisan opinnäytteenä*. Sitähän se myös oli, mutta esitin toiveen, että emme käyttäisi teoksesta sitä nimitystä, sillä se olisi tehnyt työstä minun projektin. Oma haluni oli, että teos olisi koko kollektiivin teos, koko kollektiiville tärkeä työ, etenkin sen ollessa meidän ensimmäinen. Koen lopulta näin onneksi käyneen ja toiveeni siitä, ettemme käyttäisi työstä nimeä

Kaisan opinnäyte toteutui viimeistään keksiessämme teokselle nimen *Pleasure Ride*.

Kollektiivisuuden käsitteen sisään mahtuu erilaisia hierarkioita ja työrooleja. Olemme kollektiivina kiinnostuneita syventämään jo omaksumiamme työrooleja, kokeilemaan uusia matalan hierarkiamme sisällä. Paneelikeskustelussa paikalla olleiden panelistien kollektiiveista löytyi kirjoa hyvin matalasta hierarkiasta perinteisempiin hierarkkisempiin työrooleihin. Panelistien keskustellessa hierarkiasta ja työrooleista Soidinsalo ilmaisi, ettei kollektiivisuus ole hänelle sitä, etteikö saisi tehdä sitä, mitä osaa. Hänen näkemyksessään kollektiivisuudessa on kyse siitä että voi tehdä omaa juttuaan muiden kanssa ja tämän lisäksi opetella uusia asioita. (Soidinsalo 2021, 1:08:00.)

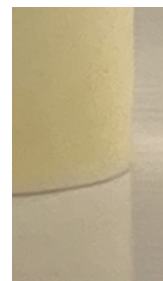
Onko olemassa kollektiivisuuden opasta?

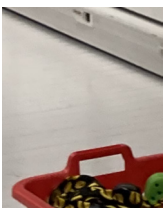
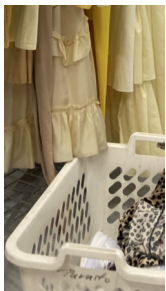
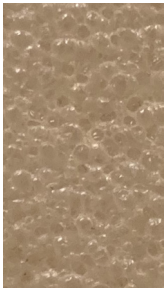
Perustaessamme kollektiiviamme turvauduimme enimmäkseen omaan kokemukseemme. Luimme toki muiden kollektiivien ja ryhmien turvallisemman tilan periaatteita ja manifesteja ja olimme saaneet tietoa kollektiivien toiminnasta tahoillamme kouluissamme ja esityksiä tehdessämme, mutta meillä ei ollut käsikirjaa, johon nojata. Keskustelun aikana viimeistään selvisi, että ei ole kenelläkään muullakaan. Moderoija Olga Palo pyysi panelisteja kertomaan, jos ovat löytäneet jonkin oppaan, sillä hänen kokemuksessaan kollektiiviset työtavat ovat olleet Suomessa pinnalla jo jonkin aikaa, mutta hän ei ollut löytänyt suomen kielellä mitään opasta (Palo 2021, 29:00).

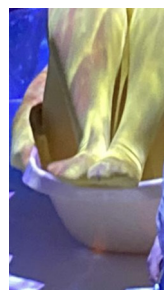
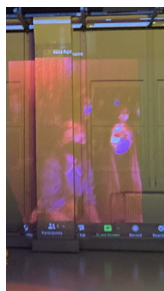
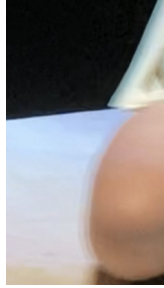
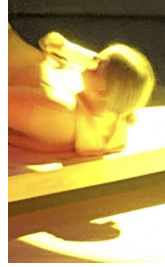
Minn kertoi käyttäneensä Deep time trans –kollektiivissa Jemina Lidholmin ja Jessie Bullivantin praktiikkaa *Access Riders* julkaisusta (Bullivant & Lindholm 2021), jossa työryhmän jäsenten rajat, tarpeet ja toiveet sanoitetaan auki. Tässä praktiikassa käsitellään esimerkiksi ryhmän sisäiseen viestintään liittyviä rajoja, joka on ollut myös meidän keskustelussa ja myös kysymysmanifestin osana. Minn pitää tärkeänä kunkin tarpeiden ääneen sanomisen normalisoimista työprosessien alussa. (Minn 2021, 30:23) Minnin kokemus näistä ennen produktioita kollektiivina käydyistä keskustelusta kuulosti tutulta suhteessa oman kollektiivimme toimintaan, mutta muiden panelistien, Soidinsalon ja Dadun, kokemukset olivat

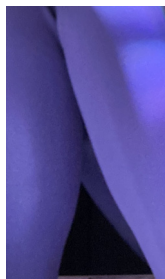
olleet hieman erilaisia. Soidinsalo kertoo päässeensä tämänkaltaiseen strukturoituun ja organisoituun tapaan käsiksi vasta nyt, paljon kollektiivin perustamisen jälkeen ja Dadu ihmettelee, että miksei kukaan ole hänelle kertonut *Access Riderssista*. Hänen kokemus on ollut että kollektiivisuuteen liittyvä tieto on ollut jaettua kollegojen välistä tietoa ja epätietoisuutta, sitä että olettaa muiden tietävän jotain enemmän, vaikkei tämä aina pidä paikkaansa. (Soidinsalo 2021, 32:40; Dadu 2021, 36:56.)

Oma tietoni kollektiivisuudesta on ollut nimenomaan tätä jaettua tietoa opiskelukollegoilta, opettajilta, vierailijoilta, ystäviltä ja oman kokemuksen kautta. Se on ollut sitä, että aina kuulee jonkun prosessin ongelmista ja uusista ratkaisuista ja keinoista. Se on ollut sitä, että nämä usea vuosi sitten perustetut kollektiivit, joita tämänkertaisen UA Talksin panelisteista suurin osa edustaa, ovat menneet perse edellä puuhun ja pyrkineet ratkaisuun, mitä kollektiivisuus on. Nyt me kollektiivina olemme pyrkineet siihen, että voisimme käydä mahdollisimman monta näistä yllätyksistä ja oletuksista läpi ennalta. Pyrimme siihen, että meillä olisi työtapoja ja keinoja niiden käsittelyyn ja, että olemme näiden ongelmien ja konfliktien tullessa näihin tilanteisiin mahdollisimman varautuneita. Dadu kaipaisi näistä työtavoista paljon lisää tietoa, jotain *sourcea*, kuten hän asian ilmaisi, jottei jokaisen aina tarvitsisi aloittaa alusta (Dadu 2021, 1:45:30). Soidinsalo korostaa prosessien purun merkitystä ja toivoo löytävänsä siihen uusia strategioita. Koen Soidinsalon tavoin prosessien purun erittäin tärkeäksi, ja pyrkimyksemme kollektiivina on, kuten Soidinsalonkin sanoo: *purkaa ja purkaa ja purkaa*. (Soidinsalo 2021, 1:35:42.) Purkamisen kautta toivon voivamme aloittaa aina seuraavassa produktiossa pidemmältä, kuin mihin jäimme edellisessä, sen sijaan että aloittaisimme alusta joka kerta uudelleen. Tämä tavoite vaatii kollektiivista työskentelyä, sitä että työskentelee samojen ihmisten kanssa pitkäjänteisesti ja paneutuneesti.

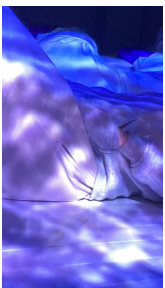

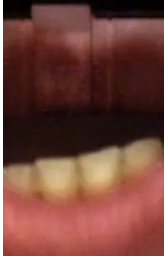

Pleasure Ride

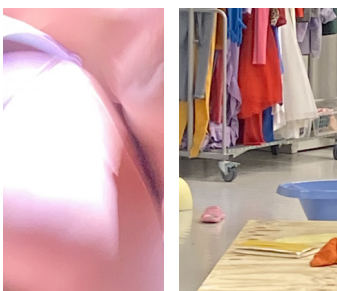

Käyn tässä osiossa melko seikkaperäisesti maisterinopintojeni taiteellisen opinnäytteeni *Pleasure Ride* –esityksen prosessia. Tämä osio on yhden kollektiivin jäsenen raportti, yritys sanallistaa ja tallentaa tapahtunutta. Toisaalta se on kartoitus suhteellisen turvallisen tilan kokemukseeni johtaneista ja kestävyyyteen pyrkivien työskentelymallien käyttöönotosta. Kartoitan prosessin aikana tekemiäni havaintoja prosessikeskeisestä nautintoa etsivän teoksen tekemisestä ja kollektiivimme *pilotoinnista*. Avaan prosessin muotoa, sisältöä ja sen lähtökohtaa, nautintoa sekä prosessissa muodostuneita työtapoja suhteuttaen niitä kollektiivin perustamistyön aikana luotuihin käytäntöihin. Lopuksi käsittelen *Pleasure Riden* lavastusta eli tilallista olosuhdetta.

Mikä on Pleasure Ride

Pleasure Ride oli kollektiivimme ensimmäinen taiteellinen työ ja maisterinopintojeni taiteellinen opinnäyte. Kollektiivimme tavoitteena prosessin alkaessa oli nautinnollinen prosessi, jonka sisällä kehitämme työskentelytapojamme, otamme käyttöön kollektiivina siihen mennessä luomamme käytännöt ja kehitämme niitä eteenpäin. *Pleasure Ride* oli prosessikeskeinen teos, jonka vaiheet ja keinot olivat näkyvillä sen esityksissä. Esitys oli aina näkymä prosessin sen hetkiseen vaiheeseen ja sen sisältö oli yllätys katsojille ja osittain myös sen tekijöille. Mitähän tänään tapahtuu? *Pleasure Riden* prosessi ei ollut sisältökeskeinen, vaan kysyi ennemmin, miten tehdään kuin mitä tehdään. Kaikki kollektiivin jäsenet esiintyivät teoksessa ja toimivat kaikissa sen vaatimissa työrooleissa. Toimimme prosessissa matalalla hierarkialla ja jaetuilla työrooleilla, poikkeuksena minun lavastajuuteni määrittelyminen ennalta. Koimme hyödylliseksi

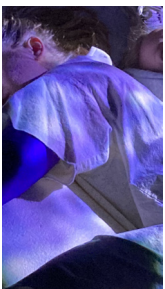
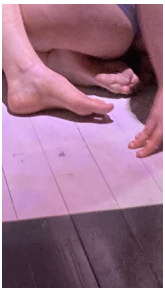

määritellä, että toimin teoksen lavastajana, sillä se toimi myös taiteellisena opinnäytteenäni esittävän taiteen lavastuksen maisteriohjelmassa. Teos toteutettiin teatterikorkeakoulun tuotannossa tammi-helmikuussa 2022, mutta teoksen prosessi alkoi jo vuotta aikaisemmin sisältäen ennakkosuunnittelua, workshoppeja ja harjoituksia jo syksyllä 2021.

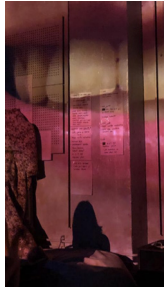
Nautinto

Pleasure Ride oli prosessi nautinnosta ja kysymisestä. Se oli viisi esitystä nautinnosta ja kysymisestä. Se oli viiden esityksen teos nautinnosta ja kysymisestä.

Pleasure Ride pyrki esiintyjän ja katsojan nautintoon ja kysyi, onko näillä kahdella yhteys toisiinsa. Siinä käsiteltiin laajasti nautintoa ja sen kaikkia mahdollisia esiin nousseita osa-alueita rajoittamatta sen mahdollisuuksia. Nautinto valikoitui lähtökohdaksemme *Pleasure Riden* prosessiin kollektiivin perustamistyön aikana nousseiden keskustelujen pohjalta. Olimme käyneet keskustelua siitä, kenen nautinnon mukaan esityksiä tehdään ja keskustelleet muun muassa tilanteista, joissa ohjaajan mielestä jokin kohta *toimii*, mutta esiintyjällä on sen sisällä hankala tai ikävä olla. Keskustelimme samalla myös katsojan ja esiintyjän nautinnosta ja siitä, onko siinä korrelaatiota. Tästä jälkimmäisestä on suora yhteys *Pleasure Riden* ennakkosuunnittelussa määrittelemämme mahdottomaan tehtävään – *esitys, jossa katsojat ja esiintyjät ovat nautinnon vallassa*. Tämä lausahdus luki sekä *Pleasure Riden* julisteessa, että käsiohjelmassa. Vaikka se esiintyy väitteen muodossa, emme mielestäni väittäneet, että katsojien *kuuluisi* nauttia esityksistämme. Tähän tulkintaani vaikuttaa käsiohjelman muuten kysyvä muoto, jonka ajattelen kutsuneen katsojan tutkimaan nautintoon liittyviä kysymyksiä kanssamme.

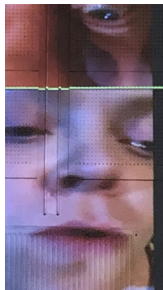
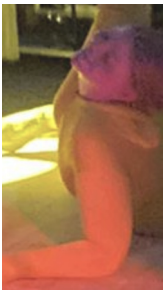

Nautinto tuntui itselleni kiinnostavalta lähtökohdalta esitykseksi myös siksi, että se voisi olla yksi väline *hyvän esityksen* käsitteen tutkimiselle. Olen usein ajatellut, että tiedän mistä en pidä esittävisissä taiteissa tai tässä tapauksessa, mistä en nauti, mutta harvemmin osaan sanallistaa, mikä olisi mielestäni *hyvää* tai, miten tehdä

hyvä esitys. Pysin nykyään pois tämän *hyvä -huono* akselin käytöstä, mutta se tuntuu tässä yhteydessä havainnollistavalta esimerkiltä. Olisiko nautinnon pohtiminen mielenkiintoisempi keino selvittää, miten tehdä *hyvä esitys*? Vai olisiko nautinnon pohtiminen keino päästää irti hyvän esityksen tekemisestä ja tehdä kerta kaikkiaan sitä, mistä nauttii, keino löytää sanoja, oppia sanallistamaan sitä mistä nauttii sekä tekijänä, esiintyjänä että katsojana.

Pleasure Riden prosessissa painotuksena oli tekijän nautinto, ja se määrätti useimmiten suuntaa, johon prosessissa kuljettiin. Prosessin aikana oli useita hetkiä, jolloin tekijöiden kokemukset nautinnosta erosivat suurestikin toisistaan, jolloin oli hankalampaa miettiä, kenen nautintoa seurataan. Tässä itseäni auttoi teoksen prosessin muoto, jota avaan tarkemmin *prosessin muoto* kappaleessa. Kun esitys muuttui läpi prosessin, minun oli helpompi hyväksyä suuntia, jotka eivät tuntuneet itsestäni oikeimmilta, sillä tiesin, etteivät ne ole lopullisia.

Otteita nautinnon kokemuksistani

Nautin tunteiden näyttämisestä

Siitä että jatkettiin

Seurattiin impulsseja seinän taakse

Siitä hetkestä, kun oli ekaa kertaa vaan alusvaatteet

KATSOMISESTA nautin

Oh yeah

Nautin kestollisuudesta

Laverilla kävelemisestä, kun ei lukossa

Sohvalla makaamisesta

Kontaktista
Säädöstä
Kenkien kostosta
Hereillä olemisesta
Paikanvaihdosta kesken kohtauksen
Tilasta ja ajasta mikä käytettiin

Nautin myös kontaktista ja säätämisestä

Push it

Cheetah print biisi

oli tänään nautinnollisia

Kehtaaminen/nauttiminen ja sen näyttäminen

Oli tänään nautinnollista

Nautinnollista luoda niitä sääntöjä

Vannakoreo oli jollain oudolla tavalla nautinnollinen

Keskustelu siitä mitä halutaan oli

Riisuminen kun kaikki kattoo oli

Keltainen keltaisella oli

Ja vannatanssi oli nautinnollinen

Nautin rauhasta

Nautin spoteista ja pelistä ja hillumisesta ja sen tuottamasta häpeästä

nautin

Kontaktista ja rauhasta ja luottamuksesta

Arkisuudesta

Epätilasta

Kontaktista katsojaan

Pitkistä kalsareista uikkareiden alla

Nautinnollista oli toisin sanoen kuunnella intuitiota eikä sokeasti seurata

itse luomiamme aikatauluja. <— tärkeä huomio

En nauttinut yhtäkään sekuntia

Paitsi *lips on my hips, please*

Ja

Push it hetkittäin

Ai niin ja nautin siitä, että kun olimme hameen alla ja hame pyöri

Piirretty vuoristoratamainen piirros havainnollistamaan nautinnon kokemusta.

Korjattu versio piirroksesta, alku loivempia kumpuja sittenkin ja loppuun suurempia nautinnon kumpuja ja notkelmia

Röyhkeys on nautinnollista

Tai tuntuu nautinnolliselta

Ja pyöritys

Oli nautinnollista

Musiikki oli nautinnollista

Ajatus katsomokontaktista

Ja toisaalta oli se, ettei siihen myöskään aina ottanut kontaktia ollenkaan

Oli nautinnollista

Oli rauhallinen mutta nautinnollinen olo

Rauhan kautta vallan tunne

Nautinnollista laulaa mikkiin kuulokkeet päässä

Silloin kun loksahuttaa silleen, että on hyvä olla

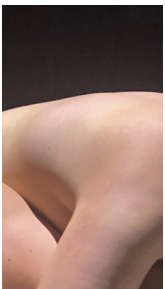
on nautinnollista

Oli nautinnollista siirtyä välillä katsomaan

Oli nautinnollista tuoda jotain lisää toisten juttuihin

Projisointi mekossa oli nautinnollinen

Alun riisuminen ja blä naamat toivat pirskahtelevaa nautiontoa

Prosessin muoto

Pleasure Ride oli viisi esitystä sisältävä prosessi, jossa esitykset oli hajautettu seitsemän viikon tuotantopaikkamme ajalla noin kahdeksan päivän syklille. Sykli koostui noin viidestä harjoituspäivästä, vapaapäivistä ja yhdestä esityspäivästä. Teimme kalenteriviikossa viisi työpäivää ja pidimme kaksi vapaapäivää. Alun perin suunnittelimme syklin seuraavan viikkosykliä, mutta totesimme seitsemän päivän syklin lyhyehköksi toivomaan muotoomme.

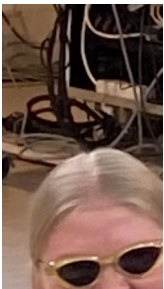
Päästessämme esitystilaamme, teatterikorkeakoulun studio 2:seen aloitimme kolmella tilaan asettumisen päivällä, jonka

jälkeen aloitimme harjoitukset ja sen myötä ensimmäisen syklin. Ensimmäinen sykli päättyi 1/5 esitykseen, jonka jälkeen alkoi toinen. Syklin ensimmäisenä päivänä, esityksen jälkeen, purimme aina edellistä esitystä ja pohdimme, miten haluaisimme jatkaa seuraavaan. Kävimme näinä purkupäivinä läpi katsojien ja tekijöiden kokemuksia suhteessa esityksen nautinnollisuuteen. Pohdimme mistä tekijöinä nautimme, mistä tämä nautinto johtui/koostui ja mikä siihen johti. Konkreettisia keinoja tekijöiden kokemusten purkamiseen oli esimerkiksi jokaiselle saman pituinen puheaika, esimerkiksi kaksi minuuttia, jolloin hän pystyi purkamaan tuntemuksiaan. Tästä usein jatkui vielä puheenjohtajan moderoima *vapaa sana*, jossa keskustelimme muun muassa toistemme kokemuksista heränneistä ajatuksista. Luimme, katsoimme tai kuuntelimme katsojien palautteet ja keskustelimme siitä, miten niihin suhtauduimme ja mihin haluaisimme tarttua. Joidenkin syklien alussa katsoimme edellisen esityksen taltioinnin. Teimme suunnitelmia tulevalle harjoituskaudelle ja pohdimme, mitä kohti haluaisimme seuraavassa esityksessä lähteä.

Noin viiden päivän harjoituskaudella harjoittelimme esitystä valitsemillamme keinoilla kuten eri pituisin ja erilaisin säännöin tai lähdöin rajatuin läpimenoin. Tällainen lähtö saattoi olla esimerkiksi yhteisesti sovittu alku ja loppu ja niiden väliin jäävä vapaus. Harjoituksia vietiin eteenpäin purkamalla niitä sekä harjoitusten välillä, että harjoituspäivien loppuksi. Harjoituskauden suuntaa etsittiin nautinnon kysymysten kautta käydyillä keskusteluilla, joissa pohdittiin, mihin suuntaan lähtöjä tai esityksen *scorea* haluttiin viedä. Käytimme harjoitusten sisällä kirjoittamista purkamisen työkaluna. Otimme harjoituspäivien sisällä, esimerkiksi läpimenojen jälkeen, noin neljän minuutin kirjoitushetkiä, jolloin jokainen sai purkaa ensimmäisiä ajatuksiaan kirjoittamalla. Kirjoituksia ei koskaan luettu ääneen, mutta ne toimivat hyvänä lähtökohtana keskusteluille.

Halusimme, tällä harjoituskauden ja esityskauden sekoittavalla muodolla, rikkoa esittäville taiteille tyypillistä ensi-iltaan tähtäävää työskentelytapaa ja tuoda esille roiskivaa kesken-eräisyyttä ja ei-tietämistä. Kokemukseni on, että esittävien taiteiden prosessit pakkautuvat ja tiivistyvät ensi-illan lähentyessä. Tämä tekee usein viimeisistä viikoista ennen ensi-iltaa poikkeustilan tuntuiset selviytymisviikot, joissa

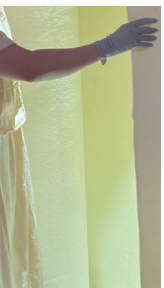

produktion eteen työskennellään liian pitkiä päiviä ja stressitasot nousevat erittäin korkeiksi. Koen tämän johtuvan paineista, jotka ensi-iltaa ja siihen valmistuvan esitykseen kohdistuu. Olen kokenut näitä ensi-illan paineita sekä lavastajan että esiintyjän positiosta, ja todennut sen olevan melko kestämaton työskentelyn muoto, jossa millekään muulle kuin teokselle ei ole tilaa, eikä aikaa ja tekijöiden muu elämä ja mielenterveys kärsivät. Sama muoto aiheuttaa myös etenkin suunnittelijoille ja ohjaajille ensi-illan jälkeisen *dropin*, jossa suuren puristuksen tilalle jääkin tyhjiys.

Tämänkaltainen muoto, jossa esitykset ja harjoitukset ovat lomittain, oli kollektiivillemme jäsenille täysin uusi, mutta tuntui osittain tutulta ajatuksena aikaisempien prosessien läpimenojen kautta. Meille kaikille oli tuttua etenkin prosesikeskeisissä teoksissa viikoittaiset läpimenot, joissa laitetaan prosessin ja edellisen viikon materiaali yhteen ja katsotaan mitä se aiheuttaa. Tässä *Pleasure Riden* tapauksessa ne olivatkin vain julkisia esityksiä läpimenojen sijaan.

Esitystä arvostellaan valmiina esityksenä ensi-illasta lähtien. Halusimme saavuttaa muodon, jossa keskeneräisyys eli prosessin vaiheen näkyminen teoksen esityksissä on osa sen sisältöä. Halusimme myös kokeilla, toisiko tämä toisenlainen prosessin muoto helpotusta tähän kokemukseemme prosessien pakkautumisesta. Ennen *Pleasure Riden* ensi-iltaa eli esitystä 1/5 koimme pienen pakkautuman, jossa koimme tarpeelliseksi saada tietyt osa-alueet, kuten käsiohjelman ja valot niin sanottuun esityskuntoon. Nyt jälkeinpäin ajatellen ymmärrän, että stressasimme ennen tätä ensimmäistä esitystä asioiden valmistumisesta hieman liikaa ja onneksi prosessin edetessä suhtauduimme hieman rennommin esityksiin valmistautumiseen. Toisaalta koen, esimerkiksi lavastukseen liittyen, monen elementin valmistuneen esitykseen 1/5 ja muutosten olleen siitä eteenpäin melko pieniä, joka osaltaan vähensi niihin liittyvää stressiä prosessin edetessä. Vaikka esitystä 1/5 edelsikin jonkinlainen pakkautuma, se kesti muutaman päivän muutaman viikon sijaan, ja oli omassa kokemuksessani marginaalisen pieni suhteessa aikaisempiin kokemuksiini sekä lavastajana, että esiintyjänä.

Aktivoiva kysyminen ja nautinnon kokemuksen kerääminen

Kysymysmanifestin *ennen* kysymykset olivat suuressa roolissa *Pleasure Riden* ennakkosuunnittelussa, syksyn 2021 workshopeissa. Fyysisten harjoitteiden ja muun keskustelun lisäksi workshopeissa käytiin läpi osa-alue kerrallaan näitä *ennen* -kysymyksiä. Ne toimivat työkaluina esityksen ennakkosuunnitteluun aktivoimalla työryhmää ajattelemaan tulevan teoksen työtapoja sisältöä ja muotoa. Massiivisessa kysymyslistassa oli läsnä jokaisen kollektiivin jäsenen tulokulma, joka mahdollisti monipuolisen, usealta eri kannalta tapahtuvan käsittelyn.

Tulostimme koko kysymysmanifestimme ja asetimme sen tammikuun 2022 harjoitusjakson alkaessa esitystilamme oven ulkopinnalle. Emme määritelleet sitä tässä yhteydessä kysymysmanifestiksi, vaan otsikoimme sen *kysymyslistaksi*. Kysymykset oli tulostettu vaakasuuntaisesti A3 -paperille isohkolla fontilla, joten ne oli luettavissa myös vähän kauempaa. Asetimme kysymyslistan oveen, jotta kuka vain voisi lukea niitä ohi kulkiessaan, mutta etenkin jotta työryhmän jäsenet voivat tilaan tullessaan tai poistuessaan aktivoida ajatteluaan ja reflektoida prosessia kysymysten kautta. Usein kuljin ovesta kysymyksiä lukematta, mutta silloin tällöin luin jonkun tai välillä jopa kaikki, ja totesin useampaan kertaan sen olleen erittäin hyvä työkalu. Listasta nousi aina esiin jokin kysymys, joka sattui osuvan prosessin sen hetkiseen vaiheeseen tai johonkin omaan ajatukseen suhteessa teokseen. Tällaiset kysymykset aktivoivat ajattelemaan asioita eri kulmista ja toisaalta muistuttivat, etteivät esille nousseet esimerkiksi sosiaaliseen kestävyyteen aiheet olleet kehittyneet vahingossa tyhjästä prosessin aikana, vaan olimme laittaneet niiden käsittelyn alulle jo kysymyksiä kirjoittaessamme. Ovesta sijaitseva kysymyslista antoi myös esitysten katsojille heidän halutessaan lisää informaatiota työryhmästä eli kollektivistamme ja sen toimintatavoista ja sisäisestä maailmasta. Sen lukeminen saattoi tuoda kokemukseen, jonkin uuden tason ja teki prosessista läpinäkyvämmän.

Prosessimme keskiössä kulkivat nautinnon kysymykset, joista kahta ensimmäistä käytimme jo syksyn harjoitusten

käynnistäjinä, toimivat sekä työryhmän keskustelujen ja kirjoitushetkien perustana, mutta myös katsojia aktivoivina kysymyksinä.

Mistä nautin esiintyjänä?

Mistä nautit katsojana?

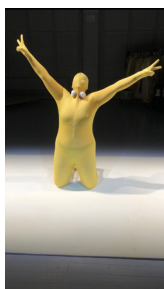
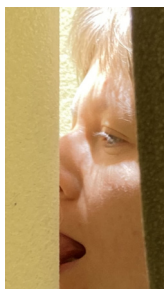
Mistä nautinnon kokemus syntyy?

Mitä muuttamalla olisin/olisit nauttinut enemmän?

Nämä neljä kysymystä olivat käsiohjemassa, tilan seinällä ja palautepöydällä, jossa oli ämpäri ja lappuja joihin katsojat saivat jättää kysymysten kautta palautetta esityksen jälkeen suhteellisen anonyymisti. Nautinnon kysymykset myös luettiin ääneen osassa esityksistä.

Teatterikriitikko Maria Säkö kirjoitti Helsingin sanomiin artikkelin, *Ovatko Teatterikorkeakoulun ensi-illat kurkistus tulevaisuuden teatteriin? Näkyvillä Harry Potter -inspiraatiota ja seksirobotteja* (Säkö 2022), jossa hän kirjoitti kokemuksestaan *Pleasure Ridesta* ja neljästä muusta teatterikorkeakoulun produktiosta joihin Harry Potter-inspiraatio ja seksirobotit viittaavat. Hän luonnehtii studiotilamme olleen vuorattu turvallisen ja demokraattisen tilan periaatteita *haravoivilla* kysymyksiä sisältäneillä paperiarkeilla. Koen Marian kokemuksen tilan vuoraamisesta hieman liioittelevaksi, sillä vaikka tilassa oli prosessin vaiheita avaavia paperiarkkeja, en olisi kutsunut sitä vuoratuksi. Ajattelen hänen viitanneensa ennemmin tilan ovesta löytyneisiin kysymyksiin, sillä hän viittaa tekstissä suoraan sieltä löytyvään, *miten vastuu jakautuu*, kysymykseen. Hänen kokemuksena oli, että vaikka kysymykset ovat toimineet esityksen lähtökohtana, teos ei ollut hänen mukaansa *dogmaattinen* tai *moralisoiva*. (Säkö 2022.) Olen Marian kanssa samoilla linjoilla, sillä vaikka koen kysymyslistamme kysymysten olleen prosessin työkaluja ja perustana, eivät ne kuitenkaan tuntuneet määrittävän esityksen sisältöä tai kokemusta.

Näiden kysymysten ja oven kysymysmanifestin lisäksi esityksissä käytettiin hetkittäin *kysymysblansseja*, takaseinään projisoituja kysymyksiä aktivoimaan katsojan ja tekijän ajattelua sen hetkisessä tilanteessa. Näitä kysymyksiä olivat esimerkiksi:

Mitä näet tässä?

Tuottaako tämä sinulle nautintoa?

Ensi-illassa pyysimme katsojaltamme palautetta videon ja toisessa esityksessä ääniviestin muodossa. Näissä kahdessa ensimmäisessä esityksessä katsojia oli tiukkojen koronarajoitusten vuoksi vain yksi. Kolmannessa esityksessä tarjosimme ämpäripalautteen lisäksi mahdollisuutta lähettää viesti annettuun numeroon. Viestejä tuli kuitenkin vain yksi, joten tästä luovuttiin. Totesimme ämpäripalautteen toimivaksi, joten jatkoimme sillä loput esitykset.

Esityksissä 3/5, 4/5 ja 5/5 käytimme kokemusten keräämiseen myös kehittämäämme nautinnon diagrammia. Diagrammissa kulkee horisontaalissa nautinnon akseli, ja vertikaalissa en tiedä miksi – tiedän täysin miksi akseli. Pyysimme katsojia piirtämään raksin siihen kohtaan, jonka he kokivat kuvaavan heidän kokemustaan esityksestä ja teimme itse myös niin katsojista erilliseen diagrammiin. Diagrammit sijaitsivat eri tiloissa keskenään.

Nautinnon diagrammi:

en tiedä miksi

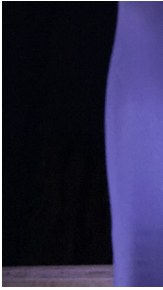
Nautin 0 %

nautin 100 %

Tiedän täysin miksi

Nautinnon diagrammeja tutkiessamme huomasimme tällä hyvin pienellä otannalla korrelaatiota katsojan ja esiintyjän kokeman nautinnon kanssa. Nautinnon diagrammi oli konkreettinen ja yksinkertainen työkalu kerätä katsojien ja tekijöiden nautinnon kokemuksia ja verrata niitä keskenään.

Käytimme diagrammin esiasetetta ensimmäistä kertaa 2/5 esityksessä, jossa diagrammi kattoi tilamme takaseinän

ja esityksen aikana tekijät ja katsoja saivat asettaa oman väripaperinsa diagrammiin ja muuttaa sen sijaintia nautinnon kokemusten mukaan esityksen aikana. Ensimmäinen diagrammi oli muodostettu tekijän näkökulmasta, jonka vuoksi muokkasimme sitä seuraaviin esityksiin katsojille sopivampaan muotoon.

Ensimmäinen nautinnon diagrammi:

olen aivan eksynyt

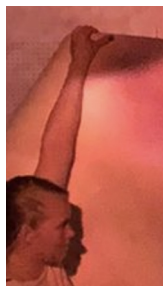
nautin 0 %

nautin 100 %

tiedän täysin mitä teen

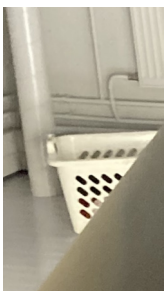
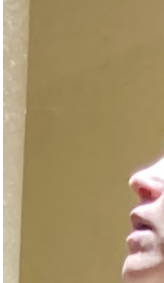

Kysyminen on ollut suuressa roolissa sekä kollektiivimme perustamistyössä, että *Pleasure Riden* prosessissa. Kysyminen ja kysymysten kautta keskusteleminen toi turvaa ja lisäsi suhteellisen turvallisen tilan kokemustani prosessin aikana. Se antoi kaikille osa-alueille aikaa ja tilaa ennakkosuunnittelussa ja antoi ennakkosuunnittelulle rungon ja struktuurin. Se auttoi kokemukseni mukaan kollektiivia teoksesta keskustelussa ja minua omaan tekijyyteeni suhtautumisessa. Mistä nautin? Mistä nautinnon kokemus syntyy? Mitä muuttamalla nauttisin enemmän? Kysyminen auttoi palaamaan tärkeimmän eli nautinnon äärelle läpi prosessin näiden nautinnon kysymysten kautta. Nautinnon kysymykset ovat ottaneet prosessin myötä valtaa myös yksityiselämästäni, ja olen usein löytänyt itseni miettimästä, mistä juuri nyt nautin tai en nauttinut ja ohjailevani valintoja sen mukaan monilla elämäni osa-alueilla.

Esitysten sisältö ja muoto

Kuten jo aiemmin mainitsin, *Pleasure Riden* prosessissa sisältö ei ollut keskiössä. Tärkeimpänä kysymyksenä ei ollut niinkään, mitä tehdään, vaan miten tehdään. Vaikka esitykseen syntyi joitakin usein tai muutamia kertoja toistuvia sisältöjä, eivät ne olleet sisältö edellä luotuja eivätkä sisältö edellä esitettyjä. Kaikki tämä palaa nautinnon kysymyksiin ja nautinto edellä työskentelemiseen, sillä esitysten sisältö syntyi kumuloituen nautinnon kysymysten kautta. Tämä kumuloituminen alkoi ennen ensimmäisiä syksyn harjoituksia. Viimeisissä workshopeissa ennen ensimmäisiä syksyn harjoituksia vastasimme kysymyksiin:

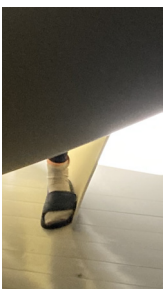

Mikä tuottaisi/tuottaa minulle nautintoa esiintyjänä, katsojana ja yksityishenkilönä?

Kirjoitimme vastauksemme post-it -lapuille ja muodostimme niistä sanapareja otsikoiksi syksyn viidelle harjoituspäivälle. Syksyn harjoitukset muodostuivat näiden aikaisemmin päätettyjen sanaparien alle. Ensimmäisissä harjoituksissa päädyimme tekemään pieniä *täskejä* kolmen minuutin ajastuksella. Tämä muoto, *täskin* eli tehtävänannon tai *scoren* keksiminen hetkessä ja sen toteuttaminen kolmen minuutin ajastuksella jäi elämään koko prosessin ajaksi ja päättyi myös kolmeen viidestä esityksestä. Tekotapamme oli osa harjoitusten ja esityksen sisältöä, eikä sitä oltu esimerkiksi näissä kolmen minuutin *täskeillä* piilotettu yleisöltä.

Syksyn harjoituksissa/workshopeissa kirjoitimme ylös jokaisen harjoitteen, jonka teimme. Näistä sovimme jokaisen valitsevan yhden vietäväksi eteenpäin tammikuun ensimmäisiin harjoituksiin. Jokainen valitsi yhden, teki ehdotuksen kyseisen *täskin* tai kohtausten eteenpäinviemisestä ja veti harjoitustilannetta, jossa sitä vietiin eteenpäin. Tämä tapa toi viisi *täskiä*/kohtausta syksyn harjoituksista kevään harjoituksiin ja esityksiin ja otti näin käyttöön syksyllä luodut *räiskeet*.

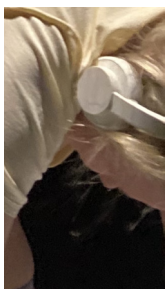
Tästä eteenpäin tuotimme sisältöä 3 minuutin harjoitteen ja uusien *täskien* avulla, sekä esityksen uusien muotojen ja runkojen seurauksena esitysten ja harjoitusten sisällä.

Esimerkkinä tästä on 4/5 esitystä edeltävällä harjoituskaudella käyttöön ottamamme struktuuri 0-1-2-3-4-5-4-3-2-1-0, jossa numerot viittaavat siihen kuinka monta esiintyjää on näyttämöllä samanaikaisesti. Tämä rakenne oli osana yhtä syksyn workshoppiamme hieman eri muodossa kollektiivimme jäsenen tuotua sen sinne joltain teatterikorkeakoulu kurssilta. *Täskin* alkuperäisessä muodossa numerot määrittivät kuinka monta ihmistä sai liikkua kerralla. Tässä esityksissä käyttämässämme 0-1-2-3-4-5-4-3-2-1-0 rakenteessa lisäohjeena sisällön tuottamiselle katso mitä näyttämöllä tapahtuu, odota impulssia ja liity toimintaan. Toimintaan liittyminen saattoi tarkoittaa konkreettisesti toisten esiintyjien toimintaan liittymistä tai oman toiminnan tähän suhteeseen asettamista.

Esityksien aikana oli useita tilanteita, joissa syntyi täysin uutta sisältöä hetkessä, mutta enimmäkseen sisältöä niin sanotusti jatkettiin. Toisin sanoen hallussamme oli valtavasti materiaalia ja tietoa harjoituksissa ja esityksissä tehdyistä teoista, *täskeistä* ja kohtauksista ja näitä saattoi kukin käyttää eli jatkaa esityksissä ja harjoituksissa. Ne saattoivat tulla samassa tai uudenlaisessa kontekstissa kuin aiemmin, saman tai eri ihmisen tekemänä tai aloittamana. Näin *Pleasure Riden* sisältö eli ja *morffaantui* prosessin aikana aina esityksestä toiseen. Mikäli kahden peräkkäisen esityksen tallenteet katsotaisiin peräkkäin, niiden sisältöjen välillä olisi mahdollista nähdä jonkinlainen jatkumo, mutta jos katsoisi peräkkäin ensimmäisen ja viimeisen, olisivat ne sisällöllisesti hyvin erilaiset keskenään.

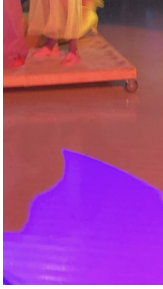
Pleasure Riden harjoituksissa kukaan ei ohjannut tilannetta ulkoa käsin, vaan sisältöä tuotettiin omien nautinnon kysymyksien ja yhteisen keskustelun kautta läpimenojen ja harjoitteiden jälkeen. Näissä keskusteluissa ei yleensä keskusteltu harjoitusten tai esitysten varsinaisesta sisällöstä, vaan sisältöä tuottaneista rakenteista ja keinoista ja niiden nautinnollisuudesta. Toisin sanoen yritimme kartoittaa, minkälaiset raamit auttaisivat seuraamaan nautinnon kokemuksia tuottavia impulsseja ja tarttumaan niihin esitysten ja harjoitusten sisällä. Yritimme kollektiivina luoda ympäristön ja tilan tai mielentilan, jossa jokainen voisi mahdollisimman vapaasti seurata impulssejaan, toteuttaa niitä ja katsoa mihin ne johtavat. Keskustelimme siitä, mitkä asiat estävät impulssien seuraamista ja mitkä taas edesauttavat.

Toistimme itsellemme ja toisillemme, että kaikki on oikein. *Kaikki on oikein*. Tämä tarkoitti meille, että esityksen sisällä ei ollut virheitä eikä ollut huonoja valintoja. Toki kukin saattoi tehdä valintoja, jotka eivät tuottaneet nautintoa, mutta ne eivät olleet virheitä, vaan jotain, mitä pohtia eteenpäin. Tällä *kaikki on oikein* mentaliteetilla pyrimme pitämään impulssien toteuttamisen helppona ja välttämään esityksien jälkeisiä ”miksi tein noin” morkkiksia. *Kaikki on oikein* mentaliteetti ei tarkoittanut, että olisimme vastuusta vapaita. Jos harjoituksissa tai esityksissä tapahtui jotain, joka toimi turvallisemman tilan periaatteitamme tai moraaliamme vastaan, pyrimme korjaamaan tilanteen joko saman tien tai esityksen tai harjoituksen jälkeen. Näihin tilanteisiin törmäsimme kuitenkin hyvin vähän.

Kuten aiemmin *Kollektiivi* -osiossa kerroin, pelkäsin ettemme uskalla sano toisillemme vastaan, että emme olekaan kukaan intohimoisia vaan teoksen motiivit laimentuvat ja katoavat. Näin ei käynyt, mutta emme myöskään menneet tässä teoksessa varsinaisesti kohti taiteellisia konflikteja ja tiukkoja taiteellisia päätöksiä. *Kaikki on oikein* mentaliteetin vuoksi kukaan ei päättänyt, mikä on hyvää ja mitä näyttämöllä tulisi tai ei tulisi tehdä. Emme tehneet mielestäni kompromissitaidetta, mutta emme myöskään tehneet tarkkoja valintoja sisällön suhteen ja olemme vielä välttäneet suuremmat taiteelliset erimielisyydet. Kaikki saivat melko pitkälti tehdä, mitä ja miten halusivat *Pleasure Riden* esityksissä ja harjoituksissa. Uusi haasteemme olisi mennä kohti tarkempia valintoja, ja tämän myötä kohti vaikeampaa kommunikaatiota. Toisaalta itseäni kiinnostaa erityisesti *Pleasure Ridessa* tutkimamme vapaus ja se, miten voisimme löytää olosuhteen ja tilanteen, jossa voisimme kaikki olla sellaisia kuin olemme, tehdä itseämme kiinnostavia asioita ja olla läsnä kussakin hetkessä hyvältä tuntuvalla tavalla sekä esityksissä että harjoituksissa.

Pleasure Riden esitysten muoto vaihteli esityksestä toiseen. Seurasimme muodon valitsemisessa nautinnon kokemusiamme ja muokkasimme sitä suuntaan, jonka koimme sillä hetkellä mahdollistavan mahdollisesti nautinnollisemman kokemuksen erityisesti esiintyjille, mutta myös katsojille. Seilailimme edestakaisin vapauden ja esityksen sisällön tai struktuurin *settaamisen*, eli sopimisen, spektrillä etsien nautinnollisinta rakennetta. Ensimmäisessä esityksessä muoto oli

melko vapaa, toisessa strukturoidumpi, kolmannessa todella vapaa ja viimeisessä kahdessa taas strukturoidumpi ja vielä strukturoidumpi. Koimme prosessin aikana nauttivamme melko vapaasta muodosta, jossa esityksen sisältöjä ei ole kokonaan päätetty ennalta ja jossa tekojen järjestystä ei ole ennalta sovittu. Totesimme kuitenkin viimeisen esityksen jälkeen, että olisimme siinä vaiheessa olleet tilanteessa, jossa olisi voinut olla nautinnollista kokeilla esityksen sisällön tarkempaa *settausta* ja sovitun materiaalin sisällä nautinnon etsimistä ja tätä kautta tutkia toiston kautta tulleita haasteita suhteessa nautintoon. Tämän kyseisen prosessin aikana emme kuitenkaan tätä tarkempaa settausta vielä tehneet.

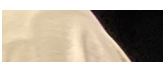
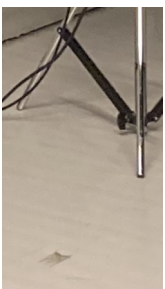
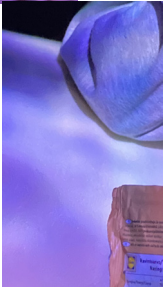
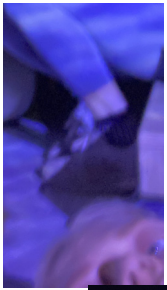

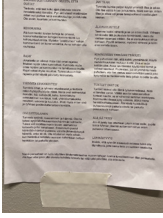
Katsojat/yleisö

Suhteemme katsojiin oli vapaa, mutta vastuullinen. Otimme jonkun verran kontaktia, esitimme muutamia spontaaneja kysymyksiä ja siirtelimme katsojaa muutamissa ensimmäisissä esityksissä, mutta emme osallistaneen juurikaan sen enempää. Olisimme halunneet pohtia ja kokeilla useampia tapoja ottaa katsojat osaksi esityksen tilaa ja esityksen tutkimusta nautinnosta, mutta tuntui että aika loppui sen osalta kesken. Lisäksi hankaloittavana elementtinä oli korona-tilanne, sillä esitystemme alkaessa piikki Suomen tartuntaluvuissa oli siihenastisista suurin (THL 2021). Tämä tilanne rajoitti esiintyjien ja katsojien välisiä etäisyyksiä ja sitä, miten katsojien tulisi olla tilassa. Viimeiseen esitykseen saimme ottaa katsojia tilaan ilman rajoituksia, mutta emme siihenkään vaihtaneet katsomoon esimerkiksi patjoja tai sohvia, joita olimme jossain vaiheessa pohtineet, kun katsojien palautteessa oli tullut esiin halu loikoilla tai istua pehmeällä alustalla. Päätimme sen sijaan priorisoida maksimaalisen määrän katsojia, tällaisten mukavuuselementtien yli, sillä katsomo oli ollut niin rajattu aikaisemmissa esityksissä ja 5/5 esityksen jonossa oli runsaasti väkeä.

Vähäisestä osallistamisestamme huolimatta, katsojat alkoivat omatoimisesti keskustella esiintyjien kanssa ainakin viimeisessä esityksessä. Heihin oltiin otettu kontaktia ja esitetty muutama kysymys, heille oltiin juteltu suoraan ja kommunikoitu esimerkiksi kuulokkeista ja omista musiikkikappaleista, joita heidän oli pyydetty tuomaan mukanaan ja joita heidän oli mahdollista kuunnella tietyssä kohdassa esityksen aikana. Esityksen loppupuolella yhden kollektiivin jäsenen hakiessa sanoja englannin kielellä yleisöstä alettiin huudella oikeita sanoja ja syntyi interaktiivinen tilanne, jossa hänen hakiessa sanaa, oikea sana kerrottiin yleisöstä. En ole itse usein yleisön jäsenenä kokenut tilannetta, jossa yleisö alkaisi pyytämättä kommunikoida esityksen kanssa sanoin, ja tilanne tuntui hienolta. Yleisön jäsenten turvallisuuden kokemuksesta en voikaan muuta kuin arvailla, mutta tuntui, että suhteellisen turvalliseksi tilaksi ajatteleman *Pleasure Riden* tila oli onnistunut ottamaan sisäänsä myös yleisön, tai ainakin osan siitä. Jos mietin, mistä yleisön rentous ja tällaiset vapautuneelta tuntuneet eleet juontuivat, voisin kuvitella, että meidän esiintyjien olemuksella ja ilmapiirillä on suuri vaikutus asiaan. Jos olemme itse rentoja ja vapautuneita, voi yleisöllä olla helpompi rentoutua ja vapautua. Maria Säkö kirjoitti aiemmin mainitsemassani artikkelissa meidän olleen vapaita, mutta vastuullisia (Säkö 2022). Jos olemme avanneet itsemme ja näyttäneet, että tässä me ollaan ja mitä vaan voi tapahtua, mutta olemme myös vastuullisia, saattaa yleisö alkaa luottaa tilanteeseen.

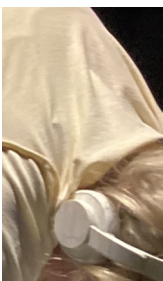

Työkaluja kollektiiviseen työskentelyyn

Olen käynyt tässä *Pleasure Ride* -osiossa läpi jo useita prosessimme työtapoja, mutta nostan tässä luvussa esille vielä muutamia melko konkreettisia työkaluja, jotka kokemukseni mukaan helpottivat kollektiivista työskentelyä ja lisäsivät näin osaltaan prosessin sosiaalista kestävyyttä ja kokemustani suhteellisen turvallisesta tilasta. Osa näistä työkaluista on syntynyt kokonaan *Pleasure Riden* prosessin aikana, ja osaa on kehitelty jo kollektiivin perustamisvaiheessa.

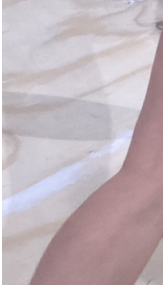
Puheenjohtaja ja kirjuri

Otimme kollektiivin perustamisvaiheessa käyttöön puheenjohtajan ja kirjurin roolit kaikkiin tapaamisiimme. Jatkoimme näiden käyttöä *Pleasure Riden* prosessissa. Edellisen kerran kirjuri oli seuraavan kerran puheenjohtaja ja näin roolit kiertävät kollektiivin jäseneltä toiselle. Puheenjohtajan tehtävä prosessin aikana oli suunnitella päivän konkreettinen aikataulu, kuinka pitkään tehdään mitäkin ja missä järjestyksessä. Päivien sisällöt kuitenkin suunnittelimme yhdessä. Puheenjohtaja oli myös vastuussa aikataulun ylläpitämisestä ja siten tilanteen vetämisestä silloin kun tilannetta oli tarpeen jonkun vetää. Kirjurilla oli vähän tehtäviä prosessin aikana, mutta sekin rooli oli välillä tarpeellinen. Puheenjohtajuuden käyttö toi päiviin selkeyttä ja auttoi tilanteen kasassa pysymistä. Minua helpotti myös, että oli rooli, jonka takaa vetää tilannetta, silloin kun oli oma vuoroni tehdä niin. Käytimme tässä ja muissakin hetkissä teatterikorkeakoululla pitkään käytössä olleesta palautteenantojärjestelmästä *Das arts* -metodistakin tuttua näkökulman ilmaisemista puheessa: “puheenjohtajana sanon että...”, “lavastajana ehdotan...” ja niin edelleen. Oli helpottavaa, että oli nimetty henkilö, joka oli vastuussa päivän kulusta ja ettei kenenkään tarvinnut niin sanotusti käskyttää ketään yksityishenkilönä.

Tunteet, konfliktit ja kuulumiskierros

Kuten mainitsin *Kollektiivi* -osiossa, oli kollektiivin perustamisvaiheessa tärkeäksi toiveeksi oli noussut tunteiden integroiminen ja hyväksyminen osaksi työskentelyä. Olimme pohtineet kollektiivina tunteiden läsnäoloa taiteellisissa prosesseissa ja omia kokemuksiamme etenkin negatiiviseksi koettujen tunteiden näyttämisen vaikeudesta ja niiden piilottamisesta. Huomionamme oli myös, ettei aikaisemmissa produktionissa ollut yleensä ollut tarpeeksi aikaa käsitellä niiden aikana heränneitä tunteita. Kokemukseni mukaan yleisiä tunteita aiheuttavia asioita esittävän taiteen tekemisessä ovat palautteen antaminen ja saaminen, päätöksenteko, taiteelliset erimielisyydet, viikkoja ja kuukausia kestävä jatkuva kommunikaatio, mielipiteet ylipäättään ja kommunikaation tavat ja niiden eroavaisuudet työryhmissä.

TUNTEET OVAT OK

Tunteet saavat olla läsnä työskennellessä. Niitä ei tarvitse varoa. Välillä asioita tulee sanottua tunteen kautta, se ei vähennä sanotun merkitystä. Kommunikoimassa pysy asiassa, äläkä mene henkilökohtaisuuksiin. Älä käytä hyökkäviä puheenvuoroja paikalla olevia tai paikalta poissaolevia kohtaan.

(kollektiivin turvallisemman tilan periaatteet)

Heitimme välillä vitsiä, että mikään *Pleasure Riden* prosessissa ei ole pyhää paitsi kuulumiskierros. Kuulumiskierroksen käytäntö on tullut kollektiivin käyttöön sen alusta alkaen hyväksi todettuna käytäntönä jäsenten aikaisemmista produktionista. Siinä jokaisella on vuorollaan mahdollisuus kertoa henkilökohtaisella tasolla kuulumisiaan. Aloitamme kaikki kollektiivin tapaamiset ja siten myös jokaiset harjoitukset kuulumiskierroksella. Kierrokseen käytettyä aikaa ei ole rajoitettu eikä mitattu, mutta kuulumiskierrokseen meni *Pleasure Riden* harjoituksissa 15–45 minuuttia. Kuulumiskierros oli usean kerran myös hetki nostaa jokin edellisistä harjoituksista mietityttämään jäänyt asia esiin. Niissä käytiin myös mahdollisia konflikteja läpi, selvitettiin niitä ja näin mahdollisesti puhdistettiin ilmaa. Tämä toi turvallisuuden tunnetta, sillä jos jotain konfliktia tai hankausta ei oltu jostain

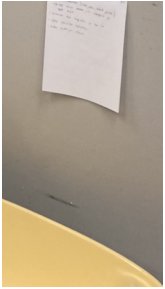

syystä käsitelty heti, tiesin sille olevan mahdollisuus heti seuraavana aamuna ennen muun työskentelyn aloittamista.

Yksi tavoitteistamme oli vähentää aikaa niin sanotun *nöksähtämisen*, eli jollain tavoin mielensä pahoittamisen, ärtyymisen tai suuttumisen, ja sen käsittelyn välillä. Huomionamme oli, että usein produktioissa *nöksähdämme* monen monta kertaa. Pakkaamme tunteet sisäämme ja päästämme ne ulos prosessin loppupuolella tai henkisessä purussa, jos silloinkaan. Halusimme minimoida kaiken *patouttamisen* ja *muhittamisen* ja pyrkiä kohti suoraa kommunikaatiota. Keinoja tämän suoran kommunikaation savuttamiseksi oli muun muassa puheenjohtajan roolin hyödyntäminen tilanteiden tunnistamisessa ja sanallistamisessa. Olimme sopineet, että puheenjohtajan aistiessa kireää tai muutoin oudon tuntuista tunnelmaa, olisi hänen hyvä ottaa asia puheeksi, jotta asia voitaisiin käsitellä. Kenellä tahansa oli tämä sama oikeus, mutta koin helpottavaksi puheenjohtajan roolin hyödyntämisen tällaisissa hieman hankalissa hetkissä.

Kokemukseni suhteellisen turvallisesta tilasta ja se, että opettelimme yhdessä käsittelemään pienetkin konfliktit ja erimielisyydet synnytti ilmapiirin, jossa omat tunteeni pääsivät ulos todella helposti. Monenlaisia tunteita pääsi ulos paljon ja muun muassa itkin todella monta kertaa. En kuitenkaan koe tunteneeni yhtään enempää negatiivisia tunteita aiheuttavia hetkiä kuin yleensäkin taiteellisissa prosesseissa. Erona oli vain se, että pyrimme purkamaan ja käsittelemään ne mahdollisimman pian, ja tämä nosti lisää tunteita pintaan. Luulen myös, että tuntemuksieni tunnustelemisen myötä tunteiden tunnistaminen tapahtui herkemmin kuin yleensä taiteellisissa prosesseissa. Tunteiden purkautumisiin vaikuttaa toki myös ihmisten väliset erot erilaisiin tilanteihin reagoimisessa. Itse esimerkiksi itken helposti pienissäkin konflikteissa, silloinkin kun en ole erityisen harmistunut. Se on vain reaktio. *Pleasure Riden* prosessissa tällaiset reaktiot otettiin vastaan ja käsiteltiin tarpeen mukaan.

Kaikki se tunteminen ja tunteiden käsittely oli paikoin todella kuluttavaa. Seurauksena oli kuitenkin, etten kokenut minkäänlaista tarvetta *läyhätä* vapaa-ajalla kenenkään kanssa prosessin haasteista tai kenestäkään työryhmän jäsenestä. Työjutut pysyivät ja käsiteltiin lähes poikkeuksetta työajalla.

Isossa kaavassa ajattelen tämän tunteiden integroimisen osaksi työskentelyä tekevän työskentelystä huomattavasti kestävämpää. Tunteet ovat joka tapauksessa läsnä taiteellisessa työskentelyssä, me vain annoimme aikaa ja tilaa tuntea ja käsitellä ne.

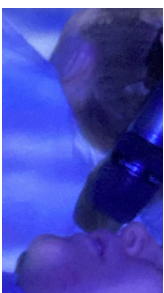
Ehdottaminen

Ennen esitystä 2/5 tajusimme monien pienien konfliktien tai mielen pahoitusten johtuvan siitä, etteivät mielipiteemme päässeet keskustelutilanteissa ihan samanarvoisiksi. Mielipiteisiin kohdistuneet suorat vastamielipiteet kumosivat helposti toisiaan ja mielipiteet jäivät toistensa alle tai torjuttiin liian nopeasti. Ratkaisuna tähän kokeilimme ehdottamista työkaluna. Tämä työkalu toimi siten, että keskusteltaessa jostain päätöksestä teimme ehdotuksia. Nämä ehdotukset sanottiin ääneen ja usein kirjoitettiin ylös. Ne eivät varsinaisesti tarkoittaneet, että ehdotuksen ilmaisija olisi ollut sitä mieltä, että ehdotus olisi oikeita tai parempi. Ne olivat vain ehdotuksia. Näitä ehdotuksia katsottiin lopulta rinnakkain ja sitten ilmaistiin mielipiteitä ja tehtiin päätöksiä siitä, miten niihin suhtaudutaan. Usein ehdotuksista kokeiltiin kaikki tai useampia, ja kokemuksesta viisaampina käytiin uudestaan sama ehdottamisen prosessi läpi näillä kokemuksen kautta karsituilla vaihtoehdoilla ja tehtiin päätöksiä asian suhteen. Tämä ehdottamisen työkalu saattoi auttaa irrottamaan ehdotuksen sen ilmaisijasta ja siten teki ehdotuksiin suhtautumisesta vähemmän henkilökohtaisen tuntuista.

Työasioista puhuminen ja ei-aktiivisen työskentelyn aika

Sovimme syksyn workshoppien aikana, ettemme keskustele *Pleasure Riden* harjoitusten tauoilla työasioista. Tämä ei sulkenut pois keskusteluja taiteesta, vaan rajasi ulos produktioon tai kollektiiviin liittyvät asiat, jotka koemme työasioiksi. Halusimme tällä säännöllä tehdä tauoista rentouttavampia ja näin tehdä työskentelystä kestävämpää. Säännöstä paikoin lipsuttiin, mutta siitä oli helppo sanoa ja korjata tilanne kun sääntö oli olemassa. Tuntui tärkeältä antaa aivoille lepo hetki tauoilla. Oli mukavaa kun tiesi, että

pystyi poistumaan tauolla tilasta ilman, että jäi jotain tärkeää kuulematta ja toisaalta sai viettää taukoa tilassa ilman, että tarvitsi kuunnella tai puhua työasioita.

Kokeilimme produktion aikana kerran ei-aktiivisen työskentelyn aikaa, jonka tarkoitus oli kokeilla työskentelyä jollain meille kollektiivina uudella, ei-aktiivisella tavalla. Toteutimme tämän kerran pullakävelyn muodossa. Konsepti oli, että menimme kävelylle pullat mukana, istuimme syömään pullat meren äärelle ja kävelimme takaisin harjoitustilaan. Tämän aikana sai puhua työasioista tai jutella mistä vain. Jälkeenpäin tajusin tämän tilanteen muistuttaneen sitä miltä produktioiden tauot usein tuntuvat, sillä kokemukseni on että produktioiden tauoilla todella usein puhutaan työasioita. Tässä ei-aktiivisen työskentelyn ajassa tärkeimmältä tuntuu huomio siitä miten monilla tavoilla työtä voi tehdä ja miten vapaammat ja totutusta harjoitustilanteesta poikkeavat tilanteet voivat viedä työtä eteenpäin.

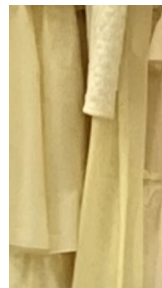

Muun työskentelyn aika

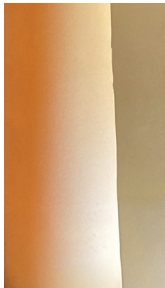
Muun työskentelyn aika oli harjoitusten keskelle valittu määrä aikaa tehdä niitä asioita, jotka usein tehtäisiin harjoitusten ulkopuolella. Näitä olivat esimerkiksi tuotannolliset asiat, käsiohjelman työstäminen, tilan ajatteleminen, sen komposition miettiminen ja siisteyden ylläpitäminen sekä projisointeihin, valoihin ja ääneen liittyvät tarpeet ja halut. Ensin käytimme tästä ajasta nimitystä touhutunti. Huomasin kuitenkin pian nimen vähättelevän mielestäni tänä aikana tehtyjä asioita esimerkiksi lavastuksen, valosuunnittelun ja äänisuunnittelun osa-alueilla. Koin touhutunti nimen luovan tälle ajalle tarpeetonta touhuilun, eli äkkiä tekemisen hätää, sellaista äkkiä pois alta -tunnelmaa. Itse lavastajana koin tämän touhuasenteen hankalaksi, sillä esimerkiksi tilan ajatteleminen ja komposition asetteleminen ei ole minulle vain äkkiä alta pois ja nopeasti tehtävä asia, vaan jotain, jossa haluan olla, katsoa, miettiä, fiilistellä ja tunnustella, vaikka kyseessä olisi joku yksinkertaiselta vaikuttava asia kuten säkkituolien paikka. Ehdotin nimen muuttamista ja *muun työskentelyn aika* -nimen käyttöönotto ja touhutuntiin liittyviin pienten konfliktien läpikäynti ja keskustelu loivat ajalle uuden itselleni toimivamman tunnelman.

Muun työskentelyn aika oli yksi konkreettinen tapa tehdä työskentelystä kestävämpää, sillä se mahdollisti kaikille saman työskentelyajan. Tämä ei yleensä ole suunnittelijan ominaisuuksissa helppoa tai mahdollista, sillä työtä jää usein paljon harjoitusten ulkopuolelle. Muun työskentelyn aika toi tilaan myös turvallisuuden tunnetta, sillä sen myötä ei oletettu kenenkään tekevän produktion liittyviä asioita harjoitusaika-
taulun ulkopuolella. Näin välillä tapahtui, mutta sitä ei oletettu.

Lavastajuuteni *Pleasure Ridessa*

Pleasure Ride oli taiteellinen opinnäytteeni Esittävien taiteiden lavastukselta. Se oli taiteellinen opinnäytteeni lavastajana, mutta koen opinnäytteen sisältävän/koostuvan monista muistakin osa-alueista kuin tilan fyysisistä elementeistä. Olen kuullut kurssikavereideni pohtivan kysymystä onko kaikki mitä valosuunnittelija tekee valosuunnittelua. Voisin ajatella, että kaikki mitä *Pleasure Ridessa* tein oli lavastamista, mutta en ajattele kuitenkaan ihan näin. Ajattelen, että minussa oli läsnä *Pleasure Ridessä* ja sen esityksissä elämäni tähän mennessä suurimmat identiteetit: lavastaja Kaisa Rajahalme, esiintyjä Kaisa Rajahalme ja yksityishenkilö Kaisa Rajahalme. Esiintyjän identiteettini on ollut lähemmäs kymmenen vuotta hyllyllä, mutta se nosti päätään tämän produktion aikana voimakkaasti. Tämän sanottuani sanon myös, että vaikka olin teoksessa esiintyjän roolissa lavastajuuteni lisäksi, ajattelin lavastajuuttani myös kehollisten kysymysten kautta. Tutkimuskysymykseni *Pleasure Riden* aikana liittyivät kehollisuuden ja tilan suhteeseen, miten kehot luovat tilaa ja miten lavastajana luon tilaa esityksen sisältä käsin. Ensimmäisen tutkimuskysymysten myötä olen tutkinut muun muassa sitä miten oma esilläoloni (ja muiden esiintyjien esilläolo) luo tilaa ja mitä se sinne luo ja tuo. Tämä kysymys liittyy oleellisesti turvallisemman tilan periaatteisiin ja *Kehosuhtautuminen* -osiossa käsittelemiini kehollisiin kysymyksiin. Käsittelemän aihetta tarkemmin *Kehosuhtautuminen* osiossa luvussa nimeltä *Keho luomassa tilaa / tilan inklusivisuus*.

Avaan tässä luvussa *Pleasure Riden* lavastuksen ja esitystilamme olosuhdetta, kompositiota, tarkoitusta ja sen konkreettisia elementtejä. Lisäksi käsittelemän toista *Pleasure Ridessa* mukanaani kuljettamaa tutkimuskysymyksistä: miten lavastajana luon tilaa esityksen sisältä käsin. Ajattelen Teatterikorkeakoulun Studio 2 syntynyttä *Pleasure Riden* tilaa sekä fyysisenä, että sosiaalisena olosuhteena. Puhuessani tilasta sisällytän siihen konkreettisen tilan, studio 2 ja sen fyysisen

sisällön, sekä abstraktimman sinne muodostuvan tilan, joka koostuu siihen luodusta ilmapiiristä, säännöistä, toimintavoista ja ihmisistä tilassa. Tämä sosiaalinen tila, joka omassa kokemuksessani sanallistuu suhteellisen turvalliseksi tilaksi, mahdollisti rohkeita valintoja ja vapaita tekoja ja koostui sekä aiemmin tässä osiossa avaamistani työtavoista ja työkaluista sekä konkreettisesta tilastamme johon tämä kaikki aineellistui.

Tilan elementit

Esityksen perustilanne oli esitystilanne ja tapahtumapaikka studio 2. Tila ei ollut fiktiivinen tai mystinen. Se ei ollut pyhä, täydellinen eikä rikottavissa. Tila ei perustunut illuusion, mutta leikki sillä. Se ei perustunut piilottamiseen, mutta leikki silläkin.

Pleasure Riden lavastuksen lähtökohtana oli vaalea teatteristudio, Teatterikorkeakoulun Studio 2. Lavastus syntyi prosessissa esityksen muun prosessin rinnalla, eikä minulla ollut ennakkoon voimakkaita mielikuvia teoksen visuaalisuudesta. Tai oli minulla ollut mielessä päävärit ja jonkinlainen tilan kattava matto. Tilan elementit tulivat osaksi esitystä intuitiivisesti, kuten muukin esityksen materiaali, nautinnon kysymysten kautta. Mikä tuottaisi minulle nautintoa esiintyjänä? Katsojana? Kysyin myös työryhmältä syksyllä mikä heille tuottaisi nautintoa tilallisesti ja keskustelimme aiheesta.

Kollektiivimme arvoihin kuuluu olennaisena ekologisuuden integroiminen työskentelyyn. Tämä näkyi *Pleasure Ridessa* uuden ostamisen välttämisenä ja olemassa olevien resurssien hyödyntämisenä. Ostimme prosessin aikana muutamia materiaaleja, kuten kangasta hameeseen ja puuta laveriin ja käytimme monta A4 -arkkia, mutta enimmäkseen pyrimme käyttämään Teatterikorkeakoululta löytyviä materiaaleja, esineitä ja elementtejä.

Vannat

(tarpeistosta)

eli muoviset lasten ammeet

tulivat mukaan jo syksyn workshopeissa jonkin yksittäisen ehdotuksen seurauksena.

Idea

laverista

syntyi halusta saada tilaan liikettä ja tasoja.

Puinen laveri oli mahdollista nostaa myös seinäksi.

Alun perin ajattelin maalaavani laverin kalkkimaalilla ja tutkivani kalkkimaalin ominaisuuksia (tummuuserot märkänä/kuivana), mutta laveri päättyi tuottamaan minulle enemmän nautintoa raakana.

Keltainen matto ja laveri olivat molemmat niin sanotusti raakamateriaalia, eivät pinnoitettuja mitenkään.

Matto

(tähän sen materiaali)

valikoitui usean kiepin kautta lopulta sen pehmeuden, värin, materiaalin ja saatavuuden vuoksi (oli päätymässä roskiin).

Ajattelin aluksi tanssimattoa, mutta läpinäkyvä tanssimatto, jota olisin alunperin halunnut käyttää olisi rajoittanut liikaa esityksen toimintaa ja sitä mitä sen päällä olisi saanut tehdä.

Esimerkiksi laverin kuljettaminen maton päällä oli kiellettyä, sillä siinä ei saanut kuljettaa mitään painavaa.

Tämän esityksen kohdalla koin tärkeimmäksi, että vapaa flowtila olisi mahdollisimman esteettömästi saatavilla

ja ettei tilassa olisi paljoa asioita, joita ei saa tehdä.

Jossain vaiheessa ajattelin läpinäkyvän tanssimaton *suiruja* tilassa, jolloin laveri voisi kulkea niiden päällä, pyörät maton reunojen ulkopuolella.

Laveri oli mitoitettu mahtumaan

poikittain keltaisen maton päälle niin etteivät pyörät ole sen päällä ja pitkittäin alle olisi mahtunut yksi *suiru* tanssimattoa.

Pala keltaista pehmeää mattoa oli lopulta kiinnostavampi

kuin tanssimaton *suiru*, sillä se materiaalina aiheutti enemmän impulsseja, kuten

painimista.

Muita tilan elementtejä olivat

kaksi vaaterekkiä,

yksi täynnä vaaleankeltaisia vaatteita ja toinen sekavärisiä (lopulta punainen, lila, sininen ja muutama pinkki ja jokunen tumman vihreä ja valkoinen),

luonnonvalkoiset (ja yksi beesi) säkkituolit,

punainen muovinen kenkäkori (+vaihtelevat muut muovikorit),

valo-,

ja äänipöytä (, jotka olivat saman väriset kuin muu tila),

mikit,

mikkiständit,

subwoofer

ja tilaan prosessin aikana kerääntyneet paperit seinillä.

joista olin montaa eri mieltä prosessin aikana

ne tuntuivat paikoin epämääräisiltä ja sotkuisilta,

ja esteettisesti niitä kyseenalaistin

mutta

ne tulivat luonnolliseksi osaksi prosessia ja olivat tärkeä elementti prosessin läpinäkyvyyden ja läsnäolon tuomiseksi osaksi nyt hetkeä ja tilan konkreettista olomuotoa,

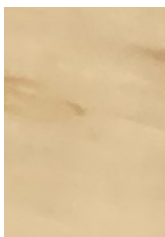
joten hyväksyin ne.

Tila ei ole vain minun tilani vaikka lavastaja olenkin.

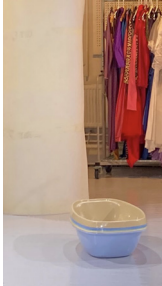
embrace it, ajattelin

ja se toimi. Ennenkin on toiminut. Omat mieltymykset ja intuitiot on tarpeen myös joskus kyseenalaistaa.

Tila oli esitystila, johon oli koottu mahdollisuuksia. Mahdollisia vaatteita, kenkiä, lavastuselementtejä. Tai ehkä kuitenkin ehdotuksia. Ehdotuksia ääneksi, valoksi, videoksi, keinoiksi, teoiksi ja sanoiksi. Ehdotuksia esityksen rakennuspalikoiksi, ehdotuksia esitykseksi.

Kompositio

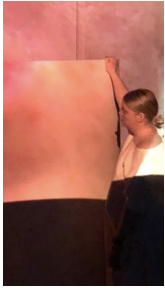
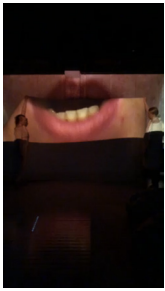

Tilan lavastuksen elementit olivat olemassa jo ensi-illassa, mutta niiden käyttö ja sijoittelu, kompositio kehittyi esitysten ja harjoitusviikkojen myötä. Ensimmäisissä esityksissä tilan elementit hakivat vielä paikkaansa ja olivat osittain vähällä käytöllä. 4/5 esitystä edeltävällä harjoitusviikolla tilan elementit loksahdivat paikoille, joilla ne yhtä kokeilua lukuun ottamatta pysyivät loppu prosessin ajan. Tämän loksahduksen jälkeen tilan elementit olivat kaikki käytössä ja elementeillä oli omat dramaturgiansa esitysten aikana. Tilassa tapahtui pieniä ja suuria muutoksia esitysten sisällä, esityksen tarvitsemina hetkinä. Tilan suuret elementit, laveri ja matto olivat kahden viimeisen esityksen aluksi pystyssä. Laveri seinänä äänipöydän, tai Maria Säkön sanoin *dj-pöydän*, edessä ja matto rullana liikkuvan valonheittimen alla (Säkö 2022). Matto rullattiin joka esityksessä auki sille suunnitellulle ja valaistulle paikalleen eräänlaiseksi omaksi alueekseen, pehmeäksi estradiksi. Laveri laskettiin näissä viimeisissä esityksissä alas, kun lähestyttiin loppua ja se kulki matkan kohti sille varattua merkkiä, jossa sitä pyöritettiin loppu esityksen ajan. Näitä kuljetuksia ei oltu alunperin suunniteltu tai sovittu, vaan kuten melkein kaikki muukin *Pleasure Riden* esityksissä, nämä kuljetukset olivat tapahtuneet usein sanattomasti, joskus sovitusti harjoitusten tai esitysten aikana ja siten tulleet osaksi esityksen materiaalia. Viimeiseen esitykseen olimme sopineet tuon laverin loppukuljetuksen, mutta muu tilan kompositioon liittyvä tapahtui esityksissä syntyneiden impulssien johdattamana. Meillä oli kaikilla paljon tietoa kehoissamme siitä, mitä olemme ennen tehneet ja mikä on tuottanut nautintoa ja koin meidän seuraavan tätä nautinnon kysymystä sisällön lisäksi myös tilallisissa asioissa. Prosessi aikana syntyi myös tiettyjä toistuvia ketjutuksia. Esityksen sisällä saattoi tietää tai arvata, että jos menen tänne matorullan sisälle, niin joku saattaa laittaa sen yllä olevan spotin päälle ja seurata sillä toimintaani ja mattoa jonkin aikaa siitä eteenpäin. Näin syntyi tilan eri elementtien *loksautuksia*.

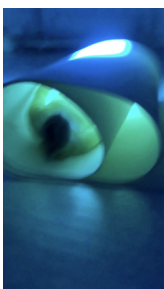
Loksahdus oli prosessissa käyttämämme termi tilan elementtien ja tilan toiminnan yhdistymisen hetkille. Käytimme termiä työkaluna näiden hetkien löytämiselle ja

tilan ja toiminnan integroimiselle. Mietimme yhdessä tilan ja toiminnan loksahduksia ja teimme siihen liittyen muutamia harjoitteita. Termi tuntui yleistyvässä käytössä ryhmässä myös korvaavan osittain sanan *toimii*. Saatettiin sanoa, että ei ihan vielä loksahda tai että, nyt loksahdi. Oli nautinnollista lavastajana, että työryhmä oli kiinnostunut loksauttamaan toimintaa tilaan ja tuntuikin, että olimme tilan ja toiminnan integroimisen kysymysten ytimessä. *Loksahtaminen* tuntuu samalla myös mystiseltä termiltä. Miksi jokin loksahduttaa? Onko kyse visuaalisten mieltymyksien ja toiminnallisten mieltymyksien *sweetspotista*, eli optimaalisimmasta tekijöiden tai ominaisuuksien yhdistelmästä. Ja miksi usein koimme esimerkiksi *Pleasure Riden* aikana yhteisiä kokemuksia loksahduksista? Onko se jotain opittua, jotain sisäänrakennettua ja miten sitä voisi paremmin sanallistaa?

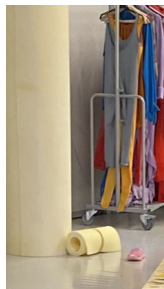

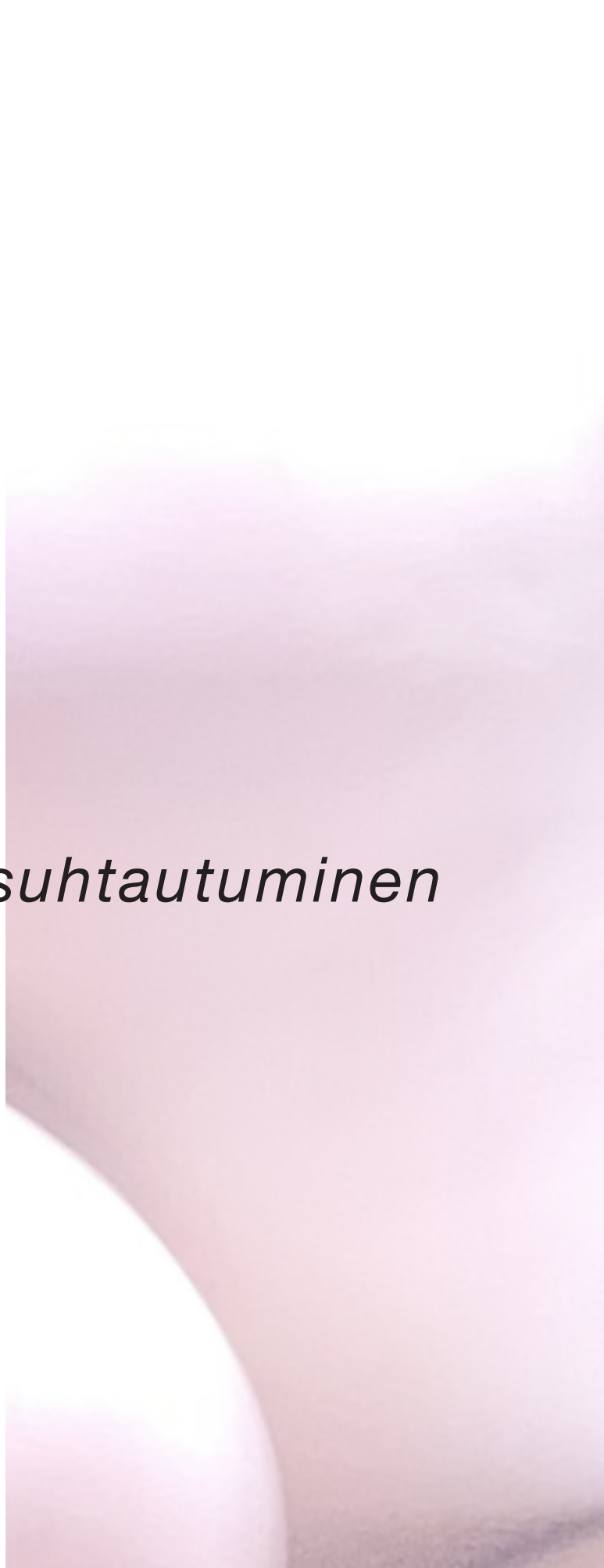
Miten lavastajana luon tilaa esityksen sisältä käsin

Kuten olen aiemmin sanonut, *Pleasure Riden* harjoitukset ja esitykset olivat sisältä ohjautuvia. Näin oli myös tilan ja tilallisuuden suhteen. Pyrimme siihen, että, kenellä tahansa työryhmän jäsenistä olisi mahdollisuus ja kyky leikkiä tilaa muokkaavien elementtien, fyysisten objektien, äänen, videon, valojen ja pukujen kanssa. Pyrin lavastajana, että lavastuksen fyysiset ominaisuudet olisivat käytössä matalalla kynnyksellä ja niihin tarttuminen olisi toteutettavissa intuitiivisesti. Olin myös päävastuussa valoista ja pyrin tuomaan nekin mahdollisimman käytettäviksi. Minä loin lavastajana esityksille ja läpimenoille lähtötilanteen, asettelin tilalle lähtöolosuhteen, komposition, josta lähdettiin liikkeelle. Tästä eteenpäin tila oli vapaasti käytettävissä ja muokattavissa. Mikään lavastuksen elementti ei ollut kiinnitetty tai asetettu mihinkään niin lopullisesti, etteikö sitä olisi ollut lupa tai mahdollisuus käyttää tai siirtää. Kohtasimme yhden hetken, jossa kielsin menemästä piikkikorkokengillä pehmeän maton päälle, ja prosessimme ja tilamme vapaudessa tämä hetki tuotti vastareaktion sen kaikissa osapuolissa. Se on hetki, jota vieläkin pohdin. Oliko minun oikeasti tarpeen kieltää tätäkään toimintaa? Mattoon olisi voinut tulla reikiä kengistä, mutta olisiko se ollut niin vakavaa vai vain osa sen prosessia?

Oli inspiroivaa lavastajana, että sain toteuttaa tilallisia impulssejani kehollani siinä hetkessä, jossa ne tulivat. Sain tehdä kehollani sanattomia tilallisia ehdotuksia, jotka saatettiin ottaa vastaan ja käyttöön muiden työryhmän jäsenten toimesta uudestaan toisina hetkinä. Oli kiinnostavaa saada tutkia tilan toimintaan integroimista toiminnan sisältä käsin. Koen tämän myös auttavan minua sanoittamaan tilan integroimista myös toiminnan ulkopuolelta silloinkin kun en ole osana toimintaa. Esitysten ja harjoitusten sisällä seikkailin lavastaesiintyjä asteikollani sekä tietoisesti, että tiedostamattani. Olin osan aikaa hyvin tietoinen tilasta ja sen kompositiosta, välillä taas heittäytyen esiintymisen tuomiin hetkiin, antaen vastuun tilallisista ehdotuksista kokonaan muille työryhmän jäsenille. Koin myös paikoin hankaluutta siirtyä lavastajuudestani esiintyjyyteeni, jos olin mennyt liiaksi lavastajan identiteettiini. Lavastajana olen katsonut tilanteita ja tilaa aina ulkoa käsin, joten jos menin liiaksi lavastajuuteeni, aloin katsoa itseänikin ulkoa käsin, enkä voinut enää intuitiivisesti kuunnella impulssejani esiintyjänä. Nautinnollisen esiintyjä-lavastaja suhdanteen löytäminen olikin yksi suurimmista haasteistani *Pleasure Riden* prosessissa ja sen esityksissä.

Kehosuhtautuminen

Kuinka kehoihin suhtaudutaan yhteiskunnassa? Kuinka kehoihin suhtaudutaan esittävässä taiteissa? Kuinka kehoihin tulisi suhtautua? Käsittelen tässä osiossa kehorepresentaatiota, avaan *fatphobian*, kehopositiivisuuden, ja kehorauhan termejä, liikkeitä ja suhdettani niihin. Tässä opinnäytetyössä kehon representaatiota sosiaalisessa mediassa, esittävässä taiteissa, elokuvissa ja sarjoissa käsitellessäni keskityn kehon kokoon liittyvään representaatioon. Käyn osiossa lisäksi läpi kollektiivimme käyttämiä keinoja näiden kehoon liittyvien aiheiden kuten kehorauhan integroimiseksi osaksi työskentelyämme kollektiivina ja *Pleasure Riden* prosessissa. Tämän myötä tutkin niiden vaikutusta suhteellisen turvallisen tilan kokemuksen syntyyn, sekä pohdin toista tutkimuskysymystäni taiteellisen opinnäytteeni *Pleasure Riden* prosessista: *kuinka kehot luovat tilaa*.

Koin tärkeäksi tässä maisterinopintojeni kirjallisessa opinnäytteessäni käsitellä näitä kehollisuuden ja kehosuhtautumisen teemoja, sillä ne ovat olleet tärkeä inspiraation ja motivaation lähde omalle taiteilijuudelleni, niin esittävässä taiteissa kuin niiden ulkopuolella. Ne ovat minulle tärkeitä aiheita, joista koen keskusteltavan ja kirjoitettavan esittävien taiteiden alalla ja koulutuksessa liian vähän. Kehorepresentaatio, kehorauha, *fatphobia* ja muut osiossa käsittelemäni aiheet tuntuvat minulle oleellisilta keinoilta turvallisemman ja inklusiivisemmän esittävän taiteen kentän luomiseen. Nämä ovat laajoja ja moniulotteisia käsitteitä, ja aiheita, joita tämän opinnäytteen yhteydessä ehdin vasta raapaista. Koen kuitenkin tärkeäksi avata aiheita esittävän taiteen tekijyyden kontekstissa, sillä ne olisi mielestäni tärkeä kaikkien, mutta erityisesti kehollisilla aloilla kuten esittävässä taiteissa toimivien tiedostaa.

Kehorepresentaatio

Olen vuosia haaveillut näkeväni monipuolisempaa kehorepresentaatiota näyttämöllä elokuvissa, tv –sarjoissa ja mediassa ylipäätään. Olen toivonut saavani nähdä oman kehoni representoituna, tekevän asioita, joita laihat kehot tekevät. Ennen esittävän taiteen lavastuksen opiskelua harrastin ja opiskelin teatteria lapsesta parikymppiseksi. Tässä aiemmassa esiintyjyydessäni, kuten kaikissa muissakin elämäni osa-alueissa aiemmin, halusin piilottaa lihavuuteni kaikin mahdollisin tavoin. Asujen piti istua tietyllä tavalla. Kaiken piti olla omasta mielestäni *imartelevaa*, eli sellaista joka tekee minusta pienimmän mahdollisen itseni. Kerta kaikkiaan luulin voivani piilottaa lihavuuteni, jos esiinnyn/elän tietynlaisissa vaatteissa ja pidättäydyn tietynlaisissa asennoissa. Turha yritys. On turha piilottaa sitä minkälainen on, turha rajoittaa itseään, turha viestiä muille, että kuuluisi rajoittaa itseään kokonsa takia. Olin huono esimerkki itselleni ja muille.

Lavastajuuteni myötä en ole haaveillut esiintymisestä. En ole halunnut näyttämölle, vaan olen erittäin iloisena toteuttanut esittävän taiteen tekijyyttäni lavastajana. Tähän selkeään rajaan, jonka vedin itselleni suunnittelijuuden ja esiintyjyyden väliin on tullut särö kehorepresentaation ajatusten myötä. Sen myötä, mitä itse haluaisin näyttämöllä nähdä. Tämä on luonut uuden syyn asettua esille tekemään tekoja toisten silmien alle. Tajusin, että minun pitäisi laittaa oma kehoni eli itseni näyttämölle ja toteuttaa sitä toivetta, joka minulla on ollut vuosia. Suomen esittävien taiteiden kentällä luulen voivani laskea käsieni sormilla siihen kuuluvat lihavat naisoletetut esiintyjät. Tiedostan omat etuoikeuteni lihaviiden naisten keskuudessa, olen vaalea, kaunis nuori nainen, joka mahtuu *Monkin* XXL koon housuihin, ainakin jos ne ovat venyvää materiaalia. Vyötäröni on hieman pienempi kuin lantioni ja siten kehoni mahtuu hieman paremmin yhteiskunnan asettamiin kauneushanteisiin. Mahdun suurimpaan osaan tuoleista, vaikka niissä olisi käsinojat ja minun ei tarvitse pyytää jatkovyötä lentokoneessa. Tämä on pieni otanta asioista, joita tiedän minua lihavampien ihmisten kohtaavan tässä eksklusii-

visessa ja marginalisoivassa maailmassa. Silti, näiden etuoikeuksienkin valossa, oman kehoni asettaminen näyttämölle etenkin teatterikorkeakoulun produktiossa tuntuu jo sinänsä teolta vaatteissa, saatikka alasti.

Kehorepresentaatiossa on otettu pieniä askeleita kohti minimuotoisuutta elokuvissa ja sarjoissa, mutta tähän mennessä nämä askeleet eivät ole täyttäneet omaa tarvettani ja toiveitani. Elokuvissa ja sarjoissa näkee jo muitakin kuin hassuja tai sääliittyjä lihavia hahmoja, mutta usein edelleen lihavan hahmon tarina keskittyy sen kehonkuvan ympärille ja heidän tarinansa ovat hyvin rajattuja. Usein sarjoissa ja elokuvissa nähdyt lihavat naisoletetut hahmot ja heidän tarinansa ovat joko koomisia, kuten mikä vain Rebel Wilsonin hahmo tai laihdutuskeskeisiä, kuten amerikkalaisen *This is us* sarjan painonsa kanssa kamppaileva Kate (*This is us* 2016). Nähdään myös yhteiskunnan helpommin hyväksymiä tiimalasilihavia, kuten amerikkalaisen *Euphoria* sarjan Kat, jonka matkaa kohti seksuaalista heräämistä ja lihavasta kehostaan nauttimista sarjan aikana seurataan (*Euphoria* 2019). Tämä viimeinen esimerkki on tuntunut itsestäni näistä inspiroivammalta hahmon vapautumisen vuoksi, mutta siinäkin roolihahmon tarinan keskiössä liikutaan lihavuuden ja kehonkuvan teemoissa.

Katsoin näitä aiheita miettiessäni elokuvaa *Dumplin'*, joka on lihavan hahmon kamppailu äitinsä ja kauneuskilpailumaailman kanssa (*Dumplin'* 2018). *Dumplin'* on lempinimi, jolla henkilön äiti häntä kutsuu ja koko tarina rakentuu päähenkilön painon ympärille. Hän vaikuttaa elokuvassa olevan paikoin melko sinut kehon kokonsa kanssa, mutta elokuvassa esitetään myös hahmon toimesta itseinhoa ja epäuskoa siitä, että komea poika voisi häneen ihastua. Elokuva on melko sympaattinen ja ihan mieltä nostattava, mutta se ei poista sitä, että se kertoo vain lihavan ihmisen tarinaa. Keskiössä on hahmon lihavuus ja se miten siihen kukin, ja tämä maailma suhtautuu.

Ensimmäinen reaktioni usein lihavan hahmon nähdessäni on ilahtuminen siitä, että hän ylipäätään on olemassa. Usein kuitenkin tunnen pettymystä siitä, miten lihavuutta esitetään. Kuten monissa muitakin marginalisoituja ihmisryhmiä, lihavia näyttelijöitä *typecastataan*, eli roolitetaan tässä tapauksessa kehon koon tai muodon mukaan. Tällä *typecastayksellä* tarkoitan sitä, että lihavia näyttelijöitä valitaan vain tietynlaisiin rooleihin, esittämään tietynlaisia tarinoita, jotka usein

rakentuvat heidän painonsa ympärille. Ja toisaalta suurimpaan osaan rooleista, joihin lihavuutta ei ole erikseen kirjoitettu käsikirjoituksessa ei edes kuvitella lihavia näyttelijöitä tai esiintyjä. Heidän ei ajatella voivan kertoa uskottavasti kuin tietynlaisia tarinoita. Lihava ihminen tarpeidensa, halujensa ja kehonsa kanssa on yhtä validi osa tätä maailmaa kuin kuka tahansa muukin. Hän ei ole olemassa saadakseen toisen hahmon näyttämään paremmalta, kuten läskiaktivisti Tytti Shemeikka asiaa luonnehtii Radio Helsingin Maanantaikappaleessa (Shemeikka 2021, 34:55). Hän ei myöskään ole olemassa ollakseen koominen sivuvitsi, opettaakseen jotain tai ollakseen esikuva. Hän ei ole olemassa vahvistaakseen stereotyyppioita tai rikkoakseen niitä. Hän elää ja rakastaa, syö ja liikkuu, juhlii, nauttii, lepää ja oppii kuten kaikki muutkin ihmiset. Oma kokemukseni on toisaalta ristiriitainen. Toivon saavani olla ja esiintyä kehossani kenenkään sitä kommentoimatta, ilman että kehoni on mikään erityinen asia, se vain on. Toisaalta haluan esiintyä kehossani ja antaa kehoni sanattomasti huutaa:

tässä minä olen
ja tässä on lihava kehoni. Se on esillä
ja se on ihanaa!

Tämä ristiriita kumpuaa luultavasti siitä, ettei lihavaa kehoa vielä kerta kaikkiaan nähdä yhteiskunnassamme samanarvoisena ja kykenevänä, jolloin julistaminen ja aktivismi ovat vielä tarpeen kehojemme normalisoimiseksi.

Kehorepresentaation ongelmat kukoistavat elokuvien, sarjojen ja esittävien taiteiden lisäksi myös vaate- ja muotimaailmassa. Ensimmäinen ongelma on tietysti se, ettei vaatteiden kokotarjonta ole inklusiivista. Jos suurempia kokoja löytyy, ne löytyvät usein vain nettikaupassa, poistaen lihavat kehot kivijalkaliikkeistä. Toinen ongelma on markkinoinnissa. *Plus* -kokoja myyvät brändit nimittäin käyttävät malleinaan enimmäkseen niin sanottuja *mid size* -kehoja, eli kehoja jotka eivät ole aivat *plus size*, mutta joita ei myöskään näe *straight size* -kokojen markkinoinnissa. *Streight size* on termi jota käytetään kaikista plus kokoja pienemmistä koista. Ja vaikka nämä niin kutsutut *mid size* -kehot ostavatkin vaatteensa *streight size* -mallistoista, heitä käytetään markkinoimaan *plus size* -vaatteita. Tämä luo kokemukseni mukaan vääristynyttä kuvaa siitä miltä *plus size* -kehon kuuluisi näyttää tai kuinka vaatteiden tulisi sille istua. Eliza Huber kertoo artikkelissa

Here's What "Plus-Size" Really Means – Fashion Brands Take Note Sosiaalisen median sisällön tuottajan Stephanie Yeboah ottaneen aiheeseen kantaa twitterissään 24.3.2021: “*Here's a thought: seeing as all the 'plus size models' used by fashion brands are actually mid-sized models, maybe use them in straight sized fashion campaigns alongside the size 4-8's. And use fat models to promote fat fashions instead*” (Huber 2021).

Plus size -mallien yleistyessä mainoskuvissa ja kuvastoissa tiimalasivartalo on ollut tähän mennessä yleisin näissä näkyvillä ollut lihavuuden muoto. You Magazinen artikkelissa *You can be big... but not too big* Hanna Woodside kertoo kehopositivisuuden puolestapuhujan Grace Victory näkemyksen tiimalasivartalo-obsession vahingollisuudesta. Tämä obsessio luo hierarkiaa siitä ketkä ovat *hyväksytyjä* lihavia ja ketkä eivät ja luo standardin, jossa on hyväksyttävää olla isompi vain tietyistä paikoista. Artikkelissa avataan myös sitä, kuinka tiimalasivartalon saavuttamiseksi kuvauksissa käytetään *paddingiä*, jossa *mid size* -kehoja muokataan kurvikkaammiksi pehmustein. (Woodside 2019.) Kehopositivisuuden tultua suurempaan tietoisuuteen vaikuttaa siltä, että brändit haluavat vaikuttaa olevansa inklusiivisia ja monimuotoisia, mutta eivät tosiasiaassa ota kuin pienen murto-osan kehoista mukaan tähän monimuotoisuuteensa. Woodsiden mukaan Danielle Gardiner kertoo hänen, monien muiden suurempien *plus size* mallien tavoin kohdanneen sitä, että brändit lähettävät hänelle vaatteita toivoen hänen esittelevän niitä sosiaalisessa mediassa seuraajilleen, mutta eivät palkkaa häntä palkallisiin kampanjoihin (Woodside 2019). Tämä tuntuu asettuvan samaan kategoriaan sen kanssa, että suuremmat koot löytyvät vain nettikaupasta. Brändit haluavat lihaviemkin ostavan heidän tuotteitaan, mutta eivät halua lihaviem tai lihavuuden näkyvän heidän brändissään. Tämä kaikki jättää kehorepresentaation todella kapeaksi. Viime vuosina on tapahtunut hieman muutosta laajempaan representaatioon. Sen lisäksi, että olen havainnut sen omin silmin, Huberin mukaan *curve* ja *plus sizen* malleja edustava agentti Samantha Granger kertoo brändien palkkaavan suurempia malleja kuin muutama vuosi sitten (Huber 2021).

Plus-size -mallien lisäksi monet kehopositivisuuden suurimmat nimet sosiaalisessa mediassa ovat tiimalasivartaloisia ja kasvoiltaan hoikempia. Tytti Shemeikka luonnehti radio Helsingin maanantaikappaleessa tätä kehopositivisuuden näkyvintä haaraa *Dove-kehopositivisuudeksi* (Shemeikka 2021, 38:20). Jopa tämä

fat acceptance liikkeestä lähtöisin olevassa liike, *kehopositivisuus*, ei ole siis *fatphobiasta* vapaa.

”Me kaikki ollaan jollain tavalla läskivastaisia koska me elämme niin läskivastaisessa yhteiskunnassa”
(Shemeikka 2021, 1:08:28).

Fatphobia / Lihavuusfobia / Läskifobia

Olen kuullut ja lukenut fatphobiaa suomennettuna lihavuusfobiaksi ja läskifobiaksi. Käytän itse omassa kielessäni ja siten myös tässä opinnäytteessäni tätä englannin kielistä termiä *fatphobia*. Boston Medical Center määrittelee fatphobian suoraksi ja epäsuora ennakoasenteeksi lihavia ihmisiä tai lihavuutta kohtaan. Sivusto kertoo lihavuuden olevan erittäin stigmatisoivaa länsimaisessa yhteiskunnassa ja fatphobian olevan olennaisesti liitoksissa esimerkiksi rasismien, klassismin ja naisvihan kanssa. (Boston Medical Center 2021.) Stephanie Dolgoff määrittelee fatphobian artikkelissaan *The Harmful and Insidious Effects of Fatphobia* peloksi ja vihaksi lihavia kehoja kohtaan. Hän avaa myös kirjailija Virgie Tovarin ja tutkija Mary Himmelsteinin näkemyksiä fatphobiasta. Tovarin määrittelee fatphobian syrjinnän muodoksi, jossa ajatellaan korkeamman kehonpainon omaavien ihmisten olevan fyysisesti, älyllisesti, moraalisesti ja terveydellisesti vähempiarvoisia. Himmelsteinin on samoilla linjoilla ilmaistessaan fatphobian sisältävän käsityksen, jossa fatphobia kasvattaa lihavia ihmisiä koskevia ennakkooletuksia kuten, että he ovat laiskoja tyhmiä ja ällöttävi ja näin lisää lihaviin kohdistuvaa syrjintää. (Dolgoff 2021.)

Fatphobiaan liittyy myös termi on *Laihdutuskulttuuri* (eng. *diet culture*), jota käytetään puhuttaessa asenteesta ja tavoitteista, joissa laihuus, kehon muoto ja ulkonäkö ovat suurempia prioriteetteja kuin fyysinen ja henkinen terveys ja emotiaanilen hyvinvointi. Siinä pidetään normaalina esimerkiksi ruoan määrän rajoittamista ja ruokien lajittelemista hyviin ja huomoihin ruokiin. (Arzt 2021; MacPherson 2022.) Koen laihdutuskulttuurin ilmenevän yhteiskunnassamme alla kyteväenä laihduttamisen tavoittelemisena ja oletuksena, että kaikki haluavat, ja kaikkien kuuluisi olla laihoja. Laihdutuskulttuuri ilmenee omassa elämässäni esimerkiksi kuntosalilla kanssaurheilijan huutaessa omasta mielestään kannustavan huudahduksen: *kesä on tulossa*. Omassa näkemyksessäni esimerkiksi tämä kuntosalilla käyminen ei liity laihduttamiseen vaan urheilemiseen, eli liikkumiseen ja siten oletukset sen laihdutuskeskeisistä tavoitteista tuntuvat häiritseviltä. Jokainen saa tehdä keholleen mitä haluaa. En sano, että ei saisi laihduttaa. En sano että ei saisi haluta olla laiha. En sano myöskään, että pitäisi olla lihava. Sanon, että olemme kaikki samanarvoisia. Kehomme ovat samanarvoisia. Kehomme eivät kerro persoonallisuudestamme tai työmoraalistamme. Kaikki kehot ovat yhtä arvokkaita ja niillä on sama oikeus elää ja toimia tässä yhteiskunnassa.

Kollektiivi -osiossa käsittelemäni UA talks x Kansiksen *Kollektiivisuus – uudet työskentelytavat ja muuttuvat metodit* keskustelutapahtuman alussa tapahtuman alustanut Sonya Lindfors luki UrbanApan turvallisemman tilan periaatteet, joissa oli erikseen mainittu, ettei tilaisuudessa hyväksytä *lihavuusfobiaa*. Muistan tämän tuntuneen minusta tilaisuuteen osallistujana hyvältä. Se, että turvallisemman tilan periaatteiden luettiin ylipäättään ääneen tuntui hyvältä, mutta *lihavuusbobia* sanan mainitseminen erikseen tuntui erityisen tärkeältä. Tämä liittyy myös tilojen inklusiivisuuteen johon palaan *Keho luomassa tilaa / Tilan inklusiivisuus* -luvussa. Kuullessani ensimmäisiä kertoja *fatphobiasta* *She's All Fat* -podcastista ja Sophie Hagenin *Happy fat* kirjasta kolmisen vuotta sitten silmäni viimeistään avautuivat sille, miten juurtunut se on kaikkeen ympärilläni (Hagen 2019). *Fatphobia* yhdessä laihdutuskulttuurin kanssa ovat pesineet yhteiskuntaamme, joka pelkää ja/tai inhoaa lihavuutta. Isosti sanottu, mutta väitän, ettei kukaan, joka on kasvanut näiden mainosten, television, kulttuurin piirissä pääse *fatphobisia* ajatuksia kokonaan karkuun. Minäkin, joka kirjoitan aiheeseen liittyvää opinnäytetyötä ja joka on vuosia

ja vuosia tehnyt asian eteen töitä, saan itseni välillä kiinni todella *fatfobisista* ja laihdutuskulttuurin lävistämistä ajatuksista. Näitä hetkiä on koko ajan vähemmän ja vähemmän, mutta paikoin ne silti nousevat esiin. Luulen, että ne eivät voi kadota kokonaan niin kauan, kun yhteiskuntamme pitää tietynlaisia kehoja parempina, normaaleina tai hyväksyttävimpinä. Niin kauan, kun lihavuuteen suhtaudutaan yhteiskuntatasolla jonain, mistä *tietenkin* halutaan eroon. Niin kauan, kun lihavat kehot marginalisoidaan. Tämä kaikki pätee kaikkiin muihinkin marginalisointeihin kuin lihavuuteen, mutta keskityn tässä käsittelemään niitä *intersektioita*, joissa olen kokemusasiantuntija, naiseutta ja lihavuutta. *Intersektiolla* viitataan *intersektionaaliseen feminismiin*, jossa otetaan huomioon sukupuolen lisäksi muut päällekkäiset syrjinnän muodot (Fem-R).

Toisaalta läskiaktivisti ja kirjailija *Your fat friend*, oikealta nimeltään Aubrey Gordon kertoo kirjoituksessaan *I'm a Fat Activist. I Don't Use the Word Fatphobia. Here's Why* käyttävänsä mieluummin termejä *anti-fatness* ja *anti-fat bias*, jotka eivät käänny nätisti suomen kielelle, mutta voisivat olla suomennettuina esimerkiksi *lihavuus/läskivastaisuus* ja *ennakkoasenne lihavuutta kohtaan*. Hän perustelee näkemystään sillä, että hänen kokemuksessaan ihmiset, jotka omaavat läskivastaisia asenteita, eivät ajatele *pelkäävänsä* lihavuutta tai lihavia ihmisiä. Hän pelkää *fatphobia* termin käytön auttavan näitä *läskivastaisia* asenteita omaavia ihmisiä ohittamaan ongelman vain sanomalla, että eivät he lihavia pelkää. Hän pelkää, ettei tämä nousevassa käytössä oleva termi, *fatphobia* tuo mukanaan sitä muutosta jota hän toivoo. (*Your fat friend* 2021.) En tämän mielipiteen kuultuani vielä poista *fatphobia* termiä sanavarastostani, mutta pidän huomiota aiheellisena. *Anti-fat* nimettiin *fatphobian* rinnakkaistermiksi myös aikaisemmin mainitsemassani Boston Medical Centerin *fatfobian* määritelmän yhteydessä (Boston Medical Center 2021).

Kehopositiivisuus – kannattaako siitä enää puhua

Kehopositiivisuus juontaa juurensa 1960-luvun lopulla yhdysvalloissa perustettuun *fat acceptance* -liikkeeseen. Kehopositiivisuuden englannin kielinen termi *body positivity* on peräisin 1990-luvulta ja nousi suurempaan tietoisuuteen 2010-luvun alussa. (Cherry, 2020.) Kehopositiivisuudessa on kyse kaikkien vartaloiden hyväksymisestä kehon kokoon, vartalon muotoon, fyysiseen kykyyn, ihon väriin ja sukupuoleen katsomatta. Tämän määritelmän lisäksi Celine Leboeuf esittää artikkelissaan *What Is Body Positivity? The Path from Shame to Pride* näkemyksensä, että vaikka liike usein liitetään vain kehon ulkoisten piirteiden juhlistamiseen, tulisi kehopositiivisuuden ennen kaikkea opettaa meille kaikkien kehojen olevan arvollisia. (Leboeuf 2019, s.113.)

Olen itse tutustunut kehopositiivisuuteen vuonna 2016. En osannut tuolloin nähdä lihavuutta missään muussa kuin negatiivisessa valossa. Tämä oli tietenkin haitallista itselleni lihavana ihmisenä, mutta myös tulehtunut tapa ajatella ylipäätään. Kehopositiivisten sisällöntuottajien seuraaminen sosiaalisessa mediassa oli ensimmäinen askeleeni kohti *fatphobian* tunnistamista ja siitä pikkuhiljaa irti päästämistä. Brittiläisen urheilukirjoittaja ja toimittaja Anna Kesselin mukaan myös sisällöntuottaja Stephanie Yeboah löysi kehopositiivisuudesta helpotusta löytäessään sen pariin 2014. Yeboah kuitenkin kritisoi liikkeen nykyistä tilaa. Hänen näkemyksensä on, että kehopositiivisuuden yleistyessä se ei hyväksykään enää kaikkia kehoja, vaan ollakseen kehopositiivinen pitäisi olla hyväksyttävästi lihava, eli tietyn kokoinen, valkoinen tai todella kaunis. (Kessel 2018.)

“If this movement had been called fat acceptance in the first place, none of these people would have jumped on it because it’s got the word ‘fat’ in it. Fat is still associated with ugly.”

- Stephanie Yeboah (Kessel 2018).

Kehoposiitiivisuutta ja muita aiheeseen liittyviä teemoja käsitellään suomen kielellä esimerkiksi ruskeat lihavat tytöt keskiöön asettavassa *Pehme podcastissä* (Ruskeat tytöt toimitus 2021). Podcastin takana on Caroline Suinnerin ja Meriam Trabelsin muodostama *Pehme kollektiivi*, jonka tavoitteena on normalisoida kaikenkokoiset kehot ja tuoda lihavat ja marginalisoidut kehot keskiöön (Sugar Universe 2021). *Pehme podcastin* tekohetkellä kehoposiitiivisuus oli Suinnerille turvapaikka, tärkeä liike ja aktivismin muoto. *Pehme* on kuitenkin samaa mieltä useiden muiden aihetta käsittelevien tahojen kanssa siitä, että kehoposiitiivisuuden nykyinen muoto sulkee tällä hetkellä ulos juuri ne ihmiset, jotka sen pitäisi tuoda näkyväksi. (Pehme podcast 2018, 10:00 & 23:39.) He myös toteavat Sugar Universen *Tyypit joita ihailemme: Pehme* artikkelissa kokevansa kehoposiitiivisuus liikkeen todellisen narratiivin jäävän mediassa näkyvillä olevan kaupallistetun kehoposiitiivisuuden alle (Sugar Universe 2021.) Kehoposiitiivisuutta usein tyrmätään terveystarkastusten varjolla. Helsingin Sanomien artikkelissa *Ei mikään terveystarkastus* Sunner ja Trabelsi korostavat toimittaja Evelina Mäntylän mukaan artikkelin otsikon mukaisesti, ettei kehoposiitiivisuus ole terveystarkastus, että kaikilla on sama ihmisarvo ja oikeus olla olemassa terveyteen ja kehon kokoon katsomatta. (Mäntylä 2021). Kehoposiitiivisuuden sanoma on sen kaupallistamisen ja sosiaalisessa mediassa leviämisen myötä laimentunut. Tytti Shemeikka avaa Radio Helsingin Maanantaikappaleessa kehoposiitiivisuuden olevan väärin ymmärretty termi. Hän korostaa, ettei se ole mielipideasia, vaan ihmisoikeuskysymys, jossa jokaisella on oikeus olla olemassa ulkonäöstä riippumatta. (Shemeikka 2021, 33:00.)

Laimentuminen on tapahtunut ilmiön tai termin käytön yleistyessä ja näkyy selvästi esimerkiksi Instagramissa. Tein haun Instagramissa hakusanalla #bodypositive ja tuloksena on enimmäkseen hoikkia kehoja, muutamia hieman lihavia kehoja yhteiskunnan määritelmien mukaan ”imartelevista” kuvakulmista, muutamia kuvia löysästä laihdutuksen tai lapsensaannin seurauksesta vatsaihosta ja jopa muutamia ennen jälkeen laihdutuksen kuvia. Heittäessä sanoisin 95 % näistä kuvista olleen valkoisista ihmisistä. Kuva kehoposiitiivisuudesta ei tämän haun tuloksella vastaa ollenkaan omaa kuvaani liikkeestä. Tätä ilmiötä kommentoidaan myös läskiposiitiivisessa podcastissä *She's All Fat* ja voisoin heidän tavoin tulkita, että *bodypositivity* eli kehoposiitiivisuus on yleisessä käytössä muuttunut itsensä rakastamista eli *self lovea* tarkoittavaksi termiksi, joka on hyvin kaukana

esimerkiksi representaatiosta ja ihmisoikeuskysymyksistä (She's all fat b. 2017, S1E1, 14:59). *She's all fat* -podcast ei tyrmää *self lovea*, se on heille tärkeää kehopositiivisuuden rinnalla, mutta he haluavat tehdä selvän eron näiden kahden termin välille. (She's all Fat b. 2017, S1E3, 12:50.) Yksi kehopositiivisuuden kärkinimistä sosiaalisessa mediassa, *bodyposypandanana* tunnettu Megan Jayne Crabbe, on Kesselin mukaan pahoitellut osallisuuttaan termin väärinymmärtämisessä. Hän toivoo olleensa poliittisempi sisällössään ja, että olisi selkeämmän erotellut kehopositiivisuuden ja (keho)itsevarmuuden toisistaan, sillä ne eivät ole sama asia. (Kessel 2018.)

Kaikkien kehopositiivisuuden termiin liittyvien väärinymmärrysten ja sen laimenemisen valossa *She's all Fat* -podcastin kehopositiivisuuteen liittyvää politiikkaa käsittelevässä jaksossa keskusteltiin siitä, pitäisikö yksinkertaisesti käyttää jotain muuta termiä vai niin sanotusti omia kehopositiivisuus takaisin marginaisoidumpien kehojen käyttöön. Vieraana olleella kehopositiivisuutta tutkineella Melissa Gibsonilla ei ollut ratkaisua tähän kysymykseen, mutta hän kehottaa, että ihmiset yrittäisivät lisätä käsitystään kehopositiivisuuteen ja kehojen marginalisointiin liittyvistä intersektioista ja kunkin omista etuoikeuksista. Hän myös selventää eroa *self loven* ja kehopositiivisuuden välillä avaamalla, että kehopositiivisuus ei ole laastari, jonka avulla kukaan oppii automaattisesti rakastamaan kehoaan, vaan se kysyy *miksi* me ajattelemme negatiivisesti omista ja muiden kehoista. *Mistä* olemme oppineet tekemään niin? *Mikä* on alunperin vienyt meidät ajattelemaan että kehomme ovat vääränlaisia? (She's All Fat b. 2017, S1E3, 27:54.) Tytti Shemeikka on samoilla linjoilla. Hänen mielestään on hienoa, jos oppii kehopositiivisuuden avulla rakastamaan itseään, mutta sen päätarkoitus on tuoda näkyväksi ja antaa tilaa niille kehoille, joita emme ole tottuneet näkemään (Shemeikka 2021 34:02).

“If we're only having conversations about body image and not about body politics then we're not fighting for all bodies – just our own bodies.”

-Megan Jayne Crabbe (Kessel 2018).

Vaikka olen termin löytämisen jälkeen tullut huomanneeksi, etteivät kaikki sosiaalisessa mediassa seuraamani kehopositiivisuuden lähettiläät ole olleet ongelmattomia, eikä termi ylipäätään

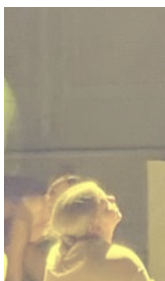
ole ongelmaton, sen löytäminen oli tärkeä käännekohta oman minuuteni ja taiteilijuuteni kannalta. Nämä ensimmäiset löytämäni kehopositiivisuutta julistavat sosiaalisen median sisällön tuottajat lopulta johdattivat minut tutustumaan jo mainitsemiini Sophie Hagenin *Happy Fat kirjaan ja* podcasteihin *She's All Fat* ja *Pehmees podcast*, jotka ovat syventäneet tietämystäni näistä aiheista ja inspiroineet minua kehittämään omaa suhdettani läskiaktivismiin.

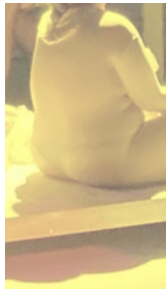
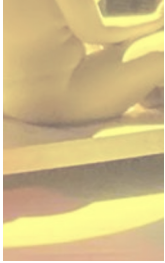
Kehorauha

Kehorauha on termi, joka on tullut tietoisuuteeni muutaman viime vuoden aikana. Se tuntuu minulle käsitteenä helpolta ymmärtää ja sitä on ollut suhteellisen helppo integroida esimerkiksi kollektiivimme toimintaan ja käytäntöihin. Kehorauha tulee minua vastaan sosiaalisessa mediassa esimerkiksi keväisin, ihmisten jakaessa listoja, joita toteuttamalla he voivat edistää kehorauhaa esimerkiksi uimarannoilla. Kuitenkin yrittäessäni löytää kehorauhasta lisätietoa, löysin aiheesta hyvin vähän tietoa. Löysin blogipostauksia, joiden lähteitä on vaikea selvittää ja iltasanomien artikkelin, jossa kuulemme kuinka kolme naista ovat tulleet sinuiksi vartaloidensa kanssa (Ojala 2021). Nämä ovat tärkeitä, on tärkeää tuoda kehorauhan käsitettä myös suuren kansan tietoisuuteen ja levittää sen vaikutusta mahdollisimman monelle. Olen kuitenkin hieman ällistynyt siitä, kuinka vähän tietoa löydän Google -haullani. Aalto-yliopiston julkaisuarkistosta Aaltodocista ei löydy yhtäkään hakutulosta ja samoin käy Teatterikorkeakoulun julkaisuarkiston -Taju sivustolla. Kehopositiivisuus hakusanalla löydän jokusen osuman, kyseinen termi on helpommin löydettävissä myös yleisesti kirjallisuudesta. *Pehmees* -kollektiivin Caroline Suinnerin ja Meriam Trabelsin kertovat Sugar Universen

artikkelissa käyttävänsä nykyään mieluummin termiä *kehorauha*, kehopositiivisuuden sijaan. Tämä johtuu heidän toiveestaan, jossa kehopositiivisuutta ajateltaisiin mahdollisuutena saada kehollinen heidän toivovansa että kehopositiivisuutta ajateltaisiin kaikkien mahdollisuutena saada kehollinen rauha. (Sugar Universe 2021). Voi olla, että kehorauha käsitteenä on niin uusi, ettei siitä olla ehditty kirjoittaa enempää. Voi olla että, se on niin selvästi ymmärrettävissä, ettei edes wikipediasivua tarvita, mutta en usko. Jos olemme oppineet mitään kehopositiivisuuden väärinymmärryksestä, kokisin tärkeäksi, että tieto käsitteen merkityksestä olisi helposti saatavilla.

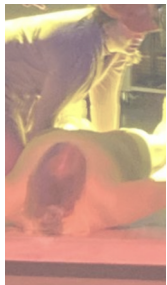
En tiedä missä olen ensimmäisen kerran kuullut termin kehorauha, ehkä sosiaalisesta mediasta. Kehorauha on mielestäni helppo ja konkreettinen työkalu ja samalla vaikea tavoite maailman mittakaavassa. Kehorauha tarkoittaa minulle sitä, että saamme olla kehoissamme juuri sellaisia kuin olemme, saamme tehdä kehoillamme, mitä haluamme (moraalin rajoissa), ja olla ja elää tässä yhteiskunnassa sellaisina kuin olemme muiden tai itsemme arvottamatta meitä kehojemme perusteella. Helppo työkalu se on siksi, että siihen voi löytää melko konkreettisesti ja yksinkertaisesti sanallistettuja ohjeita, kuten turvallisemman tilan periaatteidemme, *älä kommentoi toisten kehoja tai omaasi*. Konkreettinen ohje, jolla voidaan ottaa yksi askel kohti suuremman mittakaavan kehorauhaa. Vaikea tavoite taasen siksi, että elämme läskifobian ja laihdutuskulttuurin marinoimassa yhteiskunnassa, jossa kehojen kommentointi ja siten kehorauhan rikkominen on enemmän sääntö kuin poikkeus. Mari Salminen kommentoi jutussaan *Kehopositiivisuus: Tarkoittaako tämä, että on ok olla lihava?* keho kommentointiin ja syrjintään liittyen: *On valtavan paljon myös muita syitä, miksi ihmiset kyseenalaistavat toisten olemassaolon, mutta jostain syystä tämä nähdään edelleen sosiaalisesti hyväksyttynä tapana syrjiä ihmisiä* (Salminen 2020).

Keho ja Pleasure Ride

En ole marginalisoiduin keho tässä yhteiskunnassa enkä väitä, että oman kehoni laittaminen näyttämölle olisi vuosisadan aktivistisin teko, mutta Teatterikorkeakoulun kontekstissa se tuntuu kuitenkin kannanotolta koulun edustamassa kehokavalkaadissa. Katsoessani itseäni *Pleasure Riden* esitystallenteesta liikutuin hieman näkemästäni representaatiosta. Olin hetkellisesti itse itselleni kaipaamani representaatio, vaikka samalla tallennetta katsellessani ajattelin, että eihän tämä nyt niin iso teko ole, enhän minä niin marginaalissa ole. Mitä kertoo teatterikorkeakoulun linjasta, että pystyn yhden käden sormilla laskemaan koulun lihavat opiskelijat viimeisen kuuden vuoden, opintojeni, ajalta. Mitä kertoo teatterikorkeakoulun linjasta, että minä *dove-läski* monkin XXL:llään mahtuva valkoinen nainen olen kehoni kanssa niin syvällä koulun marginaalissa, ettei koulun pukuvarasto ole minua varten lainkaan, ettei kokemukseni mukaan edes ajatella sen tarvitsevan kattaa minun kehoani. Mitä kertoo tästä Suomen esittävien taiteiden kentästä, ettei kehorepresentaation tilanne siellä ei ole kovinkaan paljoa teatterikorkeakoulun tilannetta parempi? Ja miksi suurta eroa toisaalta näiden välillä olisi? Näin pienessä maassa Teatterikorkeakoulun vaikutus esittävän taiteen kenttään ja siellä näkyvillä oleviin ihmisiin on suuri.

Kehokomentointi

Kollektiivin turvallisemman tilan periaatteissa on kehorauhaan ja kehojen kommentointiin kantaa ottava kohta jonka :

KEHORAUHA

Älä kommentoi toisten kehoja tai omaasi, koska kaikenlainen kehojen kommentointi luo kehosuhtautumista. Myöskin "positiivinen" kehon kommentointi on kommentointia. Anna kehojen olla rauhassa.

(Kollektiivin turvallisemman tilan periaatteet)

Anna kehojen olla rauhassa.

Anna kehojen olla rauhassa.
Anna kehojen olla rauhassa.
Anna kehojen olla rauhassa.
Anna kehojen olla rauhassa.
Anna kehojen olla rauhassa.
Anna kehojen olla rauhassa.

Tämä kehojen kommentoimattomuus herätti kollektiivimme keskuudessamme keskustelua ja kysymyksiä turvallisemman tilan periaatteita luodessamme. Kävimme keskustelua siitä, miksi ei saa kommentoida edes positiivisesti. Päädyimme kuitenkin yhteisymmärrykseen siitä että, kuten tuossa lainauksessa sanotaan, kaikki kehokomentointi luo kehosuhtautumista, jotain mikä viittaa ihmisten mielipiteisiin siitä minkälaiset kehot ovat “positiivisia” tai toisaalta “negatiivisia”. Tuomalla tämän aiheen osaksi turvallisemman tilan periaatteitamme ja siten integroiduksi osaksi työskentelyä, onnistuimme lähes poikkeuksetta olemaan kommentoimatta kehojamme, omia tai toisten lähes läpi prosessin. Keho oli kyllä keskustelun aiheena usein yleisemmällä tasolla, kun puhe oli esimerkiksi keinoista, työkaluista ja representaatiosta. Kehorauhan luomisella tai lisäämisellä muun muassa tämän kehokomentoinnin rajoittamisen kautta oli suuri osuus kokemukseeni *Pleasure Riden* prosessin suhteellisen turvallisesta tilastamme.

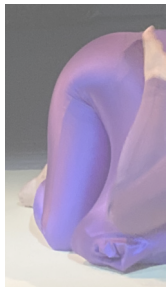
Kuka ja mitä termejä?

Käytän itse useinmiten termejä lihava, läski ja fat puhuessani itsestäni ja lihavuudesta käsitteen tasolla. Minulla ja tällä yhteiskunnalla on kuitenkin vielä ehkä matkaa siihen, että kuka vain voisi sanoa minua läskiksi, meidän erikseen keskustelematta termin käytöstä, ilman että pahoitan siitä mieleni. Tämä johtuu sanan negatiivisia konnotaatioita täynnä olevasta historiasta. Läski on ollut negatiivissävytteinen haukkumasana minun maailmassani eikä sen negatiiviset konnotaatiot ole vielä kukaan poistuneet mielestäni, varsinkaan jonkun muun kuin lihavan tai läskin käyttämänä. *Fat* oli ensimmäinen sana, jota opin käyttämään uudelleen. Luin ja kuuntelin aiheesta usein englanniksi, joten *fat* neutralisoitui minulle ensimmäisenä. Tytti Shemeikka puhui Radio Helsingin Maanantaikappaleessa nimenomaan läskiydestä ja siitä, että hänelle läski ei ole haukkumasana. Hän kertoo siirtyneensä kehoaktivistista läskiaktivistiksi tullessaan ulos läskikaapista ja ottaessaan läski -sanan sanavarastoonsa. Kuitenkin koen, että

vaikka sana läski olisi neutralisoitunut läskiaktivisteille ja minulle itselleni, se ei ole oikeasti neutraali niin kauan kun voi kuulla kommentteja, kuten *et sä oo läski, sä oot kaunis*, joihin läskiaktivisti Shemeikkakin törmäsi käyttäessään itsestään sanaa läski. (Shemeikka 2021, 31:45.)

Ja toisaalta, miksi kenenkään pitäisi kommentoida kehon kokoani tai kenenkään kehon kokoa missään tilanteessa? Törmäsin *Pleasure Riden* prosessissa tilanteisiin, joissa koin tarpeelliseksi sanoittaa kehon kokoa esimerkiksi representaatioon liittyvissä keskusteluissa. Tähän mennessä tämä sanoittaminen tapahtui minun, kollektiivimme suurimman kehon taholta tällaisissa tilanteissa. Voisin ajatella tarpeelliseksi tulevaisuudessa, että kuka vain kollektiivimme jäsen voisi tarttua ongelmallisiin tai haitallisiin kehorepresentaatioon liittyviin huomioihin. Tähän pääseminen voi vaatia paljon lisää keskustelua ja yhteisen kielen etsimistä, jottei se häiritse kenenkään paikallaolijan kehorauhaa.

Kehorauha / kehopositiivisuus workshop

Pleasure Riden workshoppien alkaessa syksyllä 2021 kollektiivin jäsenten kesken heräsi tarve pitää workshop kehoon liittyvistä aiheista. Tarjouduin valmistelevaan ja vetämään/*fasitiloimaan* kyseisen workshopin, sillä aihe on minulle tärkeä ja tuttu. Ajattelen tämän kehorauha / kehopositiivisuus workshopin tarkoituksen olleen melko samanlainen kuin tämän Kehosuhtautuminen –osion tässä opinnäytteessä. Tarkoituksena oli lisätä ymmärrystä kehosuhtautumiseen liittyvistä termeistä ja käsitteistä, kysyä ja keskustella siitä minkälaista kieltä meidän tulisi käyttää ja pohtia kollektiivisessa/taiteellisessa työssä kohtaamiamme kehosuhtautumiseen liittyviä haasteita.

Järjestämäni workshop piti sisällään kysymyksen pohjustettua keskustelua, *Pehmeä podcastin* ja *She's All Fat* -podcastin *pätkien kuuntelemista, ja niistä keskustelua sekä henkilökohtaisia kirjoitushetkiä kysymysten kautta. Tuntui, että pääsimme aiheen kanssa vasta alkuun ja sovimme järjestävämme jatkoa workshopille myöhemmin.* Vaikka aika oli rajallinen emmekä ehtineet keskustella kaikesta kovin syvällisesti koin päivän erittäin tärkeäksi sekä oman että kollektiivimme kannalta.

Esitin työryhmälle kehorauha workshopin alkaessa muutaman kehorauhaan liittyvän kysymyksen, joihin vastasimme kirjallisesti omassa rauhassamme.

Mitä kehorauha sinulle tarkoittaa?

Minkälaisissa tilanteissa koet olevasi vapaimmillasi kehosi kanssa?

Entä minkälaiset tilanteet tuntuvat hankalilta tai rajoittavilta?

Mitä tarvitset muilta voidaksesi kokea kehorauhaa?

Harjoituksissa? Kokouksissa? Ylipäätään?

Onko jotain mitä pelkää esiintyjänä suhteessa kehoosi?

Entä vain kollektiivin jäsenenä/ystävänä/ihmisenä?

Miten voisit itse antaa kehosi olla rauhassa?

Kysymyksiin vastatessani koin voivani olla vapaimmillani kehoni kanssa tilanteissa, joissa olen keskustellut paikalla olijoiden kanssa kehorauhaan ja kehopositiivisuuteen liittyvistä asioista. Tämän voisi sanoa olevan *bare minimum*, vähintään mitä voidaan tehdä. Tuntuu itsestään selvältä, että esittävien taiteiden alan opiskelun aikana keskusteltaisiin kehoon liittyvistä asioista, mutta näin ei omassa kokemuksessani Aalto-yliopistossa tai teatterikorkeakoulussa ole ollut. En voi tietää tarkkaan, miten näistä aiheista keskustellaan muilla koulutusohjelmilla, mutta olen kuullut muun muassa eräältä kanssani samaan aikaan aloittaneelta tanssijantaiteen opiskelijalta, ettei tällaisia keskusteluja ole käyty Teatterikorkeakoulussa myöskään hänen opintojensa aikana. Vaikka itse opiskelen esittävän taiteen lavastusta, jossa ei lähtökohtaisesti esiinnytä omalla keholla ja siten keholliset teemat eivät ole sen keskiössä, kuuluu opintoihin kuitenkin kursseja, jotka sisältävät esiintymistä ja esimerkiksi tanssia. Ymmärrän, että representaation ja kehorauhan käsitteet ovat olleet viime vuosina keskustelussa enemmän kuin ennen, ja ettei minun opiskelujeni alkuaikoina olla osattu asiasta keskustella, mutta toivoisin tähän muutosta niin pian kuin mahdollista.

Vaikka aihe on haastava, tulisi sitä käsitellä. Nytkin, tämän kollektiivin kehorauha/kehopositiivisuus workshopissa, vaikka aihe on minulle tuttu ja olin siitä kevyesti jutellut myös useimpien kollektiivilaisten kanssa, oli tunnelma workshopin alussa jännittynyt. Tämä on aiheena hankala ja arka ja kuten monen samankaltaisen teeman kanssa, herää helposti pelko,

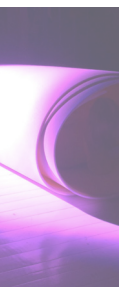
että sanoo jotain loukkaavaa tai väärää. Kuitenkin koen tämän workshopin olleen todella hyödyllinen ja edesauttaneet kehojen vapautumista ja suhteellisen turvallisen tilan kokemukseni muodostumista *Pleasure Riden* prosessissa. Oli tärkeää puhua termeistä ja sanoista, ja siitä mitä sanoja tulisi käyttää. Kävimme keskustelua muun muassa edellisessä, *Kehokommentointi* -luvussa käsittelemääni kysymystä läski ja lihava -sanojen käytöstä ja kyseisten sanojen käyttöön liittyneitä pelosta. Workshop vapautti minun sisälläni jotain suurta, joka johti muun *Pleasure Riden* prosessin kanssa omaan paikoin todella vapautuneeseen kehollisuuteeni *Pleasure Riden* esiintyjänä. Lihavuuteen liittyvät aiheet ovat olleet tabu suurimman osan elämäni. En ole keskustellut lihavuudestani kenenkään kanssa ennen kuin kolme vuotta sitten aloin pikkuhiljaa avata aiheesta keskustelua ystäväni kesken. Vaikka ajattelen näistä aiheista keskustelun olevan *bare minimum* kehorauhan saavuttamiseen pyrkimiseksi, päästiin tällä yhden päivän keskustelulla kokemukseni mukaan melko pitkälle *Pleasure Riden* prosessissa. Toivon kollektiivimme jatkavan aiheen käsittelemistä ja sen ymmärryksen syventämistä tulevaisuudessa tämän kaltaisissa workshoppeissa.

Naiskehon representaatio

“On nimittäin äärimmäisen vapauttavaa, että kun rekeistä löytyvä kaunis vaate ei aivan istu rintojen kohdalta, ei se ole ongelma eikä mikään. Antaa kehon näkyä ja tuntua!” (Säkö 2022.)

Keho on asia, joka oli *Pleasure Ridessa* todella läsnä sekä sisällöllisesti, että taustalla. Keho, kehollisuus ja siihen liittyvät turvallisemman tilan luomisen osa-alueet olivat olleet keskustelussa syksyn 2021 workshoppeissa ja olin ilmaissut kiinnostustani kehoon ja tarkemmin esimerkiksi kehorepresentaatioon liittyviin teemojen käsittelyyn *Pleasure Riden* prosessissa. Kuten jo aiemmin ilmaisin, *Pleasure Ride* oli prosessi nautinnosta ja kysymisestä. Keholliset aiheet kuten kehorauha olivat *Pleasure Riden* prosessin sivussa kulkevia asioita, mutta minulle ne tuntuivat prosessini pääteemoilta nautinnon etsimisen sisällä. *Pleasure Riden* ennakkosuunnittelun aikaan haaveilin siitä, että

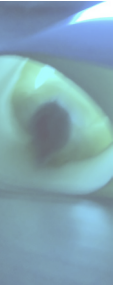

uskaltaisin olla kehossani näyttämöllä vapaasti ja siten näyttää itselleni, katsojille ja Teatterikorkeakoululle lihavan kehon samanarvoisena aktiivisena esiintyvänä toimijana kuin esiintyville taiteilijoille tyypillisemmän, hoikemman kehon. Ajattelin jo tuon ennakkosuunnittelun aikaan kehorepresentaation monipuolistamisen ja lihavan kehoni vapauttamisen näyttämöllä tuovan minulle nautintoa esiintyjänä ja esittävän taiteen tekijänä, enkä ollut väärässä.

Ajattelen *Pleasure Rides* esiintyneiden esiintyjien, kollektiivimme jäsenten, kehoja esityksen materiaalina siinä missä vaatteet, puhe, musiikki ja matto. Intiimiä materiaalia toki, ja henkilökohtaista, arvokasta ja herkkää. Hyvin herkkää. Kehoja ei *Pleasure Riden* prosessissa kommentoitu tai arvotettu, pyllyt ja pimpit eivät olleet provokaation keino, ne vain olivat ja tekivät asioita alasti ja vaatteet päällä. Tämä kehojen vapaus väistämättä vaikutti tilaan jossa olimme yhdessä, esiintyjät ja katsojat. Hakiessamme tuotantopaikkaa Teatterikorkeakoululta kirjoitimme teoksen lähtökohdiksi nautinnon ja naiskehon representaation. Nautinto nousi prosessin aikana selväksi pääpainotukseksi, mutta naiskehon representaatio eli teoksen taustalla. Emme maininneet esityksen käsiohjelmassa sanallakaan naiskehon representaatiosta tai kehoista ylipäätään. Emme myöskään käyneet prosessin aikana teoksen sisältöön liittyviä keskusteluja kehon representaation, vaan nautinnon kysymysten kautta. Emme siis toisin sanoen määritelleet esityksen kertovan naiskehon representaatiosta, mutta koen sisällön keskustelleen siitä voimakkaasti. Minulle herää tästä kysymys, kuinka paljon kannattaa sanoa, ja kuinka paljon tehdä ja näyttää. Jos sanon esityksen kumpuavan naiskehon representaation teemoista, se saattaa alkaa kertoa vain naiskehon representaation teemoista. *Pleasure Rides* oli kyse nautinnon etsimisestä. Sitä nautintoa etsi tässä tapauksessa viisi valkoista naisoletettua, joilla sattui olemaan keskenään hieman eri kokoiset kehot ja heidän kanssaan paikalle tulleet katsojat. Teos ei kertonut naiskehon representaatiosta, mutta koen sen yritti sitä omalla tavallaan rikastaa.

Katse ja Male Gaze

Pleasure Riden tilassa kokemani suhteellisen turvallisen tilan kokemukseni järkkyy eniten 3/5 esityksessä. Se oli ensimmäinen esitys, johon saimme ottaa yleisöä. Ensimmäisessä esityksessä

yleisönä oli Elina Lifländer, taiteellisen opinnäytteeni ohjaava opettaja, toisessa esityksessä läsnä oli kuvaaja ja henkilö, jolle laitoimme go-pro kameran päähän ja joka kulki katsojan matkan, toimien siten myös katsojana. Kumpikin näistä katsojista oli naisoletettuja. 3/5 esityksessä katsojia oli 20kpl, ja joukossa miesoletettuja. Kyseinen esitys oli monilta osin epänautinnollinen kokemus. Koin suurempi yleisömäärän tuoneen tilaan ja sen kautta meihin esiintyjiin epävarmuutta ja lukkoja. Teot, joita olimme tehneet ennen, kuten riisuminen, eivät tuntuneet minusta enää vapauttavilta teoilta, vaan painavilta ja raskailta väitteiltä.

Uuden tilanteen, suuremman yleisön lisäksi koin tämän jäykkyyden ja painavuuden johtuneen yhtäkkisestä tilaan asettuneesta *male gazesta*. Tai tarkemmin, siitä että ajattelin *male gazen* tulleen tilaan. Rachel Sampson avaa tekstissään *film theory 101*, että Male gaze teoriassa naista (mediassa) katsotaan heteroseksuaalin miehen näkökulmasta passiivisina miehen halujen objekteina (Sampson 2015). Omassa kokemuksessani Male gaze oli puuttunut harjoitustilanteesta ja ensimmäisistä esityksistämme. Alastomuutta ja vähäpukeisuutta oli ollut esityksissä ja harjoituksissa ja se oli syntynyt sinne itsestään. Kukaan ei ollut pyytänyt sitä. En kokenut sitä kenenkään kehon esittelyä tai kenenkään kehon kommentointia. Alastomuudessa oli kyse vapautumisesta ja vertasimme sitä esimerkiksi avannossa käymiseen. Sampson avaa myös Laura Mulvey'n, Iso-Britanialaisen feministin ja elokuvateoreetikon näkemystä, jossa naisia ei laiteta rooleihin, joissa he voisivat olla kohtauksissa kontrollissa vaan ovat vain tarkkailtavana/katsottavana objektisoivasta näkökulmasta (Sampson 2015).

Ajattelen *male gazen* muodostuneen minulle ongelmaksi, sillä emme olleet osanneet valmistautua siihen. Emme ylipäätään olleet osanneet valmistautua tarpeeksi suuremman yleisön saapumiseen ja siihen, miten se vaikuttaa tilamme olosuhteeseen. Seuraavaa esitystämme 4/5 harjoitellessamme pohdimme miten pääsisimme esitystilanteen päälle. Pohdimme kuinka valta säilyisi meillä esiintyjillä eikä siirtyisi katsojille, kuten kolmannessa esityksessä pääsi osittain käymään. Kun olimme valmistautuneet seuraavaan esitykseen näissä suhteissa paremmin, *Male gazen* vaikutus omaan tekemiseeni pieneni huomattavasti. Miesoletettuja ei ollut tilassa vähemmän, enkä usko siis, että miehien määrällä oli tässä tapauksessa merkitystä, vaan sillä että minun piti päästä niin sanotusti yleisön päälle. Yksi kollektiivin jäsenistä

kuvaili oloaan 3/5 esityksen jälkeen sanalla *fragile*. Tätä sanaa käytettiin myöhemminkin ja se tuntui kuvaavan hyvin olotilaa, johon saattaa päätyä, jos putoaa esityksen flowsta, lukkiutuu ja alkaa katsomaan tilannetta ulkoa, katsojasta käsin.

Alastomuudesta

”Viisi nuorta naisoletettua kirmailee Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun studionäyttämön lavalla. Riisuu onnellisina vaatteitaan, koskettelee ja pelleilee. Yleisö kohtaa viisi alastomasta kehostaan nauttivaa esiintyjää, näkee liikkeitä, joista jokainen vaikuttaa tuottavan esiintyjälleen nautintoa, esimerkiksi spontaania tanssia.” (Säkö 2022.)

Alastomuus kulki *Pleasure Riden* prosessissa lähes sen alusta asti. Kollektiivissamme oli useita henkilöitä, jotka eivät olleet esiintyneet näyttämöllä alasti. Se oli tuntunut ajatuksena jopa vastenmieliseltä, mutta alla kyti halu kokeilla, miltä se voisi tuntua. En ollut itsekään esiintynyt alasti, ja suhteeni omaan alastomuuteeni on kehittynyt vuosien varrella siitä, etten voinut olla alasti edes omassa seurassani, siihen että voin käydä ystävien ja tuntemattomien ihmisten kanssa saunassa peittelemättä kehoani. Minunkin sisällä kyti ajatus alastomasta kehostani näyttämöllä ja toivoin voivani päästä prosessin aikana sen tasoiseen turvallisuuden tunteeseen, että se olisi mahdollista.

Alastomuus *Pleasure Ridessa* lähti lyhyitä harjoitteita tehdessämme yhden kollektiivin jäsenemme toiveesta kokeilla alastomuutta. Tästä toiveesta kummuten syntyi myöhemmin nimensä saanut *alastonpeli* tai *riisumis pukemis -peli*, jossa riisutaan ja puetaan ja riisutaan ja puetaan säännöin jotka syntyvät aina hetkessä. Tässä pelissä sai itse määritellä oman alastomuutensa tason päivän mukaan, joten kenenkään ei ollut missään tapauksessa pakko riisuutua alasti. Peli oli osana neljää viidestä esityksistä ja suurinta osaa läpimenoja *Pleasure Riden* prosessin aikana. Se tuli mukaan aina jonkun meidän aloitteesta hetkessä, paitsi viimeisessä esityksessä, jossa sen mukanaolo ja paikka oli sovittu etukäteen. Kahdessa viimeisessä esityksessä se aloitti koko esityksen ja loi siten lukuohjeen ja perustan koko esitykselle. Esityksen aloittaminen riisumisella, alastomuudella, alasti juoksentelemisellä, hillumisella, välissä ehkä pukemisella ja jatkamisella ja millä ikinä alastonpelissä sattui tapahtumaan

tuntui aseista riisuvalta eleeltä. Näyttämöltä käsin tuli tunne, että riisuimme itseltämme aseet, joka taasen riisui yleisöltä aseet. Mitä vain voi tapahtua tässä esityksessä, mitä vain ja missä järjestyksessä vain.

En kokenut alastomia kehojamme *Pleasure Riden* esityksissä tai harjoituksissa varsinaisesti seksuaalisiksi. Ei niistä oltu poistettu seksuaalisuutta, emme olleet epäseksuaalisia, emmekä tarkoituksen mukaisesti toimineet ei-seksuaalisesti. Oli myös hetkiä jolloin toiminta olikin yhtäkkiä yllättävänkin intiimiä, kuten viimeisen esityksen päristelykohtaus, jossa kaksi esiintyjistä pärisyttelivät toistensa ihoja melko intiimin näköisissä asennoissa ja paikoista kuten pakaran iholta ja naamasta. Ajattelenkin, sanoessani ettei alastomuus ollut seksuaalista, että en ajattelen *tarkoituksen* olleen seksuaalinen. Emme riisuneet, jotta joku voisi katsella kehojamme tai jotta olisimme seksikkäitä. Riisuimme vapauttaaksemme kehomme, vapauttaaksemme esitystilanteen, löimme niin sanotusti kaikki kortit pöydälle heti esityksen alussa ja olimme aseettomia katsojien edessä. Kaikessa aseettomuudessaan alastomuuteen liittyi myös jonkinlainen vallantunne. Tanssija Taru Aho maisterinopintojen opinnäytetyössään *Näkyväksi tulemisesta – Esiintyjän näkökulmia katseeseen ja katseessa olemiseen teoksessa Voyer* sanallistaa tämän vallan tunteen kumpuavan hänen kokemuksessaan alastomuuden vapaaehtoisuudesta, itsemääräämisoikeudesta ja siitä, että julkinen alastomuus on säädeltyä (Aho 2020, 51).

Keho luomassa tilaa - tilan inklusiivisuus

Sanoin *Pleasure Riden* tammikuun harjoitusten alettua, että jos joku riisuu itsensä alasti esityksen aikana, täytyy minunkin riisua. Tämä liittyy toki myös kehorepresentaatioon, mutta mainitsen siitä tässä, sillä olen katsojana kokenut useamman tilanteen, jossa olen ollut katsomassa esitystä, jossa esiintyjät esiintyvät vähissä vaatteissa tai alasti, mutta joukon lihavalla tai vain suurimmalla keholla onkin vaatteet päällä tai vähintään peittävämmät vaatteet kuin muilla. Jokaisen esiintyjän täytyy saada itse vaikuttaa siihen, onko hän alasti tai vähissä vaatteissa, mutta tällainen asetelma viestii katsojalle, ettei tässä tilanteessa tai tilassa lihavaa kehoa nähdä samanarvoisena, saatikka sellaisenaan seksikkäänä. Seksikkäänä siksi, että kokemukseni tällaisista hetkistä katsojan

näkökulmasta on ollut, että tarkoitus on niissä ollut esiintyä nimenomaan seksikkäänä. Mielestäni työryhmissä tulisi käydä enemmän keskusteluja siitä minkälaista representaatiota tällaiset epäsuhdanteet esimerkiksi puvustuksessa aiheuttavat.

Kehot ja niiden representaatio luovat aina tilan olosuhdetta ja vaikuttavat näin siihen onko tilassa turvallinen ja hyväksytty olo. Kuvailmistani esimerkeistä herää myös kysymyksiä siitä miten tilanteeseen, jossa lihava keho on peitetty on päädytty. Luultavasti usein esiintyjä itse on halunnut peittää kehonsa, sillä on joko itse epävarma tai kokee, ettei tämä *fatfobinen* maailma ole valmis ottamaan hänen kehoaan vastaan neutraalisti. Kuvittelen mielessäni myös tilanteen, jossa esiintyjät ovat melko vapaassa muodossa alkaneet riisuutua ja esiintyä seksikkäissä, pienissä vaatteissa ja joukon lihava esiintyjä ei ole kokenut voivansa tehdä niin. Tämän hypoteettisen tilanteen kuvittelemisenkin nostaa ihokarvani pystyyn ja hien otsalle. Tunnistan sen omasta esiintyjän taustastani. Yhteiskunta on *fatfobinen*, ja sen sisällä luodaan edelleen tiloja, joissa lihavuus peitetään mahdollisimman tehokkaasti, eikä missään tapauksessa oteta sitä puheeksi tai keskustella sen representaatiosta tai viesteistä joita annamme ulospäin, esittävien taiteiden tapauksessa katsojille.

Kehot luovat tilaa, kehorepresentaatio luo tilaa, turvalliseen tilaan pyrkiminen luo tilaa ja kaikki nämä *Pleasure Riden* kontekstissa luovat mielestäni inklusiivisempaa tilaa. Toisaalta taas sain huomata prosessin aikana miten esimerkiksi Teatterikorkeakoulun pukuvarasto loi prosessiimme itselleni ulossulkevan olon. Teatterikorkeakoulun pukuvarasto on suuri, ja kerätty vuosien aikana. Se sisältää mitä mahtavimpia vuosikymmenien aikana kertyneitä vaatteita, mutta vain tietyn kokoisille ihmisille. Sanoisin näin heittämällä, että suurin osa pukuvaraston vaatteista mahtuu ihmiselle joka on kokoa XS-S, melko paljon vaatteita löytyy koolle M, vähän koolle L ja muutama hassu sitä suuremmalle. Esimerkkinä toimikoon hääpuvut, sillä se on vaate, joka teatterin perinteessä usein päätyy päähahmon, viehättävän neidon päälle. Halusimme jostain mieltäjohteesta kaikille hääpuvun jossain prosessin vaiheessa. Se ei kuitenkaan ollut pukuvaraston puitteissa mahdollista, sillä suurin osa niistä ei mahtunut edes minua pienemmille kollektiivilaisillemme. Ilmaisoin puvuston henkilökunnalle huolestani, että pukuvaraston vaatteet ovat kauttaaltaan todella pieniä, ja sain vastaukseksi, että ne ovat kertyneet vuosien varrella ja että he ovat kyllä ostaneet viime

aikoina vähän suurempia, normaalille ihmiselle meneviä vaatteita, tai jotain siihen suuntaan. Ensinnäkin, mikä on normaali, ja miksi sitä pitää käyttää kuvaamaan kenenkään kokoa, toisekseen, tämä ei riitä. Ymmärrän, että teatterikorkeakoulun esiintyjistä moni mahtuu pukuvaraston vaatteisiin, mutta olen seurannut vierestä monen monta kertaa, kun pukuvaraston todella pienet vaatteet aiheuttavat ahdistusta myös minua pienempiäkin kehoja omaaville. Pienet vaatteet viestittävät vaikka vahingossa, että esiintyjän kuuluisi mahtua niihin. Tämä voi olla todella haitallista. Minä toin *Pleasure Riden* tilaan omia vaatteitani, sillä teakin puvustosta löytyi vain muutama sopiva asia niistä kategorioista, joita etsimme.

Loppusanat

Olen jäänyt tätä työtä kirjoittaessani pohtimaan edelleen kokemustani *Pleasure Riden* prosessin sisällä kokemistani turvallisuuden tunteista. Olen tässä työssä nimennyt kokemustani suhteellisen turvalliseksi tilaksi. Kokemukseni, tai muisto siitä, ei ole muuttunut, mutta edelleen ihmettelen sen syntyä. Johdannossa kysyin: *Kuinka päädyin hillumaan melko vapautuneena alasti Teatterikorkeakoulun studiossa yleisön edessä? Mutta etenkin, miten on mahdollista, että se tuntui minusta kehollista taustaani ajatellen edes suhteellisen turvalliselta?* En ole tämän kirjoitusprosessin aikana löytänyt vielä kaikkia vastauksia, mutta ajattelen näiden kokemuksieni suhteellisen turvallisesta tilasta palaavan aina uudelleen kollektiivina tekemäämme pohjatyöhön, käymiimme keskusteluihin, tunteiden sallimiseen, prosessin *kaikki on oikein* mentaliteettiin ja kehorauhan pyrkimykseen. En voi väittää, että näillä aineksilla saavutettaisiin aina suhteellisen turvallinen ympäristö. Kuitenkin voisin kuvitella tässä opinnäytetyössä avaamieni työkalujen käyttämisen edesauttavan sen mahdollisuutta. Kuten aiemmin avasin, koen suhteellisen turvallisen tilan sisältävän ylä- ja alamäkiä, ja sen olevan herkkä ja hienovarainen olosuhde. Ajattelenkin, että turvallisempien tilakokemusten etsiminen on jatkuva prosessi, jota toivon kollektiivina jatkavamme tästä eteenpäinkin.

Tämän opinnäytteen kahta ensimmäistä osiota kirjoittaessani kysyminen aktivoivana työkaluna korostui minulle tärkeäksi kollektiivisuuden työkaluiksi. Kysymisellä on ollut suuri rooli kollektiivimme perustamistyössä ja *Pleasure Riden* prosessissa. Olemme kollektiivina kysyneet enemmän kysymyksiä viimeisen kahden ja puolen vuoden aikana, kuin jaksan muistaa ja kysymyksiä on pelkästään kysymysmanifestissamme lähes viisisataa. Minulle ei tullut siis yllätyksenä,

että kysyminen on ollut työssämme suuressa roolissa, mutta sen kokonaisvaltainen tärkeys kollektiivisen työmme kaikilla osa-alueilla näyttäytyi minulle kootessani näitä asioita yhteen tähän opinnäytetyöhön. Ajattelen kysymisen aktivoivan sekä kysymyksen esittäjää, että siihen vastaajaa. Kysyminen tekona asettaa kysymyksen aiheen sen esittäjän ja siihen vastaajan alitajuntaan ja siten jättää jäljen prosessiin. Aktivoinnin lisäksi kysyminen strukturoi työskentelyämme ja toi työkaluja esimerkiksi taiteellisesta työstä keskusteluun *Pleasure Riden* nautinnon kysymysten kautta. Haluan myös jatkossa jatkaa kysymistä ja kehittää aktivoivan kysymisen työkaluja eteenpäin.

Viittasin *Kollektiivi* -osiossa Heidi Soidinsalon sanoneen UA Talks x Kansis vol 2., *Kollektiivisuus – uudet työskentelytavat ja muuttuvat metodit* paneelikeskustelussa, että esittävän taiteen prosesseja pitäisi *purkaa ja purkaa ja purkaa* (Soidinsalo 2021, 1:35:42). Olen tämän opinnäytetyön *Pleasure Ride* -osion myötä toteuttanut tätä Soidinsalon kanssa jakamaani toivetta prosessien purkamisesta ja jakamisesta. Ajattelen tällaisen perusteellisen, vaikkakin tapauskohtaisen purkamisen olevan askel kohti minun, ja toivottavasti jonkun muunkin, syvempää ymmärrystä kollektiivisuuden ja esittävän taiteen uusien praktiikoiden mahdollisuuksista. Toivon tämän purkamistyön ja reflektoinnin jakamisen kautta lisänneeni osaltani kollektiivisten prosessikeskeisten prosessien läpinäkyvyyttä. Seuraavaksi haluan kuitenkin jatkaa näiden kollektiivisuuden kysymysten parissa yhdessä kollektiivin kanssa, jatkaa tätä purkamistyötä yhdessä ja sen myötä kehittää praktiikoitamme eteenpäin. Olen nyt purkanut omaa kokemustani. Tällainen henkilökohtainen purkaminen voi edistää omien kokemuksien sanoittamista ja voi siten edesauttaa kollektiivin praktiikoiden edistymistä, mutta todellinen kollektiivinen työ tapahtuu vasta yhteydessä sen muihin jäseniin.

Tämän opinnäytteen kolmannen, *Kehosuhtautuminen* -osion tarkoitus oli avata siinä käsiteltyjä käsitteitä ja lisätä niiden käsittelemistä esittävän taiteen diskurssissa. Osiota kirjoittaessani tulin kerranneeksi itsekkin näiden käsitteiden määritelmiä ja taustoja. Olin itse vuosien varrella tutustunut näihin käsitteisiin sosiaalisessa mediassa, podcasteissa ja puheen tasolla, mutta tuntui tärkeältä tutustua niihin syvemmin. Sosiaalisessa mediassa ja puheen tasolla on korkea mahdol-

lisuus väärinymmärryksiin ja väärään tietoon, joka on ilmeistä esimerkiksi kehopositiivisuuden käsitteen väärinymmärryksissä. On tärkeää palata myös käsitteiden, liikkeiden ja ilmiöiden juurelle ja tarkistaa käytämmekö käsitteitä oikein emmekä ole unohtaneet niiden todellista tarkoitusta. Tämä sama pätee mielestäni myös kollektiivisuuteen liittyviin käsitteisiin. Pienetkin väärinymmärryksen tai vivahte-erot käsitteiden ymmärrykset voivat johtaa siihen että emme puhukaan enää samasta asiasta.

Tämä työ oli *läskiaktivistisin* tekoni tähän mennessä. Sanoin johdannossa tämän työn työntäneen minut ulos *läskiaktivistikaapistani*. Olin ennen tämän työn kirjoittamista kurkistellut tästä kaapista ulos, elänyt elämäni *fiilistellen* hiljaa sisälläni omaa orastavaa *läskiaktivistiyttäni*, mutta en ollut päästänyt sitä kunnolla ulos. Tämä työ on jo sen kirjoitusprosessin aikana auttanut avaamaan suutani näistä aiheista muillekin kuin läheisimmille ystäväilleni. Olen tämän työn kirjoitettuani entistä vakuuttuneempi siitä, että on ehdottoman tärkeää tiedostaa kehosuhtautumistamme ja tehdä sen myötä työtä kohti monimuotoisempaa representaatiota ja inklusiivisempia tiloja niin esittävässä taiteissa kuin kaikkialla muuallakin. Oma kokemukseni on, että jo pienellä vaivalla, yhdellä workshopilla, jota käsittelin *Kehosuhtautuminen* -osiossa, käynnistimme kollektiivina tiedostamisen ja yhteisen kehoihin liittyvän kielen etsimisen prosessin. Toivon tietenkin, että kollektiivina jatkamme tätä aloittamaamme keskustelua jatkossakin ja syvennäme keskustelupohjaamme aiheesta, mutta koen jo tämän yhden päivän lisännen turvallisuuden tunnetta ja kehollista vapautumista taiteellisessa työssämme.

Vaikka nämä voivat olla vaikeita aiheita käsitellä, ei se tarkoita, että niistä voi olla hiljaa.

Keskustellaan kehorauhasta,
keskustellaan *fatphobiasta*,
tiedostetaan omat etuoikeutemme
ja ennakkokäsityksemme ja kyseenalais-
tetaan nykyiset normimme.

Lähteet

Aho, Taru. 2020. ”Näkyväksi tulemisesta: Esiintyjän näkökulmia katseeseen ja katseessa olemiseen teoksessa Voyer”. Tanssin koulutusohjelman maisterintutkinnon opinnäyte, Teatterikorkeakoulu, Helsinki. Haettu 3.5.2021. https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/6967/Aho_Taru_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Arzt Nicole. 2021. ”Diet Culture: Definition, Examples, & Impacts”. Haettu 3.5.2022. <https://www.choosingtherapy.com/diet-culture/>

Boston Medical Center. 2021. ”Fatphobia” Haettu 21.4.2022. <https://www.bmc.org/glossary-culture-transformation/fatphobia>

Bullivant & Lindholm. 2021. Access Riders: A project by Jessie Bullivant & Jemina. Haettu 3.5.2022. Lindholm https://frame-finland.fi/wp-content/uploads/2021/04/access-riders_WEB.pdf

Cherry, Kendra. 2020. ”What Is Body Positivity?” Teoksessa *Verywell mind*. Haettu 21.4.2022. <https://www.verywellmind.com/what-is-body-positivity-4773402>

Dadu, Noora; Lindfors, Sonya; Minn, Even; Soidinsalo, Heidi; Palo, Olga. 2021. ”UA Talks x Kansis vol. 2: Kollektiivisuus: Uudet työskentelytavat ja muuttuvat metodit”. Podcast. Haettu 21.4.2022. <https://open.spotify.com/episode/5Hu7k2lGxXGsb-78jGPVTXS>

Dolgoft, Stephanie. 2021. *The Harmful and Insidious Effects of Fatphobia*. Good House Keeping. Haettu 21.4.2022. <https://www.goodhousekeeping.com/health/a35422452/fat-phobia/>

Dumplin'. 2018. Elokuva. Ohjaus: Anne Fletcher, Käsikirjoitus: Kristin Hahn, Perustuu Julie Murphyn novelliin, rooleissa muun muassa: Danielle Macdonald, Jennifer Aniston, Odeya Rush. Kesto 1h 50min. Yhdysvallat. 50 Degrees Entertainment & COTA Films & Echo Films.

Euphoria. 2019. TV-sarja. Käsikirjoittaja & luoja: Sam Levinson, Rooleissa: Zendaya, Maude Apatow, Angus Cloud, Eric Dane, Alexa Demie, Jacob Elordi, Barbie Ferreira, Nika King, Storm Reid, Hunter Schafer, Algee Smith, Sydney Sweeney. Yhdysvallat. A24 & Home Box Office (HBO) & Little Lamb

Fem-R. *Sanasto*. Haettu 21.4.2022. <https://www.fem-r.fi/sanasto/>

Hagen, Sophie. 2019. *Happy Fat: Taking up space in a world that wants to shrink you*. Harpercollins Publishers

Helsingin Feministinen Salaseura. 2019. "Ajatuksia feminismistä taiteen tekemisessä". Julkaisu. Haettu 4.5.2022. https://drive.google.com/file/d/1gydtEmG-KCfep4XO_NoUIFBrgWHEyCYq/view?fbclid=IwAR0mXOXEuOdlwovM_NPMaRUDYREWViy2GL-5pAX6ODMmegs8ilmnwJ-XYvgS0

Huber, Eliza. 2022. "Here's What "Plus-Size" Really Means: Fashion Brands, Take Note". Refinery29. Haettu 3.5.2022. <https://www.refinery29.com/en-us/2021/08/10615815/what-is-considered-plus-size-fashion-model>

Kessel, Anna. 2018. "The rise of the body neutrality movement: 'If you're fat, you don't have to hate yourself'" The Guardian. Haettu 21.4.2022. <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2018/jul/23/the-rise-of-the-body-neutrality-movement-if-youre-fat-you-dont-have-to-hate-yourself>

Leboeuf, Celine. 2019. "What Is Body Positivity? The Path from Shame to Pride" *Philosophical Topics*. 113-128. Volume 47, Issue 2, (Fall 2019). University of Arkansas Press. E-kirjaversio JSTOR. Haettu 21.4.2022. <https://www.jstor.org/stable/26948109>

Lehtinen, Anniko; Shemeikka, Tytti. 2021. "11.1.2021". *Maanantaikappale*. Radio Helsinki. Haettu 21.4.2022. <https://www.radiohelsinki.fi/ohjelma/maanantaikappale/>

MacPherson, Rachel. 2022. "What is Diet Culture". *Verywell fit*. Haettu 21.4.2022. <https://www.verywellfit.com/what-is-diet-culture-5194402>

Mäntylä, Eveliina. 2021. "Ei mikään terveystutkimus". Helsingin Sanomat, Erikoislehti. Haettu 24.4.2022. <https://www.hs.fi/nyt/art-2000007746505.html>

Nicole, Arzt. 2021. "Diet Culture: Definition, Examples, & Impacts". Haettu 11.4.2022. <https://www.choosingtherapy.com/diet-culture/>

Ojala, Karoliina. 2021. "Ennen Sara, 27, ei uskaltanut edes uida ilman vaatteita – nyt hän poseeraa uikkareissa, sillä kaikki kehot saavat näkyä rannalla ja kaikkialla muuallakin". *Hyvä o/o*. Ilta-Sanomat. Haettu 21.4.2022. <https://www.is.fi/hyvaolo/art-2000008079597.html>

Pehmee podcast. tuotantokausi 1. Jakso 2. Suinne, Caroline & Trabelsi, Meriam. 2018. Haettu 21.4.2022. <https://open.spotify.com/episode/0lj7Hw7OmUahQZ0BTfJICX>

Price, Devon. 2021. *Laziness Does Not Exist*. Atria Books

Rajahalme, Kaisa. 2019. *Minkä takana voin seistä: Lavastajan arvopohdintaa*. Taiteen kandidatin opinnäyte, Aalto-yliopisto, Espoo. Haettu 21.4.2022. https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/42338/bachelor_Rajahalme_Kaisa_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ruskeat tytöt toimitus. 2021. "Podcast: Pehmee". Haettu 3.5.2022. <https://www.ruskeattytot.fi/podcast-pehmee>

Salminen, Mari. 2020. "Kehopositivisuus: Tarkoittaako tämä, että on ok olla lihava?". *Kehossa*. Haettu 21.4.2022. <https://kehossa.com/2020/10/20/kehopositivisuus-tarkoittaako-tama-et-ta-on-ok-olla-lihava/>

Sampson, Rachael. 2015. "Film Theory 101 – Laura Mulvey: The Male Gaze Theory". *Film Inquiry*. Haettu 21.4.2022 <https://www.filminquiry.com/film-theory-basics-laura-mulvey-male-gaze-theory/>

She's All Fat a. "The podcast for fat activism, radical self love, and chill vibes ONLY". Haettu 3.5.2022. <https://shesallfatpod.com>

She's All Fat b. Tuotantokausi 1. Jaksot 1 ja 3. Carter-Kahn Sophie & Quioh, April K. 2017. Haettu 21.4.2022. <https://open.spotify.com/episode/3iMy4ihyHIEfS9RQAb4HF>

Sugar Universe. 2021. "Tyypit, joita ihailemme: Pehmeet". Juttusarjat. Haettu 3.5.2022. <https://sugar-universe.com/tyypit-joita-ihailemme-pehmeet/>

Säkö, Maria. 2022. "Ovatko Teatterikorkeakoulun ensi-illat kurkistus tulevaisuuden teatteriin? Näkyvillä Harry Potter -inspiraatiota ja seksirobotteja". Helsingin Sanomat. Haettu 21.4.2022. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000008597454.html>

This Is Us. 2016. Tv-sarja. Käsikirjoittaja & Luoja: Dan Fogelman, Ohjaajat: Glenn Ficarra, John Requa, Ken Olin, Rooleissa: Milo Ventimiglia, Mandy Moore, Sterling K. Brown, Chrissy Metz, Justin Hartley, Susan Kelechi Watson, Chris Sullivan, Jon Huertas, Hannah Zeile, Niles Fitch, Logan Shroyer, Mackenzie Hancsicsak, Parker Bates, Lonnie Chavis, Faithe Herman, Eris Baker, Lyric Ross, Asante Blackk, Griffin Dunne. Los Angeles. 20th Century Fox Television.

THL. 2022. "Koronatapaukset, sairaalahoidon tilanne ja kuolemat". Haettu 21.4.2022. <https://www.thl.fi/episeuranta/tautitapaukset/koronakartta.html>

UrbanApa. 2021. "UA TALKS X KANSIS vol2". Haettu: 21.4..2022 <https://urbanapa.fi/events/ua-talks-x-kansis-vol2/?lang=fi>

Woodside, Hanna. 2019. "'You can be big... but not too big' The plus-size models under as much pressure as a size 8 super". You Magazine. Haettu 21.4.2022. <https://www.you.co.uk/plus-size-models/>

Your fat friend (Gordon, Aubrey). 2021. *I'm a Fat Activist. I Don't Use the Word Fatphobia. Here's Why*. Mieliopidekirjoitus. Haettu 11.4.2022. <https://www.self.com/story/fat-activist-fatphobia>

Kuvat

Yksityiskohtia kollektiivin jäsenten ottamista kuvista ja videomaterialista *Pleasure Riden* prosessista

Viimeinen kuva s.93-94 Milja Laakso

Liitteet

Esitystallenne DVD-liite.

Pleasure Ride esitys 4/5 8.2.2022

Kesto 80 min.

Tallenne on arkistoitu ja löydettävissä Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun arkistosta.

